

karkerên hemû welatan û gelên bindest yekbin !

PALE

Organa **Rêxistina Şoreşvan û Welatparêzên Kurdistan**

KÛRDÎSTAN DEVRÎMCI - YURTSEVERLERİ ÖRGÜTÜ ORGANI

T Ê D A Y Î - İÇİNDEKİLER

Rûpel - Sayfa

Xwendevanên Delal	1
Di derheqa Îdrîs Barzanî de	2
Ahenga li Bochumê	6
Bêjeya Kurdan	21
Dergimiz PALE bir yaşında	32
Genel olarak ülkemiz üzerine	37
Stalin 100 yaşında	43
1917 Ekim devrimi	44
Eğitim köşesi	51
Mevsimin olayları ve yorumları	57
Pirsnasiya kovara PALE	84

XWENDEVANÊN DELAL

Kovara PALE, bi vê hejmarê re, saleke xwe tijî dike. Ev, bê guman hem ji bo kovarê û hem jî ji bo rêxistinê cîhê serbilindî û serfiraziyê ye.

Roja ku me dest bi weşandina kovarê kir, me qenc dizanî bû, ku çî astengên dijwar û çetin li pêş me ne. Lê dîsan jî me hewce didît, ku em kovareke bi rêk û pêk, bi têr naverok û li dû hev biweşînin. Barê vê xebatê giran be jî, em li ber xwe bidin da ku karker û xwendekarên Kurdistanê bibin xwediyên kovareke çandî û siyasî.

Me ev xebata ha ya dijwar heta bi îro jî domand û em ê ji vir û bi ha de jî bidomînin. Lê belê, wek me hîn di hejmara yekan de nivîsandibû, kovarek bê alîkariya xwendevanên xwe nikare bijî. Divê xwendevanên kovarê destên alîkariyê dirêjî me bikin. Wek tête zanîn, nemazê li derveyî welêt çap, weşandin û firotina pirtûk û kovarên kurdî pir dijwar in. Tevî dijwariyê gelekî giran û biha ne jî. Ji lewre divê em bizanibin, ku alîkarî û komekiya xwendevanan temenê kovarekê dirêj dikin. Heke hun dixwazin temenê kovara we dirêj be û pir salên din bi serfirazî rabuhirîne, divê hun ji alîkariya xwe dirixî nekin û xwe jê bi şûn de nedin. Em ê li hêviya pejna we bin.

Bila yeksaliya kovara PALE pîroz be !

Bila temenê wê bi temenê we re dirêj be !

- ✱ PALE kovara te ye. Wê bixwîne û bide xwendin!
- ✱ Jê re kiryar, alîkarvan, hevalbend û hogiran bibîne!
- ✱ Jê re xwestekên xwe binivîsin û nûçeyan bighîninê!
- ✱ Wê, dengê azadî û rizgarîxwaziya gelên Kurdistanê yê li hember zorkerî û koledariyê nas bikin!
- ✱ Wê, li dijî bindestiyê, emperyalîzmê, bêdadî, xwînmêjî û faşîzmê bizanin!
- ✱ Xebat û têkoşîna wê, ya xwe bipejirînin!

TU DIKARÎ KOVARÊ JI NAVNÎŞANA JÊRÎN BIXWAZÎ

DI DERHEQA KAR Û KIRINÊN ÎDRÎS BARZANÎ DE

Nemaze di rewşa îro de, bi gelemperî li cîhanê û bi xweserî li Rojhelata Navîn, guhartin û qewmandinên siyasî yên berbiçav rû didin. Wek tevgerên din, tevgera rizgarîxwaz ya gelên Kurdistanê jî ji van bûyer û guhartinên rûdayî behra xwe werdigre. Ev dibin sebebên ku tevgera azadîxwaz ya Kurdistanê ji wan yan xemê bixwe yan jî pê dilşa bibe. Bê guman, bûyer û guhartinên siyasî û leşkerî yên ku piştî hêzên emperyalîzma cîhanî û destbirkên wan yên paşverû û kevneperest şikandine, herdem bûne sebebên pêşketin û pêşveçûna xebata gelên Kurdistanê.

Lê belê daxa dilan e, ku gehîneka îro ya ku tevgera rizgarîxwaz ya Kurdistanê tê de ye, ne cîyê şadî û serbilindiyê ye. Berî her tiştî, ji hev bi dûr ketina kes û hêmenên demokrat, pêşverû, şoreşger û welatparêz, tunebûna tevgerêdanekê bi rêk û pêk ku bikaribe van kes û hêmenên han yên dilsoz bighîne hev û nepijîna ramanekê marksîst-lenînîst sebebên herî bingehîn yên vê gehînekê ne. Hebûna vê rewşa ha ya malwêran, ji hêzên koledar, emperyalîst û hevkarên wan re kar û qezenceke bêhempa ye.

Divê bête gotin, ku ev rewşa ha li hemû perçên Kurdistanê ne wek hev in. Li Kurdistana Rojhelat di vî warî de pêngaveke berbiçav pêşde hatiye avêtin û astengên dijwar yên li ser riya rizgarîxwaziya welêt, piçek be jî, ji nav hatine rakirin. Lê heçî rewşa Kurdistana Başûr e, ji hemû caran bêtir bi pivetir û tehlûketir e. Nemaze bi bûyer û qewmandinên van mehên dawîn re, astengên mezin û sext li ser riya wê ne. Li alîkî hêzên pêşverû, demokrat û şoreşger ji hev tarûmar dibin û bi dûr dikevin. Şerê çekdar qels û bê hêz dibe. Li alîkî din jî hêzên paşverû û kevneperest yên feodal û bûrjûvazî xurt û têkûztir dibin. Serektiya tevgera rizgarîxwaz dixin bin destên xwe û jê re serweriyê dikin.

Bi a me, ev pîve û tehlûkeya herî mezin û malwêran e. Hingî ku tevgera rizgarîxwaz ya gelên Kurdistanê di bin serektiyeke feodal û bûrjûva de be, rizgariya gelên Kurdistanê û bi serfirazî jîna refên kedkarên welêt jî ne misoger e. Her çendî ew serektî dilpak û kurdperwer be jî, dawîya tevgera wan dîsan jêrdestkirina gelên Kurdistanê ye. Xurtkirina xwînmêjî û kedxwariya emperyalîstan û hevalbendên wan yên herêmê ye. Ji xwe şoreşa 1974-75 an jî qenc daye xuya kirin, ku êdî serektiyeke feodal û bûrjûva hew dikare rêberiya tevgera rizgarîxwaziya gelên Kurdistanê bike. Bi wê serektiye re, di tevgera azadîxwaziya Kurdistanê de, dawîya rola serwerî û serektiya feodal û bûrjûva hatiye. Di vê demê de, ji bo biserketina tevgera gelên Kurdistanê rêberî û serektiyeke şoreşger, ku bi ramana

marksîzm-lenînîzmê ve çekdarbûyî pêdivî ye. Ev merc, merca bingehîn ya xebata siyasî û çekdarî ya gelên Kurdistanê ye. Heta serektiyeke bi vî rengî pêk neyê û cîhê xwe yê bi rûmet di nav rêzên cîhana sosyalîst, tevgerên rizgarîxwaz yên gelên bindest yên cîhanê û têkoşîna rewên karker yên cîhana sermayedar de wernegrin, refên karker, gundî û hemû kedkarên Kurdistanê ji bindestî û jêrdestiyê rizgar nabin.

Lê bi qasî hindê jî, hêzên feodal û bûrjûvazî yên Kurdistanê xwe mirî nabînin û wek caran xwe serwer û rêberên gel û tevgerê dihejmêrin. Bi hemû hêz, karîn û şîyanên xwe ve diavêjin qaça şerî, da ku rê li serektiyeke şoreşger, rastbîn û dûrbîn bigrin. Di vî warî de jî her tiştî dikin. Çi ji destên wan tên bi şûn de nahêlin. Xîzî, xwefiroşî, nokerî û peyatiya dijminên koledar û emperyalîst ji karên wan yên rojê ne.

Heçî dîroka tevgera rizgarîxwazî ya gelê Kurd e, bi meşqên berbiçav yên xîzî û xwefiroşiyê ve tijî ne. Heça ku Kurd û welatê wan bindest bin, zorkerî û kedxwariya feodal û bûrjûvaziyên Kurdistanê bidomînin, dê xîzî û xwefiroşiyên têvel yên hêmenên kirêt jî her domdar bin. Kar û kirinên bi vî rengî yên rûreşiyê bi tenê bi rizgarkirina ax û erdê vegirikirî yê Kurdistanê û jêrdestên wê ve, bi afirandina Kurdistaneke serbixwe, yekbûyî û sosyalîst ve dawî tên.

Di vî babetî de, bûyer û qewmandinên ku di van mehên dawîn de li Kurdistana Başûr rû dane, pir helez in. Bi a me, divê hemû hêzên pêşverû, demokrat, şoreşger û welatparêzên Kurdistanê, bi awakî baledar, bal û dêna xwe bidin wan bûyer û qewmandinan û li wan hûr bibin. Divê ew, bêtirs, nexşe û planên hêmenên bikirêgirtî û xwefiroş yên nokerên koledar û emperyalîstan êşkere bikin. Ev, yek ji kar û pêrabûnên netewî û şoreşgerî yên hêzên kurdperwer, rizgarîxwaz, demokrat û şoreşgerên Kurdistanê ne.

Jî lewre em hewce dibînin, ku kar û kirinên Îdrîs Barzanî, nexşe û planên wî yên li dijî şoreşa 26-ê Gulanê û serweriya wê Serektiya Demî êşkere bikin. Bê guman, ev nexşe û planên han, yên ku ji aliyên hêzên koledar û emperyalîstan ve hatine danîn û bi destên Îdrîs Barzanî ve hatine bi cîh anîn, yek ji perçeyên vîlikên li dijî tevgera rizgarîxwaziya Kurdistanê ye. Bi a me, ev ne vîlika pêşîn e û ne jî ya dawîn.

Dema ku serektiya feodal û bûrjûvazî ya xwedî siyaseteke paşverû dev ji şoreşa çardeh salî ya gelên Kurdistana Başûr berda û xwe spart Şahê Îranê, bi sed hezaran Kurdistanî jî derbeder û perîşen kir. Di gel vê, bi bêperwa, sorgula gelên Kurdistana parvekirî

Jî pêşkêşî dijminên çavsor û xwînxwar kir. Ax û herêmen ku bi xwîna çandî çend hezar şehîdan ve hatibûn rizgarkirin, jî nû ve ketin bin lingên koledarên zorker.

Lê belê, bi qasî hindê jî, kesên bi rûmet û hêmenên pêşverû, dij-emperyalîst û şoreşger yên dilsoz, xwe gihandin hev û destên xwe xistin nav destên hev. Ji nû ve dest bi afirandin û sazkirina xebateke siyasî kirin. Ji bo PDK-Îraqê, bi navê Serektiya Demî (Qiyadeya Miweqet) serweriyeke nûjen pêk anîn û xwe avêtin qada şerî û xebatê. Bi destpêka şoreşa 26-ê Gulanê ve, agirên şoreşa nûjen pêxistin û hêviya gelên Kurdistanê, ku ev jî bi riya şerekî çekdarî ve wergirtina mafên çarenûsî ye, li hember koledar, emperyalîst û kevnepereştên herêmi vejandin.

Bê guman, çawan ku serektiya demî ji bo dijminên tevgera rizgarîxwaziya Kurdistanê tehlûke û piveke mezin bû, wisan jî ji bo kes û hêmenên paşverû, kevnepereşt û xiniz piveke berbiçav bû. Lê belê wan di destpêkê de dest neavêtin tu tiştêkî, da ku tevgerê vemirînin. Lê her û her di kozik û çepera xwe de li benda dem û kêsekê man. Ev kês û dem jî bi hilweşîna dîktatoriyeta Şahê gelkuji û faşîst ve ji wan re hilket. Wan xwe bi lez û bez gihandin hev û dest bi êrîşên xiniziyê kirin. Bi peyayên xwe, bikirêgirtî û kesên xapandî ve xwe dirêjî ser baregehên pêşmergan, berpirsiyarên siyasî û fermandarên leşkerî kirin. Di nav çend mehan de Kurdistan ji pêşmergan çol û vala kirin, ax û herêmen ji nû ve rizgarkirî pêşkêşî Beesiyên faşîst kirin. Berpirsiyarên Serektiya Demî jî ketin riya malwêraniyê û di ciyên xwe de rûniştin. Hêzên pêşmergan hin bi hin derbazî Îranê bûn û ew jî li wê rûniştin.

Gelo ev hemû ji ber çi diqewimin? Bûyerên dawîn qenc didin xuya kirin, ku Îdrîs Barzanî û rîvda wî yên ku ne di Serektiya Demî de bûn, dixwastin têkevinê û serweriyê lê bikin.

Dema ku şer li Kurdistana Rojhelat germ bû, Îdrîs Barzanî û rîvda wî rû û rûçikên xwe yên rastîn ji nû ve berpêş kirin. Îdrîs Barzanî çû Qumê, dan û standina xwe bi Xumeynî re saz kir. Pirs da ku li hember Kurdên Rojhelat alîkariya wî bike. Xumeynî jî devê xezînan û deriyên cebirxanan heta bi dawî jê re vekirin. Di gel vê yekê, Îdrîs Barzanî dan û standinên xwe bi kesên paşverû û ser bi emperyalîzma Amerîkayê yên mîriya Teheranê, wek Furûhar, Çamran û Yezdî re li dar xistin.

Wî, pere û çekên ku standibûn li ser eşîreta xwe bela kirin. Bi ser de, di nav êl û eşîrên li hawirdorên Êrmiyê de, wek Şika-

kan, Jirkiyan, Herkiyan û hp. geriya çek û pere dan wan, ku ew li dijî rejîma Xumeynî bi PDK-Iranê re ranebîn û şer nekin. Lê zencireya li dû hev ya nijdevanî û xinizîya Îdrîs û rivda wî ne hinde ne. Di destpêka meha Îlonê de, dema ku şênîyên Şîno ji bo mildariya tevgera rizgarîxwaz ya Kurdîstana Rojhelat li hember dîktatoriyeta Xumeynî xwepênîşandanek li dar xistin, rivda Îdrîs Barzanî şênî dan ber gulebaranê. Bi awakî bêperwa êrîş birin ser kesên destevala. Şeş Kurd şehîd û yazdeh jî birîndar kirin. Bi vî rengî nokeriya xwe bi cîh anîn. Li bajarê Xanê jî ketin baregehên PDK-Iranê, ku ji ber êrîşên dijwar ji neçariyê dev ji ciyên xwe berdabûn, zexîre û cebîrxana tê de talan kirin.

Ji ber van û pir tiştên din, divyabû kongreya nehan ya PDK-Iraqê çarekê bibîne. Lê wê jî nedît. Ji lewre piraniya endamên Serkeştiya Demî xwe nexistin bin barên van xinizî û kurdkujiyan, çûn û li malên xwe rûniştin. Lê belê Îdrîs Barzanî û rivda wî gihan kama dilên xwe û di PDK-Iraqê de jî bûn xwedî kursî û meqamên berbiçav. (Di warê kongreya nehan de, ya ku berê PDK-Iraqê wek salên 1972 an û 1974-75 an daye riyeye paşverû û kevneperest, em ê di hejmeta şeşan de bi dûr û dirêjahî binivîsin.)

Lê belê divê bête gotin, ku kar û barên ku Îdrîs Barzanî û rivda wî pê rabûn, kar û barên hêmenên bikirêgirtî, xwefiroş û xiniz in. Nabe ku dilovanî lê bête kirin, lê bervajiyê vê divê bi xurtî şerê wê bête kirin. Rû û rûçikên wan yên rastîn ji gelên Kurdistan û dostên wan re bîst gotin û berpêş kirin. Ev ji bo hêmenên pêşverû, demokrat û şoreşger yên Kurdên Başûr û herweha ji bo PDK-Iranê mildarî û hevalbendîyeke herî rast, durîst û bi rûmet e.

BILA ŞEHÎDÊN KURDISTANÊ GORBEHIŞT LÊ XINIZÊN WÊ YÊN XWEIFROTÎ RÛREŞ BÎN !

BI KURDÎ BIXWÎNE Û

BIDE XWENDIN !

AHENGA LI BOCHUMÊ

Di 8-ê meha Çeleya Pêşîn de, li bajarê Bochumê yê Elmanya Roj-ava shengeke kurdî, ku xwedî naverokeke çandî û siyasî bû, hat li dar xistin. Pir karker û xwendekarên Kurdistanê, Elmanyayê û Tirkîyê di vê shengê de beşdar bûn. Piştî ku mêvanên şevê deqîqeyek li hem-ber can û ruhên pak yê şehîdên şoreşên gelên cîhanê û yê Kurdis-tanê rawestîn, bi xweşxwana EY REQÎB ve ahengê dest pêkir.

Bi dû re, hevalekî gotarek li ser rewşa cîhanê û tevgera rizga-rîxwaziya gelên Kurdistanê xwend. Di vê gotarê de rewşa siyasî bi dîtineke şoreşgerî ji hev dihat derxistin û li ser bûyer û qewman-dinan awirên rast û durist dihatin berpêş kirin. Lê xuya bû, ku ko-mîkek ji Kurdên Başûr yê peyayên siyaseta kevnare, ji vê gotarê ne razî bûn. Dîtin û jihevderxistinên rastbîn û durbîn dibûn sebe-bên ku ew bi hêrs bikevin. Ji lewre jî, xwastin ku xir û cîrekê der-bixin. Lê ji wan re neqû serî. Ew wilo bawer bûn, ku ava reş ya ku ketiye çavên wan, ketiye çavên hemû kesan. Perda reş ya ku daketiye ber çavên wan, daketiye ber çavên her kesî... Paşre jî çar neçar dev ji ahengê berdan û çûn malên xwe.

Gelo ji ber çî ev komik hinde tûre bû û bi hêrs ket? Gelo me bêbextî û niheqî li wan kirin û tiştên ne rast gotin? Bersivên van pirsan di naveroka gotara şevê de ne. Heke ew bi awakî birewer bête xwendin û ji hev derxistin, dê sebebên nerazîbûna vê komikê jî derkevin meydanê.

Bi a me, niha tevgera PDK-Îraqê ketiye rê û rêça berê. Serektiya wê ketiye bin destên hêmenên feodal û bûrjûvazî yê paşverû. PDK-Î-raqê, wek sala 1972 an, careke din destên xwe dixê nav destên dijmi-nên bingehîn yê gelên Kurdistanê. Ji ber van sebebên û di gel pir tiştên din, em dev diavêjin PDK-Îraqê û şerê siyaseta wan dikin.

Kêsa me tunebû, ku em di vê hejmarê de li ser kongreya nehan ya PDK-Îraqê mijûl bibin. Lê em ê di hejmara şêşan de li ser vê pirsê bi dût û dirêjahî rawestin. Dîtin û awirên xwe berpêş bikin.

Lê heqî bi a vê komikê be, divê em wan "pêşverû" û "marksîst-lenînîst" bipejirînin! ? Bi çavgiirtî bidin pey wan heta ku ew me ji zinarekî werbikin. Lê divê ew qenc bizanibin, ku dewran êdî ne dewrana Bahlûl Paşa ye! ..

Ev gotara ha, di ahengê de ji mêvanên Elman û Tirk re bi zima-nên elmanî û tirkî jî hat pêşkêş kirin. Dîwarên cîhê ahengê bi sê zimanan û bi van durîşmên jêrîn ve hatibûn xemilandin.

- Bijî têkoşîna gelên Kurdistanê ya ji bo serbixwebûn, yekîti û sosyalîzmê!

- Bijî xebata gelê Kurd ya ji bo mafên xwe yên çarenûsê !
- Bijî pêşmerge !
- Bijî mildariya navgelî ya refên karker û gelên bindest yên cîhanê !
- Bila bimre koledarî, emperyalîzm, feodalîzm û faşîzm !
- Bila bimre nijadperestî û şovenîzm !

Di şevê de, du zarokên Kurd derketin ser şanûyê û helbestên kurdî yên şdreşîn xwendin. Hozanê xweşawaz DILGEŞ û xwişka ZOZAN di gel koma sazband û dengbêjên stran, lawje û xweşxwanên netewî û şoreşger pêşkêş kirin. Koma govend û dîlanên kurdî govendên renga reng berpêşî mêvanan kirin.

Di gel hin gotarên berbiçav yên li ser pirsra yekîtî, kêşperestî, ajawexwazî û çepelkariyê, nameyên pîrozbayî yên KDP-Tirkîyê û şoreşvan û welatparêzên Kurdistanê yên ji welatên eurbecur jî hatin xwendin. Li ser tevgera rizgarîxwaz yên pêşmergeyên dilê çend wenyên diyaz hatin nimandin û axaftinên têrgehî hatin kirin.

Bê guman, şev û ahengên bi vî rengî perçeyek ji perçên xebata danasîna tevger, çand û dewlemendiyên netewî yên gelên Kurdistanê ne. Divê em pûte û sexbîriyeke mezin bidin vê xebatê, da ku hebûnên netewî yên gelên me ji nû ve bînin ve jandin. Ji tevgera rizgarîxwaziya Kurdistanê re dost û mildarên rastîn yên demokrat, pêşverû û şoreşger bînin peyda kirin. Da ku awira gelemper ya gelên cîhanê, bi awakî rast û durist, ji tevgera gelên me yên aza û leheng bête agehdar kirin.

Ji bilî vê, divê xebateke xurt di nav karker û xwendekarên Kurdistanê yên li derveyî welêt de bête kirin, da ku ew jî têkevin nav rêzên xebat û têkoşîna welatê xwe yê bindest. Tê de beşdar bibin, behr û para xwe têxin xebata afirandina Kurdîstaneke serbixwe, yekbûyî û sosyalîst.

Ji van kar û bar û pêrabûnên han re jî, berî her tiştî, siyaseteke rast û durist û dûrbîn pêdivî ye. Xebateke xurt, bi rêk û pêk hewce ye. Ji lewre divê em destên xwe yên hevkarî, alîkarî, hevalbendî û biratiyê têxin nav destên hev û bi gavên fireh ber bi pêş ve herin.

Ev gotara ha, gotara ku di şeva Bochumê de hatiye xwendin e. Em, li ser daxwazê û ji bo berpêşkirina rû û rûçikên komika Kurdên Başûr yên paşverû û kevneperest, hewce dibînin ku wê di kovarê de biweşînin.

Mévanên hêja

Xwişk û birayên delal,

Berî ku em dest bi xwendina gotara xwe bikin, em dixwazin ku bi xêr hatineke germ li we bikin û silavên xwe yê biratî û şoreşgeriyê pêşkêşî we bikin.

Birano, wek hun jî dubînin û dizanin, li cîhanê, di van rojên dawîn de, guhartin û qewmandinên aborî, siyasî û civakî yên nû û helez dibin. Ev guhartin û qewmandinên han, pirs, awayên nerîn û jihevderxistinên nû bi xwe re tînin. Heke mirov bi dîtî û lêhûrbûneke zanistî li van guhartin û qewmandinan temaşe bike, ev wêne û tabloya ha derdikeve pêşberî mirov.

Qanûna pêşketina newekhevî ya ku ji rûçikên rist û nîzama sermayedariyê ye, di gel buhranên aborî, yê siyasî jî dixê nav civat û welatên sermayedar û emperyalîst. Herçendî pergela berkêşanê yê li welatên sermayedar bi hevparî û civakî ye jî, mezaxtin, kar û gezencên ku tê bi dest xistin, bi tenê ji bo berjewendî, kîs û bêrîkên ref û sinifeke kêmhêjmar û serdest e. Li alîkî refa karkêran û hogirên wan gundî û hemû refên kedkar yê ku dahatê diafirînin, li alîkî din jî, ref û sinifeke kêmhêjmar û serdest, ku tiştên tî afirandin ji bo berjewendî, kîs û bêrîkên xwe bi kar tîne û pê her roj dewlementir dibe. Anê, refa bûrjûvazî. Wek tê zanîn, bûrjûvazî, di gel proleterya yek jî van herdu refên nûjen yê civata sermayedariyê ye. Jêkdûriya herûher ya ku di nav refa bûrjûvazî ya kedxwar û refa proleterya ya ku bi keda destên xwe debara xwe dike û xwîna wê tê metîtin, bi pêşveçûn û pêşketina sermayedariyê ve xurtir û tûjtir dibe. Roj bi roj zêdebûna dahatê digihêje gehînek û qonaxeke wîsan, ku êdî di dumahîkê de, ji sermayedaran re, di bazar û sûka hundur de mezaxtina tiştên ku hatine afirandin namîne. Ji vê gavê pê ve, şûna îxracê û şandina tiştan ji bo derveyî welêt, îxrac û şandina sermayê werdigre. Sermayedarî ji çax û gehîneka xwe ya hevberiyê derbazî çax û gehîneka emperyalîzmê dibe. Bi vî awayî, welatên emperyalîst, hem bi reya îxrac û şandina tiştan ji bo derveyî welêt û hem jî bi reya îxrac û şandina sermayê, welatên ku ji aliyê aboriyê de paşdemayî ne dixin bin dest û lepên xwe. Dema ku sermayedarî pêşde dikeve û digihêje gihînek û qonaxa emperyalîzmê, awayê rist û nîzama civakî ya wê jî dawî têt. Wek me li jor jî got, ji bo ku emperyalîst tişt û sermayeya xwe bişînin derveyî welêt û îxrac bikin, ji xwe re li sûk û bazarên nû digerin. Dema ku ji wan re sûk û bazarên nû peyda nabin, dest bi qayîş û berberiya hevdu dikin. Xwe dirêjî hevdu dikin û êrîşan dibin ser hevdu. Bi vî rengî şer dest pê dike û ew dibin sebebê ri-

jandina xwîna bi milyonan kesên bê tawan û bê guneh. Şerên yekemîn û duwemîn ya cîhanê, ji vê çavsorî û hovîtiyê re, meşqên berbiçav in. Heqî rist û nîzama sosyalîst e, ku cara pêşîn di 17-ê çiriya pêşîn ya sala 1917 an de û di hengan û gehîneka emperyalîst de pêk hatiye, bivê-nevê, bûye dijmînê sereke yê emperyalîzmê. Bi sazkirin û serketina sosyalîzmê re, li her çar aliyên cîhanê, şoreşên proleter-yayê, şer û tevgerên gelên bîncast yên ji bo serbixwebûn û sosya-lîzmê, rista emperyalîst tim qels kirine. Lê belê rist û nîzama sos-yalîst pê xurt û bi hêztir bûye. Hêzên emperyalîst, yên ku li alîkî sûk û bazarên xwe winda dikin û li alî din jî pir caran serê xwe ji refên kedkar û karkerên xwe re diçemînin, bawer in, ku dê rizga-riya xwe, piştî sazkirina "lihevhatineke miqedes" di navberên xwe de, di êrîşên ser rista sosyalîst, şoreşên proleter-yayê yên cîhanê, û şoreşên gelên bîncast yên netewî de dibînin. Yek ji van têkoşî-nên rizgarîxwaz û netewî jî, ya gelên Kurdîstana me ya şêrîn e, ku li Rojhelata Navîn wek xencerekê di dilê dijmin de hingavî ye.

Ji bo ku em bikaribin pêşveçûn û pêşketina têkoşîna rizgarî-xwaz ya hem netewî û hem jî sinifî û refî baş têbigihên, divê em bala xwe qenc bidin vê babeta ha û lê hûr bibin. Hêjayiyên xwedî naverokeke demokratîk yên gelê me ji me re mîras mane. Em mîrasgi-rên van hêjayîyan in. Ji lewre, tevgerên şoreşger yên ku li ser pa-şeroja dîroka xwe neyên li dar xistin, pir zor e, ku bi ser bikevin. Ji ber vê yekê, herçendî ew paşeroj bi jan û kêmasiyan ve hatibin xemilandin jî, divê em ji wê paşerojê re xwedî derkevin. Bi nêrîneke zanistî û hemçax li wan hûr bibin. Li gor teoriya zanistî ya hemçax hişên xwe pê biwestînin, da ku em ji wan ders û fêreyên bêrdar wer-bigrin. Bi dû re, van dahatên giranbiha yên bûyerên qewimî, ji gelên xwe re bibin. Da ku gelên me, ji caran bêtir, bibe xwediyê rastî yên van dahatan û pê re perçîn bibe. Ev jî yek ji serxwegirtiyên pêdivî, yên şoreşgerî û welatperestiyê ye.

Ji ber vê yekê, em dixwazin bi kurtebirî piçekî li ser dîrok û hêjayiyên dîrokî yên gel û welatê me yê şêrîn rabiwestin.

Welatê me xwedî dîrokeke bi hej û pej e. Xwedî erd û axeke bi xêr û bêr û dewlemend e. Tixubên wê jî, wek cokên avê, nexşeyên siya-sî yên dewletên koledar ji hev diçirîne. Ji aliyê bakur de dighêje deşt, berî û berpâlên çiyayên lazîstanê. Ji aliyê başûr de dighêje deşt û çolên Îraq û Sûriyê. Li rojhelatê, heta bi deşt û zozanên Îranê û li rojavayê jî heta biberpâlên çiyayên Torosan dirêj dibe. Firehiya erdê Kurdistanê, bi qasî 450 hezar kîlometre çarçiqil e. Ji vê, bi qasî 220 hezarî li Tirkîyê, 130 hezarî li Îranê, 80 hezarî li Îraqê û 20 hezar kîlometre çarçiqil jî di bin destê Sûriyê de ne. Di bin destên van welatan de, bi qasî 20 milyonan xwerû Kurd di-jîn.

Heçî dîroka paşerojê ya Kurdan e, pir kevn û kevnare ye. Hîn di çaxa kevnare de, bav û bapîrên Kurdan yên Gotî û Lolobî, berî zayînî 3 hezar sal, du dewletên mezin û bi hêz saz kirine. Anî, dewleta Gotî û Lolobî. Bi destpêka koça gelên arîniyad re, ku berî zayînî 2 hezar sal e û ji herêmen Pişt-Qafqasyayê û hawîrdorên Behra Reş koç dikirin, bav û bapîrên Kurdan jî berên xwe dan Mezopotamyayê û dest bi koçê kirin. Bi dû re, li Mezopotamyayê, Anatolyayê û li Îranê, di bin navên curbecur de, ji xwe re dewletine mezin çêkirin. Çandeke giranbiha û bajarvaniyeke berbiçav afirandin. Ji van, yên bi nav û deng ev in. Mîtanî, Skîto-Kimerî, Urartû, Kasîtî û her wekî din... Hîn kevirên nivîsandî yên Sumeran de, bi qasî 2 hezar sal berî zayînî, ji bapîrên Kurdan yên Kardûxî tîk kad kirin. Dîroknivîsê bi nav û deng Xîsenofon yê Yewnanî jî, di pirtûka xwe ya navdar "Anabasis-Vekişîna 10 Hezaran" de, bi dîr û dirêjahî salixên Kardûxan û welatê wan dide. Lê heçî Med û Împaratoriyeta Medan e, babeta li ser rawestî û lêhûrbûnê ye. Heta niha dîroka Medan bi temamî zelal nebûye, ku gelo Medan, cara pêşîn, kînga ji xwe re dewletek çêkirine. Lê heta bi qasî hezar sal berî zayînî zelal e. Ji wê pêve pir tarî ye û lê nehatiye kolîn. Lê, bê guman, sala 612 an ya berî zayînî di dîroka Medan de rûpeleke nû vedike. Serdarê Medan Kiyaksar, hêzên xwe gihandin hev û bi alîkariya Babilyonîyan, ku ew jî neyarên Asûriyan bûn, paytextê Asûriyan-Nînova kir bin destên xwe û dawîya Împaratoriyeta Asûriyan anî. Ji ber pûtepedana vê rojê, salnameya kurdî ya kevnare, ji vê salê dest pê dike. Li gor vê salnamê, îsal sala 2591-ê kurdî ye.

Lê sed mixabin, ku Împaratoriyeta Medan hinde dom nekir. Ew di sala 558 an ya berî zayînî de, bi destê neveyê Astiyaj yê serdarê Medan, Sîrûz, ku bûbû fermandarê hêzên Eceman, hat hilweşandin. Piştî hilweşandina vê Împaratoriyetê, Medan bi Eceman re, bi navê Aşîmenîdan Împaratoriyeteke nû û bi hevparî pêk anîn. Ji vê rojê heta bi zayîna Îslamiyetê, Kurd bi Eceman re man û bi hev re jîyan. Bi hev re Împaratoriyetê Partan û Sasaniyan saz kirin û gerandin. Bêje ya xwe ya nivîsandî jî, yan bi zîmanê avestayî, aramî, partî yan jî bi pehlewî nivîsandine. Ev rewşa ha, heta bi zayîna Îslamiyetê, anî şeş sed sal piştî zayînî, dom kir. Kurdan, bi dirêjahiya salan, li hember hêzên Ereban yên vegirker li ber xwe dan. Dev ji dîne xwe yê kevnare, Zerdûştî, bernedan. Lê piştî vegirtin û bindest kirina Kurdistanê, Kurd, bi zora şûran bûn misilman. Lê belê, hîn ji Kurdan dîsan dev ji ola xwe bernedan û li gor jîn û mercên civakî ola xwe pêşve birin û hebandin. Ew jî Kurdên me yên Êzî ne.

Kurdan piştî Îslamiyetê jî çend dewletên mezin pêk anîn û serbixwebûna xwe domandin. Lê divê em bêjin, ku têgihîştina dewleta netewî ya wê heyamê û ya heyama me, ji hevdu gelekî dûr in. Ji ber ku dewletên netewî yên wê heyamê di bin destên malbateke xuya de bûn. Dewlet haceta belakirina bîr û bawerîya xwedêperestî û ola wê malbatê û ramana wê binemalê bû. Bi kurtebirî, navê van dewletan ev in; Hesenyoyan, Şedadiyan, Merwaniyan, Fedlawiyan û Eyûbiyan.

Kurdistan, di sê koçên vegirker û malkambax yên êl û eşîrên Tirkan de jiyaye. Di sedsala 10 an de ya Selçûqiyan, ya 12 an de Monxoliyan û ya 14 an de Tîmûriyan. Van hersê koçên êrişbaz û çavsor, Kurdistan wêran û kavil kirin. Êrişbazan, li Kurdistanê, kevir li ser keviran nehîştin. Bi hezaran Kurd û rûniştvanên Kurdistanê qir kirin û bi xwîna wan welatê me hat avdan. Hêjayiyên netewî û bajarvaniya Kurdan hat tarûmar û talan kirin. Divê bête zanîn, ku cara pêşîn piştî şerê Melazgirê, di sala 1071 an de, Tirkan lingên xwe avêtin ser axa Anatolyayê.

Heçî împaratoriya Osmaniyan e, di destpêka sedsala 13 an de, piştî bindestkirina "Beylikên" Selçûqiyan yên ku bi destên Monxoliyan ji dewleta Selçûqiyan hatibûn veqetandin û herweha hin "Beylikên" din pêk hatin. Osmaniyan ew hemû xistin bin destên xwe û ji xwe re dewleteke nû saz kirin.

Lê bê guman, şerê Çaldiranê, ku di sala 1514 an de di navbera împaratoriya Osmanî û Eceman yên koledar û feodal de qewimî, şerê perçekirin û bindestkirina Kurdistanê ye. Osmaniyan, bi reya bi kar anîna ol û dîn, Melayê Îdrîsê Bîtlîsî ji xwe re kirin peya û Kurd û Ecem berî hev dan. Di dawîya şer de ew gihan armanca xwe ya vegirtin û bindestkirina Kurdistanê. Welatê Kurdan bû du perçe. Perçek ji Kurdistanê ket bin destên Osmaniyan û yek jî ket bin destên Eceman. Bi dû re, li gor lihevhatina Erzerom û nemaze lihevhatina Qesrî Şîrîne, ya di navbera Osmanî û Eceman de, tixûbên îro yên di navbera Tirkîyê-Îranê û Îranê-Îraqê de hatin kişandin.

Heçî Emîratên Kurdan bûn, wek hozanê navdar û gorbehişt Ehmedê Xanî jî gotiye, sed mixa bin, ku nebûn yek. "Ji xelkê re bûn masîgir, lê ji xwe re bûn kûsîgir". Sebebên vê pir in. Lê em dikarin bêjin, ku yên herî girîng ev in; Kurdistan wek sîper û çeperên kozîkê bûbû qada şer û cengan. Êl û eşîrtî, derebegtî, axa û begtî pir bi hêz bûn. Di nav mîrên Kurdan de, berjewendî, ezperestî û ezeztî pir xurt bûn. Çavtengî, çavnebarî û çavreşî bûbûn ava spî û ketibûn çavên wan û ji lewre jî wan êdî pêşiya xwe nedidîtin. Eî kurtî, ji ber van sebeb û astengên han, dewleteke kurdî û bi hêz pêk nehat.

Herçiqasî Kurdistan hatibû parvekirin jî, lê dîsan Emîratên

Kurdan yê n serbixwe hebûna xwe didomandin.Çend emîratên navdar ev in;Emîrata Bidlîsê,Hekariyan,Dêrsimê,Diyarbekrê,Hesenkêfê û her wekî din.

Pîştî ku împaratoriyetên Osmanî û Eceman,yên koledar û feodal, Kurdistan parve û bindest kirin jîna herî tehl ya Kurdan jî dest pê dike.Wan,di dema şerî de,Kurd di rêzên herî pêşîn de ber bi kuştinê dişandin.Di dema aştiyê de jî bêca herî giran ji wan distandin.

Di wê heyamê de,împaratoriyeta Osmaniyan ya koledar û feodal, li herêmen Balkanê û welatên Ewrûpayê jî erdên gelên din ji xwe re vedigirt û tevgera xwe ya vegirtinê didomand.Heçî hîn di wê heyamê de bindestkirina Kurdistanê ye,bûye sebebê pêşigirtin û paşdexistina bi serbestî pêşketina hacetên berkêşanê û hêzên berkîr yê n wê.

Hem Osmaniyan û hem jî Eceman,ji bo qirkirin,vebirîna Kurdan û nehîştina hêjayiyên netewî yê n wan pir vîlik û planên xiniziyê bi kar anîn. Axa,beg,şêx û serekeşîr ku binemalên jîndar yê n feodalîzmê ne,ji ber pirsên berjewendiyê,berî hev dan.Baweriya ol û xwedêperestiya gelên me îstîsmar kirin û ew ji bo xêr û bêra xwe bi kar anîn.Pirbendî xistin nav gelên me,yê n ku mezhebên cihê cihê dihewînin,û ew bi hevdu dan qirkirin.Bi qasî hinde vîlik û planan jî,dîsan jî gelê Kurd hebûn û hêjayiyên xwe yê n netewî heta îro parastine.

Di sed sala 19 an de,li Ewrûpa Rojava,bi jihevdeketina dan û standinên berkêşanê re,di dema zayîn û berbanga sermayedariyê de, netewe,wek dewletên netewî peyda dibûn.Heçî li Rojhelat bû,netewe, hîn di qonaxa tarî ya derebegî û feodalîzmê de dilepitîn.Împaratoriyeta Osmaniyan hêdî hêdî ji hev de diket û ber bi nemanê diçû.Ji ber ku hin welatê ku di bin destê wê de bûn,ketibûn bin destê koledarên Ewrûpiyan.Osmaniyan jî,êdî hew dikaribûn li hember şerên rizgarîxwaz yê n neteweyên Balkanê li ber xwe bidin.Ji lewre bi hemû zor û zorkeriya xwe ve,berê xwe dan gelên zorkêş û welatên bindest,yê n ku hîn di bin destên împaratoriyetê de mabûn,û di di ser serê wan de rûniştin.Armanca wan ya sereke,bindest hîştina gelên Kurd û Êrmanî bû.Ji ber vê yekê jî,dest bi zordestî,saw û terorê kirin.Kurdan,li pir ciyan,serên xwe li hember vê zordariya bêbav hildan û li ber xwe dan.

Di vê heyamê de,herçendî Împaratoriyeta Osmanî û Eceman ne li hev bûn jî,ji bo ku Kurdistanê ji bin destên xwe dernexin,çi ji destên wan dihatin ew dikirin.Dîsan di vê heyamê de,ji bo lihevanî û nehîştina berberiya di navbera Osmanî û Eceman de,Îngîlîz ketin navê.Dema ku ew ketin herêmê,zor dan siyaseta xwe ya navdar,

"Parve bike û bigerîne". Împaratoriya koledar, êdî di serşikandina tevgerên rizgarîxwaziya Kurdistanê de ne bi tenê bûn. Zîrbavên wan emperyalîstên xwînxwar jî bûbûn hevpar û tevkarên wan. Herçendî Kurdistan di xwîne de hatibû mewicandin jî, lê Kurdan dîsan dev ji liberxwedana netewî ya li hember zorkerên hov bernedan.

Bi kurtî, liberxwedanên netewî yên Kurdistanê, yên ku di dawiya sedsala 18 an û destpêka sedsala 19 an de qewimîne, ev in.

- Şoreşa Evdîrehman Paşa yê Baban; Di salên dawîn yên sedsala 17 an de, li Kurdistana Başûr qewimî û bi qasî sê salan domand. Şoreşa Evdîrehman Paşa lêdanên giran li Osmaniyên koledar xistin. Lê ji ber qayîş û berberiya eşîrtiyê û xiyaret û xiniziya birayê wî şoreş vemirî.

- Şoreşa Rewandîzê ya sala 1806 an.

- Şoreşa Mîrê Kor yan jî Mihemed Paşayê Rewandîzê ya salên 1835-1837 an. Osmaniyên ev şoreşa ha bi alîkariya Îngîlîzan şikand.

- Şoreşa Bedîrxan Beg yê Mîrê Botan. Vê şoreşê di sala 1840-î de dest pê kir û di demeke kurt de herêmen heta bi Wanê, Mûsil û Îranê xistin bin destên xwe. Lê di sala 1844 an de, dîsan ji ber qayîş û berberiyên eşîrtiyê, ev tevger jî hat vemirandin.

- Şoreşa Yezdan Şêr ya sala 1854 an. Wê çaxê Osmaniyên bi Rûsan re şer dikirin. Bi a Yezdan Şêr, ev ji bo rabûnê kêseke hêja bû û ji lewre dest bi şer kir. Lê Îngîlîzan ew girtin, birin Îstanbolê û li wê bend kirin. Bi vî awayî şer jî şikest.

- Şoreşa Şêx Ubeydulahê Nehrû ya salên 1877-1880-î. Şêx Ubeydulah ji bo Kurdistaneke mezin û serbixwe, hem li dijî Osmaniyên û hem jî li dijî Eceman serê xwe hilanî. Di demeke kurt de, şoreş pir xurt bû û pir herêmen Kurdistanê yên di bin destên Ecem û Osmaniyên de hatin rizgar kirin. Ecem û Osmanî jî vê tevgerê pir tirsîn. Ji ber vê yekê jî hêzên xwe kirin yek û bi hev re xwe avêtin ser Şêx Ubeydulah. Ji ber qayîş û berberî û xiyaretên hin serekeşîrên Kurdan şoreş şikest. Gelek Kurd hatin qir kirin û gelek gund hatin kivil û wêran kirin.

Berî ku em ji bûyer û qewmandinên sedsala 20 an yên Kurdistanê kad bikin, divê em bal û dêna xwe piçêkî bidin rewşa tevayî ya cîhanê û nemazê ya Rojhelata Navîn.

Sedsala 20 an, li Ewrûpayê, heyama gehînek û qonaxa emperyalîzmê ya sermayedariyê ye. Emperyalîstan, di vê heyamê de, ji bo bidestxistina sûk û bazarên cîhanê û bi vî rengî parvekirina cîhanê, dest bi hevberiyê kirin. Wek me li jor jî got, ev hevberiyên han, bûn sebêbên destpêkirina şerê yekemîn yê cîhanê. Berî destpêkirina şerê yekemîn yê cîhanê, rewşa Împaratoriya Osmaniyên koledar û feodal, li Roj-

helata Navîn her roj pîstir dibû. Li alîkî şerên rizgarîxwaziya gelên Balkanê dom dikir û wan lêdanên bêderman li Osmaniyan dixistin. Li alîkî din jî, emperyalîstên Ewrûpayê yên nûgihayî, dest didan ser welatên bindest yên Osmaniyan. Frensa; Cezayîr, Tûnis û Sûriye dixist bin destên xwe. İtalyayê Lîbya û İngîlîstanê Misir, Erebistana Sûudî, Yêmen, İraq, Filîstîn û Kurdîstana Başûr ji Osmaniyan wergirtibûn. Di vê rewşê de şerê yekemîn yê cîhanê qewimî. Ew bû sebebê bi belaşî rijandina xwîna bi milyon mirovên bêtawan û bêguneh.

Emperyalîstan di gel tevkarên xwe yên koledar li Rojhelata Navîn, piştî şerê yekemîn yê cîhanê, bi lihevhatina Lozanê re, Kurdistan kirin çar perçe. Dema ku İngîlîstan û Frensa ji İraqê û Sûriyê derketin, perçê başûr û piçêk jî yê rojavayê Kurdistanê pêşkêşî koledarên İraqê û Sûriyê kirin. Kurdîstana bakûr û rojava jî, ji Osmaniyan bo komara Tirkiyê ya nûgihayî mîras ma. Heçî Kurdîstana rojhelat bû, her wek caran, di bin destên koledarên İranê de ma.

Piştî van agehiyên gelek kurt, em dixwazin li ser rewş, bûyer û tevgerên çekdar yên sedsala 20 an li Kurdîstanê rawestin.

Rewşa Kurdîstana Başûr ya îro ;

İngîlîstanê di sala 1917 an de İraq û sala bi dû re jî Kurdîstana Başûr vegirt. Ji ber vê yekê, di 19-ê gulana 1919 an de, Şêx Mehmûdê Berzencî li hember emperyalîzma İngîlîstanê serê xwe hilanî. Ew, di dîrokê de, bi navê "mîrovê serê xwe ji İngîlîzan re neçemandî" tête naskirin. Di demeke kurt de, Kurdên ku di bin serekîtiya Şêx Mehmûd de xwe gihandibûn hev, bi gavên fireh, ber bi pêş diçûn. Wan serbixwebûna Kurdîstanê daxuyanî kiribûn û Suleymaniye jî ji xwe re kiribûn paytext. Lê çî heyf, ku temenê vê serbixwebûnê jî hinde dirêj nebû. Piştî şoreşa Şêx Mehmûd, şoreşên Barzaniyan yên salên 1930-î û 1943 an dest pê dike. Ev şoreşên han jî, bi alîkariya emperyalîzma İngîlîstanê hatin vemirandin. Piştî ku Barzanî, di sala 1947 an de, di gel 500 pêşmergeyan xwe avêt bextê Yekîtiya Sovyetîstanê, tevgera Kurdên Başûr ya heta sala 1960-î tevgerêke binerdîn û dizî ye. Di salên bihurî de Partî Demokratî Kurdîstan xwe di nav hemû ref û sinifên gelên Kurdîstanê de saz kiribû. Di 1958 an de, Evdîlkerîm Qasim şoreşek li dar xistibû û tac û textê qîraliyetê nehîştibû. Qasim, di derheqa hin mafên demokratîk û netewî de, hin soz û pirs jî dabûn Kurdan. Ji lewre, Barzanî û peyayên di gel wî, piştî 11 salan, dîsan vedigerin Kurdîstanê. Lê koledarên Bexdê li ser soz û pîrsa xwe neman. Dest bi êşandin û perçiqandina Kurdan kirin. Ji ber vê yekê, di sala 1961 an de, di bin serekîtiya Barzanî û PDK de şoresekê dest pê kir. Ev şoreş heta sala 1970-î geh bi serketin û geh jî bi binketin, domand. Di sala 1970-î de, bi mîriya Bee-

siyan re binê lihevhatina otonomiyê hat nivîsîn. Lê Beesî ev lihevhatin dan bin lingên xwe û di sala 1974 an de dîsan xwe avêtin ser Kurdistan. Lê belê serektiya şoreşa Kurdistanê Başûr êdî ketibû bin destên hêmenên feodal û bûrjûvazî. Wek têtê zanîn, di vê sedsalê de êdî hew serektiyeke feodal û bûrjûvazî dikare şoreşeke rizgarîxwaz û netewî bibe serî. Êdî rola wan ji zûde miriye û ew êdî hew dikarin daxwazên ref û sinifên kedkar û rîvdên zorkêş bînin cîh. Ji ber vê yekê jî, bi lihevhatina mîriya Beesiyên û rejîma Şahê gorbegor re, ku di 6-ê avdara sala 1975 an de li Cezayîrê binî hat nivîsandin, şoreşa 14 salî jî vemirî û ji hev de ket. Bi dû re, mîriya Beesiyên xwînrêj dest bi çolkirin û erebkirina Kurdistanê û pişaftina gelê Kurd kir.

Ji serxwegirtiyên me yê şoreşvan û welatparêzên Kurdistanê ye, ku em bal û dêna xwe qenc bidin vê şoreşa 14 salî û lê hûr bibin. Ders û fêreyên bêrdar û rastî ji werbigrin. Bi a me, sebebên jihevdeketina şoreşê, bi kurtî, ev in;

a)- Yek ji sebebên herî girîng ew e, ku serektiya şoreşê serektiyeke feodal û bûrjûvazî bû. Ji ber ku di vê sedsalê de êdî hew serektiyeke feodal yan jî bûrjûvazî dikare şoreşekê bigerîne. Heke bikaribe serektiyeke bike û bigerîne jî, piştî serketinê, bi emperyalîzmê re rêketin û lihevhatina wê misoger e.

b)- Caşên şêst û şeşan yê ku bi navê "sosyalîzmê" û "çepkariyê" keç û xortên Kurd didan ber guleyan, wek îro, hîn wê çaxê destên xwe xistin nav destên dijminên koledar. Ev bû sebebê şikandina hêz û hêmenên pêşverû û sosyalîst yê di nav rêzên partiyê de. Ev bû sebebê xurtbûna hêz û hêmenên feodal, paşverû û bûrjûvazî.

c)- Nerîn û awirên sosyal-şoven yê Partiya Kominîstên Îraqê, piştgirtin û hevalbendiya welatên sosyalîst ya bi mîriya Beesiyên koledar û nijadperest re jî yek ji sebebên sereke yê ketina şoreşê ne.

Piştî şikestina sala 1975 an, mîriya koledar û nijadperest ya Beesiyên Bexdê û Kurdên çav, wilo bawer bûn, ku dê Kurd hew serê xwe hilînin. Lê, gava ku di 26-ê gulana sala 1976 an de agirên şoreşa nûjen hat pêxistin, ew li xwe heyirîn û bi zendegirtî man. Wê çaxê, hêz û hêmenên pêşverû, demokrat û welatparêz yê di nav rêzên PDK-ê de gihabûn hev û "Serektiya Demî" pêkanîbûn. Di bin serdariya wan de lêdanên giran û bêderman li destbixwînên Beesiyên dihatin xistin. Beesiyên çavsor vala neman. Bi hemû karî û şiyânên xwe ve xwe dirêjî ser azadîxwazên Kurdistanê kirin. Li alîkî, gund, bajar û şênîyên Kurdistanê didan ber guleyên tank, top û tifingan û ji alîkî din ve jî caşên kevn û nû digibandin hev û hewil dan ku vê şo-

reşê ji awirên tevayî yên pêşverûyên cîhanê bicemidîne. Di vê kam û armanca xwe de, piçek be jî, bi ser ketin. Lê, heçî pêşmergek cengawer yên xwedî jiyanêke polayîn in, bi bédengî û serbilindî, têkoşîna xwe heta bi îro jî domandin.

Divê em bêjin, ku wek ji bûyer û qewmandinên van rojên dawîn jî dixuyên, hêz û hêmenên paşverû, feodal û bûrjûvazî yên di nav rêzên PDK-Îraqê de û herweha yên li derveyî partiyê, dixwazin ji nû ve û careke din hespên xwe bidin bezandinê. Dixwazin serdariya şoreşa gulanê ya ku bi destên hêzên pêşverû, demokrat û welatparêz pêkhatîye têxin bin destên xwe. Boyaxeke nû li xwe bidin û xwe biavêjin qada siyasetê û şerî. Em dixwazin bidin diyar kirin, ku em ê heta dawî şerê van vîlik, plan û siyasetên çepel bikin. Dev biavêjin wan û li hember wan rawestin. Rû û rûçikên wan yên rastîn pêşberî gelên Kurdistanê bikin. Em ê bi xurtî piştê hêmenên pêşverû, demokrat, sosyalîst û welatparêzên rastîn û dûrbîn ji bo pêşvebirina tevgerê û afirandina serektiyekê bigrin. Em ê ji bo têkûzkirina siyaseta li dijî koledariyê, emperyalîzmê, siyonîzmê û kevneperestiyê herêmî bixebitin. Em ê bi ruhekî kurdîniyê, ji bo pêşvebirina biratiya gelan û avakirina Kurdistanê serbixwe, yekbûyî û sosyalîst têbikoşin.

Rewşa Kurdistanê Rojhelat ya heta bi îro;

Di sala 1920 an de, li Kurdistanê Rojhelat, serekê êla Şikakan Simko şoreşek li dar xist. Şoreşa Simko heta bi sala 1930-î domand. Gava ku Riza Şahê Teheranê Simko xist tele û fexekê û ew şehîd kir, şoreşa Şikakan jî tarûmar bû. Kurdên Şikakî bi destên Riza Şah hatin qir kirin. Cafer Sultan, ku êdî hew dikarîbû li hember zordariya Riza Şah raweste, di sala 1931 an de, serê xwe hilanî. Heta sala 1932 an bi mîrxasî li ber xwe da. Lê bi dû re ew jî hat şikandin û careke din serê Kurdan hatin birîn. Ne tenê ev lê her weha liberxwedanên Swîsî û Menguran jî hatin pelaxtin. Zordaniya Riza Şah her roj zêdetir bû. Wî jî wek hevbirê xwe Mistefa Kemal yê faşîst, ziman, kinc û çanda kurdî qedexa kirin.

Di dema şerê diwan yê cîhanê de, leşkerê Sor yên Sovyetistanê ket bakura Îranê. Kurdan jî wê gavê xebata xwe ya binerdîn û dizî didomand. Wan bi alîkariya Yekîtiya Komarên Sosyalîst yên Sovyetistanê, di sala 1946 an de, hîmên Komara Kurdan ya Mehabadê avêt. Qazî Mihemed bû serkomar û PDK jî bû saziya siyasî ya komarê.

Lê gava ku şerê didwan yê cîhanê dawî hat, leşkerê Sor yên Sovyetistanê xwe ji Îranê vekişand. Ev jî Şahînsahtiya Teheranê re kêseke mezin bû. Bi alîkariya emperyalîstên Îngîlîstan û Amerîkayê, li gor nexşe û plana Trûman, xwe avêt ser komarê. Ew sorgula gelên Kurdistanê jî hat çilmisandin û pêşengên komarê hatin bi dar ve

kirin. PDK ji nû ve dakete bin erdê û salên çetin û dijwar dest pê-dikirin.

Di sala 1956 an de, Kurdê êla Ciwanroj yên ku li herêma di navbera Kermanshahê û Kurdistanê Başûr de ciwar in, li hember şah rabûn. Di demeke kurt de şer pir xurt bû. Şah û hêzên wî yên leşkerî nema dikaribûn li hember vî şerî rawestin. Şah, ji alîkî ve tank, top û belafirên bombeavêj dişandin ser Kurdan, gund û bajaran, ji alîkî din ve jî ji Iraqê alîkarî dixwast. Nûrî Seîd, nokerê emperyalîzma Îngîlîstanê, bi leşker, tank û topan ve alîkarî da destebirakê xwe yê faşîst. Bi hev re xwe avêtin ser Kurdên Ciwanroj û ew tevger ve-mirandin.

Kuştin, girtin, êşandin, lêdan û pelaxtina serên Kurdan, bi destên Şahê mirov xwar, heta bi serketina tevgera dijberî ya gelên Îranê, ano heta sibata 1978 an, dom kir. Lê belê niha jî ew ji ber doza azadîxwazî û serfiraziyê bi destên şahên bi egal û şaşîk tîst qir kirin, pelaxtin û hicirandin. Kurdistan tîstê wêran û kavi kirin.

Xumeynî û Ayetulahên wî yên bi egal û şaşîk, hîn di destpêka tevgera dijberiya gelên Îranê de, şoz û pirs dabûn Kurdan, ku daxwazên wan yên azadî û rizgarîxwaz bînin çîh. Lê gava ku tevger bi ser ket, wan ew pirs û qewlên xwe jî ji bîr kirin. Wek hiç tiştê neqewimiye, wan jî dan ser reya Sefawiyên koledar û feodal û Şahinşahtiya Pehlewî ya xwînrêj û kedxwar. Bila Dehak û mîjîgeniyên Tehranê ji vî yekê xweş agehdar bin, ku bi darvekirin, gulebarandin kirin, qirkirin û zorkeriyê ve, ne dawiya Kurdan û ne jî dawiya doza wan ya ji bo bidestxistina mafên demokratîk û netewî yên bîngêhîn nayên.

Îro xweştir dixuyê, ku doz û şerê Kurdan, perçek ji şer û tîkîşînê avakirina Îranê demokratîk, sosyalîst û serbixwe ye. Heta ku Kurdistanê Rojhelat bindest be, gel û welatên bindest li Îranê hebin, avakirina Îranê demokratîk, sosyalîst û serbixwe jî naçe serî. Ji lewre, divê hêzên demokrat, pêşverû û sosyalîstên Îranê vî yekê qenc tîbigihên û destên xwe tîxin nav destên Kurdan. Di vî warî de, gelên Kurdistanê Rojhelat û pêşengên wan PDK, ev serxwegirtiye ha ya enternasyonalîst xweş pêkaniye.

PDK - Îranê îro li hember dîktatorên bi eba û şaşîk ji bo azadî, rizgarî û serbilindîya gelên Kurdistanê, bi mîrxasî, şer dike û tîdikoşe. Ji lewre hewce ye, ku hemû kes û hêzên demokrat, sosyalîst û welatparêr piştê şerê rizgarîxwaziya gelên Kurdistanê Rojhelat bigrin.

Rewşa Kurdistanê Sûriyê ya heta bi îro;

Ji roja parvekirina Kurdistanê bi vir de, heta niha tu tevgerên

li Kurdistana Sûriyê nebûne. Lê zorkerîya koledarên Beesî yên Sûriyê, li ser gelê Kurd, didomîne. Heke Kurdên Kurdistana Sûriyê li hember Şamê tu tevgerên çekdar li dar nexistibin jî, ew nayê wê maaneyê ku zorkerî li Kurdan nabe û ew ne zorkêş in. Lê bervajiyê vê, zorkerîya leşkerî, aborî, civakî û siyasî ya Beesiyên koledar yên Şamê her roj xurtir dibe. Hebûn û hêjayiyên netewî yên Kurdan tên pişaftinê. Bicîhanîna nexşe û plana "Kembera Erebi" ve, Kurd ji welatê xwe tên derxistin. Mafên rûniştvanî û hemwelatîyê ji wan tên standin. Kurd nikarin li ser axa xwe bi serbestî û bi gerdenezadî bijîn. Nahêlin û rê nadin, ku Kurd gund, bajar û malên xwe ava û nûjen bikin û veçêbikin. Ev hemû ji ber siyaseta pişaftin û nijadperestiyê, ku dibin sebebê perîşan û derbederbûna Kurdan. Welatparêzên Kurdan digrin û bi bêdadî bêtir ku derxin ber dadgehê, bî salan di zîندان de dihêlin. Pêşîya xebata bi serbixwe sazûna PDK-Sûriyê digren. Tiştê ku mirov bi zendegirtî dihêle ew e, ku ev hemû kar û pêrabûnên han yên kirêt bi navê "sosyalîzmê" tên kirin.

Lê her çi be, gelê me yê Kurd dê rojekê ji rojan bigihêje armanca xwe û mala van siyasetên qirêj û kirêt kambax bike.

Rewşa Kurdistana Bakur ya heta bi îro;

Kurdistana Bakur, piştî lihevhatina emperyalîstî ya Lozanê, bû meydan û qada şerên serbixwebûnê yên Kurdan. Mistefa Kemal yê nînerê bûrjûvaziya mezin ya Tirkîyê, hîn di destpêka şerê rizgarîxwaziya Anatolyayê de, pirs dabû Kurdan ku daxwaza wan ya di derheqa azadiyê de bipejirîne û bîne cîh. Lê di gel vê jî, hem di dema şer de û hem jî piştî serketina şer, dest bi qirkirina Kurdan ya hov û xwînavî kir. Tevgera liberxwedana Kurdan li Qaçgiriyê (1919), Pîranê (1925), Araratê (1927-31), Geliyê Zîlan (1930) û Dêrsimê (1937-42) ji tevgerên liberxwedanên li dû hev yên Kurdan tên hejmartin.

Hovîtî, çavsorî û faşîstiya Mistefa Kemal ji yên Hitler ne kêmtir bûn. Bi hezaran gundên Kurdên tengezar hatin şewitandin. Bajar û hêjayiyên bajarvaniya Kurdan hatin kavi û wêran kirin. Ji çaryek mîlyonî bêtir Kurd yan hatin bidarvekirin, gulebaran kirin û kuştin yan jî bi zindî di şikeftan de hatin şewitandin. Bi hezaran Kurd ji warên xwe hatin derxistin û bi dîrxistin. Gelo ev hemû ji bo çi bûn? Li ber çavan e, ku ev bi tenê ji bo pêkanîna vegirtina leşkerî ya Kurdistanê bûn.

Piştî bi zora çê, çek, agir û singoyan vegirtina Kurdistanê, bûrjûvaziya koledar ya Tirk dest bi siyaseta bi zorê pişaftina Kurdan kir. Ji her aliyan ve hewil da, ku hebûna Kurdan ji nav rake û hêjayiyên wan yên netewî bipişêve. Destûrên "Mecbûrî İskan", "Varlık Vergisi", "Kıyafet Kanunu", "Teşmilat-ı Esasiye", "İsim ve Soyisim

Kararnamesi", "Partiler Kanunu", "Türk Ceza Kanunu", "Askeri Okullara ilişkin Kanunlar" û her wekî din ji vê armanca koledariyê re meşqên berbiçav in. Heçî siyaset, awa û nîzama xwendin, tenduristî, avadanî, çêkirina rê û bendên avê û hp. (heta pašîn) in, tenê bi gotinekê ve, rûreşî ye. Tawanbarî û gunehkariya herî mezin ya li dijî mirovperwerî û mirovtiyê ye. Em di vî warî de çendî bêjin û binivîsin, dîsan kême û dibê bi tenê dilopek ji ava behrê.

Divê em xweş bizanibin, ku Koledarên Enqerê li hember pêşdeçûn, reh û pej vedana siyaseta marksîzm-lenînîzmê, li Kurdistanê Bakur, wisan destevala ranawestin. Wan ji niha ve destpêkirine ku vîlik, nexşe û planên xwe yê Kurdkujiyê bibin serî. Ji lewre pîrbendî, qayîş û berberiyê dixin nav binemalên feodal û derebegan, Alewî û Sunîyan. Herweha pîrbendî û berberiyê dixin nav hin rîvd û hêmenên ku navê "şoreşgeriyê" li xwe kirine û wan bi hevdu didin kuştin. Ji niha ve axa welatê me kirine qada şerê xwe yê berjewendî û berberiyê. Bûrjûwaziya koledar ya Tirk, bi navê "perçebûna Tirkîyê" hewil dide, ku ref û sinifê karker û kedkarên Tirkîyê bike dijminên tevgera rizgarîxwaziya Kurdistanê bindest. Ji bo ku Kurdistanê ji bin serdarî û çavdêriya xwe dernexe, hingî jê têt, zordestî, saw û terora xwe xurtir, bi rêk û pêktir dike. Ji ber vê yekê ye, ku îro li 16 bajarên Kurdistanê gerandina awerte heye. Di bin nîrên gerandina awerte de, gelên Kurdistanê tên perçiqandin, êşandin û hinciqandin. Şoreşvan û welatparêz tên girtin û êşandin.

Ew bi van kar û kirinên xwe ve, wilo bawer in, ku dê pêşiya têkoşîna gelên Kurdistanê ya ji bo mafên demokratîk û netewî yê hingehîn bigrin. Ew wilo bawer in, ku dê pêşiya sazûna gelên Kurdistanê ya ji bo afirandina pêşengî û rêberiya saziyeke marksîst-lenînîst bigrin. Lê ew xevnerojk e. Ne ew û ne jî hêmenên din dikarin pêşiyê ji vê rêberiyê re bigrin.

Divê em qenc bidin ber çavên xwe, ku li Kurdistanê Bakur, dem ne dema şerê çekdariyê ye. Li bervajiyê ve, dem dema afirandin û bi hêz kirina saziyeke rêber û marksîst-lenînîst e. Bi tenê sazî û rêberiyê weha dikare hêzên kedkarên welêt, ku ew xwediya rastîn yê welêt in, bigihîne hev û wan ber bi armancê bi rê ve bibe. Bi tenê sazî û rêberiyê weha dikare kelem û astengên çetin û dijwar yê li ser reya avakirina Kurdistanê şerbixwe, yekbûyî û sosyalîst bide alî. Îro, dem bi tenê dema pêkanîn û xurtkirina sazî û rêberiyê weha ye. Ji lewre, divê em vê yekê qenc têbigihên û nebin alîkarvanên koledar, emperyalîst û kevneperestiya herêmî. Ji lewre, divê em hişên xwe bidin serên xwe û rê nedin marksîstên derewîn, kêşperest, ajawexwaz, pîrbendîxwaz, berjewendîxwaz, serqot û pêxasan.

Gelên Kurdistanê, bi dirêjahiya hinde sedsalan ji bo serbixwe-
bûna xwe xwîn rijandin û xwe gorî kirin. Lê dîsan jî bi ser neketin
û negihan armanca xwe. Ji ber çî û ji bo çî? Gelo ne mêrxas bûn?
Gelo dirixî kirin? Gelo pûte pê nedan? Em dikarin pirs û pirsîya-
rên weha zêdetir bikin. Lê belê, di dawiyê de, em digihêjin vê bîr û
baweriya rastîn, ku gelên Kurdistanê ji sazî û partî û rêberîyeke
rastbîn û dûrbîn bêpar bûn. Tevgerên Kurdistanê ji serektiyeke zane,
bêndirêj û ji ramana siyasî ya zanistî bêpar bûn.

Bi a me, rizgarkirina Kurdistanê ne bi kişandina tixûb û sîno-
ran û ne bi bilindkirin û pêlvedana ala rengîn ve dibe. Rizgarkiri-
na Kurdistanê, bi avakirina Kurdistanê serbixwe, yekbûyî û sosya-
lîst ve dibe. Da ku xwediyên rastîn yên welêt, ku refên karker, gundî
û hemû kedkaran, bibin xwedî jîneke bextewar, serbilind û bi rûmet.
Da ku hemû gelên Kurdistanê, ji kîjan nijadî, ol û mezhebî dibe bila
bibe, bi hev re, wek biran, wek mirovan û wek hev bijîn.

Kurdistan ne ya koledar, emperyalîst û hevalbendên wan û herwe-
ha ne ya axa, beg, şêx, serekeşîr, bûrjûwaziya bazirganiyê ye. Ji wan
re jî namîne. Ji me tete xwastin, ku em, hemû şoreşvan û welatparêz
destên xwe têxin nav destên hev û ber bi armancê ve bi rê bikevin.
Têbikoşin û bi ser bikevin. Heçî piştgirtina vê têkoşîn û keftelef-
tê ye, ji pêşverû, welatparêz, demokrat û sosyalîstên cihanê re, ser-
xwegirtîyeke enternasyonalîst e.

- Bila bijî têkoşîna civakî û netewî ya gelên Kurdistanê ya li
dijî koledariyê, emperyalîzmê û feodalîzmê!
- Bila bijî û serketî be xebata çekdar ya Kurdistana Rojhelat û
Başûr!
- Bila bijî enternasyonalîzma gelên bindest û refên karker yên
cihanê!
- Bila bimre kolêdarî, emperyalîzm, feodalîzm û faşîzm!
- Bila bimre şovenîzm, sosyal-şovenîzm û çepelkarî!
- Bila bijîn Pêşmerge!

PALE kovara te ye,

wê bixwîne û bide xwendin!

Di sedsala me de, zincîrên serdariya emperyalîzmê û koledariyê bi şerkarî û têkoşînên gelên bindest ve tîn hûr-xwaş kirin. Di vê kefteleftê de, tevgera rizgarîxwaziya gelên Kurdistanê ya bi rewa û dadmend, cîhekî giranbiha û berbiçav digire. Bi ser ketina tevgera azadîxwaziya Kurdan ê bibe sebabê hilkirina reh û pejên serdariya koledarî û emperyalîzmê ya li Rojhelata Navîn. Avakirina Kurdistaneke serbixwe, yekbûyî û sosyalîst. Afirandina jîneke bextewar, serbilind û geş.

Heçî bêjeya Kurdên şoreşvan û kurdperwer e, di warê hişyarkirina Kurdan de, roleke mezin dilîzin. Ew bêje û afirandinên giranbiha dibin neyka doza rizgarîxwaziya Kurdistanê.

Hozanên Kurdên azadîxwaz, herdem di afirandinên xwe de, bala xwe dane pêşdebirina tevgera rizgarkirina Kurdistanê. Pûteyêke mezin dane peydakirina ruhekî biratiya navnetewî, hevalbendî û dostaniya gelên bindest û refên kedkar, yên cîhanê.

Lê sed mixabin, ku Kurdên Bakur hîn ji bêjeya xwe ya mişe û dewlemend ne agehdar in. Tawana vê yekê, bê guman, ne li ser milên Kurdên Bakur e. Ew tawan li ser milên koledarên hov yên bûrjûvaziya Tirkîyê ya. Ji ber ku wan nemaze piştî tevgera "Tirkên Xort" (Jön Türkler) dest bi bend û qedexekirina bêjeya kurdî kirin. Dest bi nehiştin û pişaftina dewlemendiyên netewî yên Kurdan kirin. Wisan ku ji wê rojê bi vir de Kurdistan bû zîndana tarî ya nezaniyê. Kurd ji birayên xwe yên Başûr û Rojhelat hatin bi dûr xistin. Di nav çar dîwaran de bûn koleyên zordestan. Ev bûn sebabên cemidandina dan û standina siyasî, aborî, civakî, çandî û bêjeyî.

Ji ber vê yekê, Kurdên Bakur niha jî ji tevger û pêşketina çandî û bêjeyî ya Kurdên Başûr û Rojhelat bê ageh in. Lê heçî Kurdên li Başûra Rojavaya Kurdistanê (Kurdîstana Sûrî) ne, rewşa wan piçekî cihê ye. Heta piştî şerê didwan ya cîhanê Mîriya koledar ya Anqerê, tixûb, dan û standina Kurdên herdu perçeyan nedikarîbû bixine jêr çavdêriya xwe. Ji lewre, kêm be jî, dîsan dan û standineke baş di nav herdu perçeyên Kurdistanê de hebûn. Afirandinên li binxetê dihatin afirandin, di demeke kurt de digihan destên Kurdên serxetê. Hem wê gavê Sûrî di bin destên emperyalîzma Fransayê de bû û wan ji ber Tirkan û berjewendiyên xwe, wek Mistefa Kemal zimanê kurdî qedexe nekiribûn. Rê dabûn Kurdan, ku ew bi zimanên xwe bi serbestî binivîsin û bi kar bînin. Her di wê heyamê de kurdîzanên mezin, wek gorbehiştê Celadet Bedirxan, hîmên nivîsandina kurdî ya bi tîpên latînî

avêtin. Alfabêta latîni ya Hawarê pêk anîn û ew li Kurdistanê bela kirin. Ji wê rojê bi vir de ye, ku zaravayê kurmancî li herdu perçeyan bi tîpên latîni tê nivîsandin.

Ji bo nivîsandina kurdî bi tîpên latîni, alfabêta Hawarê ya herî rast û durist, hêsan û bi kêrhatî ye. Ne bi tenê ji aliyê nivîsandin lê herwisan ji aliyê rêzimanî de jî alfabêteke giranbiha ye. Wê, hem hîmên kurdiya nûjen û hem jî kurdiya nivîsandin û xwendinê (kurdiya bilind) avêt. Îro em jî nivîsarên bi kurdî yê kovara xwe li gor awa û destûrên vê alfabête dinivîsin. Ji ber ku emê di nivîsareke zencîrî de li ser nivîsandin û rêzimana zaravayê kurmancî ji awa û destûrên nivîsînî kad bikin, em hewce nabînin ku di vê nivîsarê de li ser vê yekê rawestin.

Heçî zaravayê soranî ye, ji ber ku ji kurmancî bêtir hatiye nivîsandin û xwendin, gelekî dewlemend e. Bi tenê, di van 50 salên dawîn de, bi hezaran afirandinên berbiçav hatine weşandin. Lê mixabin, ku hemû jî bi tîpên erebî ne. Kurdên ku bi tîpên erebî nizanibin, nikarin bixwînin. Ji ber ku Kurdên Rojhelat û Başûr bi tîpên erebî dinivîsin, afirandinên wan ji aliyê Kurdên din nayên xwendin. Ev dibê sebebên du nexweşiyên mezin. A yekan ew e, ku zaravayên kurdî ji hev pir bi dûr dikevin. A didwan jî, diwareke qeşayî dikeve nav çand, bêje û zaravayên kurdî. Bi a me, ji vê nexweşiyê re bi tenê dermanek heye. Ew jî, divê zaravayên kurdî bînin nivîsandin û xwendin. Lê belê, bi tenê bi tîpên latîni...

Wek me li jor jî got, afirandinên Kurdên hunermend û şoreşvan, di tevgera rizgarîxwaziya gelên Kurdistanê de, roleke mezin dilîzin. Di vî warî de, nemeze di nav Kurdên Başûr û Rojhelat de navê Pîremêrd, Goran, Elîyê Kemal Bapîr, Bêkes, Dildar, Nûriyê Şêx Salih, Abdulwehab Nûrî, Şêx Rizayê Talebanî, Kamûran, İbrahîm Ehmed, Dilzar, Hacî Qadirê Koyî, Nalî, Mele Kerîmê Rabatî, Qani', Tahir Beg, Elî Gelawêj, Hêmin, Xalid Axayê Hûsamî û hp... Ji aliyê her kesî ve tê zanîn. Afirandinên wan nas in.

Lê heçî nav û afirandinên mamoste HEJAR e, xwedî cînekî pir bilind û giranbiha ye. Bi afirandinên xwe yê şoreşîn, kurdperwerî û netewî ve navdar e. Heke Kurdên Bakur afirandinên wî nasnekin jî, bêguman, navê wî xweş dinasin. Ji ber ku ew yek ji hozanên Komara Mehabadê ye û hozanekî herî mezin î sedsala me ye.

Mam HEJAR di destpêka sedsala 19 an de li gundê Şerefkend yê Mehabadê ji dayîk bûye. Bi xwe ji êla Mukriyan e. Navê wî yê rastî Evdilrehmanê Hejar yê Şerefkendî ye. Jîna wî ya siyasî û bêjeyî perçek ji jîna siyasî ya Kurdan e. Ji hozanên Kurdan pir kêmkene, ku wek wî zor dîtibin û renc kişandibin. Ji bo ku mirov bika-

ribe jînenîgariya mam HEJAR binivîse, divê mirov dîroka têkoşîna Kurdistanê ya sedsalên 19 û 20 an binivîse. Lê ev jî ne karê vê nivîsarê ye.

Mam HEJAR hîn di xortaniya xwe de, xwe da du tiştan. Siyaset; ji bo rizgarkirina Kurdistanê, hunermendî; ji bo pêşvebirina çand, bêje û zimanê kurdî. Di dema rabûn û şoreşên Kurdistanê Rojhelat de xwe da xebata hişyarkirina gel. Di nav rêzên civat û partiyên Kurdan de cîhê xwe wergirt. Di sala 1945 an de dîwana xwe ya bi navê "Alekok" li bajarê Tebrîzê çap kir. Di çaxa Komara Mehabadê de, serkariya çapemeniyên komarê, wek rojname, kovar, pirtûk û hp. dikir. Piştî ku Komar bi destên koledar û emperyalîstan hat tarûmar kirin, ji welêt derket û derbeder bû. Jîna wî ya derbederiyê heta bi ketina şoreşa Kurdistanê Başûr ya 1975 an domand. Di vê navberê de, geh li Sûriyê û geh jî li Îraqê, di derbederiyê de jiya. Di sala 1958 an de, li Şamê, afirandineke nû bi navê "Beytî Seremer û Lasayîy Seg û Mangeşew" (Beyta Mih û Teqlîtkirina Se û Heyveşevê) çap kir. Ev afirandinê na ha, ji pêkanînen siyasî pêk tê. Bi dû re, ev afirandinên han nivîsand û weşandin:

- 1- Mem û Zîn ya Ehmedê Xanî (Wêgerandiye zaravayê soranî)
- 2- Xeyamî (Karînen Emer Xeyam)
- 3- Bo Kurdistan (Dîwan)
- 4- Şerefname ya Şerefxanê Bidlîsî (Di gel şilovekirin û agehiyên bêrdar)

Ji bilî van, afirandinên jêrîn jî hîn nehatine weşandin.

- 1- Dîwana Şêx Ehmedê Melayê Cizîrî (wêgerandiye zaravayê soranî)
- 2- Ferhenga Farisî-Kurdî
- 3- Qanûna Medenî ya Îraqê (ji zimanê erebî wêgerandiye farisî)

Mam HEJAR niha jî bi ferhengeke kurdî-farisî ve mijûl e. Li gor agehiyên me, ev ferheng ê bibe ferhenga herî mezin ya hemû zaravayên kurdî.

Ev vê gavê li Îranê dijî û ji pêlweşên kurdî re tiştina dinivîse û hazir dike. Bi xwe erebî, farisî û tirkîya azerî jî dizane. Heçî kurdiya wî ye, kurdiyeke pir zelal û gelemper e. Zaravayê kurmancî jî baş dizane.

ÇEND GOTIN LI SER NIVÎSANDINA ZARAVAYÊ SORANÎ

Ji bo ku em bikaribin kurdiya soranî bi tîpên latînî binivîsin, divê em xwendevanên xwe di warê çend babetan de bikin xwedî agehiyên kurtebir.

Berî her tiştî di soranî de wek kurmancî -nêr û mê- tune. Ji lewre dawiya gotinan her bi -yekî, ekî- diqede. "Genitivform" (aîdi-

yet) piştî tîpên bêdeng(Konsonant) dibe -î- lê yên dengdar(vokal) dibe -y-. Wek:

destî min - "destê min"

mangay min - "çêleka min"

"Konjuktion"(girêk,gihaneke) ya -û- jî piştî tîpên bêdeng dibe -û- lê yên dengdar dibe -w-. Wek:

min û to - "ez û tu"

ême w êwe - "em û hûn"

Gihanekekê wek -ve- ya kurmancî,wek: ji jêr ve,bi soranî -ewe- ye û bi hev re tên nivîsandin.Weke : le şarewe -"ji bajêr ve". Ji xwe di soranî de deng û tîpa -v- tune."Postposition"(daçeka cî-nîşan) -di...de- ya kurmancî,wek: di xanî de,bi soranî -da- tê nivîsandin.Weke: le şar da -"di bajêr de".

Dema ku "Genitivform" tê çêkirin,pir caran "Personal Pronomina" (bernavên kesî),wek: min,te,wî,wê yên soranî bi gotinê ve tên nivîsandin. Wek:

malim - "mala min"

malit - "mala te"

malî - "mala wî/wê"

Ano,-malim- maeneya "mala min e" nade.Wê çaxê bi soranî weha dibêjin; -malî min e- "mala min e/mal ya min e".

"Pluralform"(Pirhejmar) bi -kan/kanî- ve çêdibe.Weke:

axekan -"axayan"

axekanî ladêyî - "axayên gundî"

Bi soranî divê dengên -î- û -ê- berî tîpa -y- her -î- û -ê- bên nivîsandin.Ne wek kurmancî,-i- û -e-. Wek:

zewîy min - "zeviya min"

pêy, bilê - "jê re bêje"

Di hin devokên soranî de dengê -ö- heye.Lê li pir ciyan ev deng tune.Weke li hin ciyan dibêjin -xön- û li hin ciyan jî dibêjin -xwên- "xwîn". -şön- li şûna -şiwên- "şûn ,cîh",-gö- li şûna -giwê- "guh". Me di şûna dengê -ö- de -iwê- çêtir dît.Ji xwe Mukrî jî -ö- nabêjin.Bi soranî "Diphthong"(duçeng) ya weke di gotina "xweş" de, tune.Li şûna "xweş" -xoş- dibêjin.Lê di gotinên din de,weke yên di kurmancî de,hene.Xwêndin,xwardin û hp.

Em bawer in,ku bi tîpên latînî nivîsandina zaravayê soranî ji hînbûn û têgihîştina vî zaravayî re dê bibe alîkariyeke mezin.Em ê gelekî li ser afirandinên hozanên Kurdên Başûr û Rojhelat rawestin. Salixê afirandinên wan bidin.Di gel vê jî,em ê wan hem bi soranî

binivîsin û hem jî wergerînin kurmancî û biweşînin. Bi vî awayî xwendevanên me dikarin xwendin û fêrbûna xwe ya zaravayê soranî pêşde bibin.

Me helbestên mam HEJAR jî wergerandin kurmancî. Di vî warî de, me pir hewil û pûte da, ku ew hem navrok û hem jî wezna xwe winda nekin. Lê, bi rastî, wergerandina helbestên HEJAR bi serê xwe karekî dijwar û çetin e. Bi a me, bi tenê ew bi xwe dikare ji heqê vî karî derkeve. Heke kêmasî hebin, divê hozan li me bibore û wan kêmasiyên me bide bide bin lingên xwe.

Me, ji bo qenc têgihîştina naverokên helbestan, di dawiya helbestan de hin gotin şilo vekirin. Hin agehiyên hewce berpêşî xwendevanan kirin. Armanca me ew e, ku nemaze Kurdên Bakur bêjeya gelê xwe nas bikin. Hozanên xwe yên hêja û hunermend binasin, da ku hoy û sebebên rastîn yên tevgera azadîxwaziya gelên xwe çêtir têbighên.

Di warê bêjeyî de, afirandinên mam HEJAR xwedî rûçik, laş û gewdeyên pir bilind in. Wisan ku afirandinên wî ji aliyên giranbihabûnê de ji yên Shakespeare (Şekispîr) bi şûn de namînin. Ji aliyê şoreşgeriyê de ji yên Ho Chi Minh (Ho Şî Mîn) ne kêmtir in. Heqî ji aliyê kurdewarî û welatparêziyê de ye, her wek HEJAR bi xwe ye. Bala xwe bidin vê helbesta ha ya ku ji mêj ve wek stran û xweşwan li ser zimanê şênîyên Kurdistanê ye.

HER KURD IM

Be derbederî yan le malî xom
Le xakî Erebb, le Êran û Rom
Kok û poşte bim, rût û recal bim
Koşkim de qat bê, wêranemal bim
Aza û rizgar bim, şadan û xendan
Yan zincîr le mil, le sûcî zîndan
Sax bim, cihêl bim, bigrim giwêy siwanan
Yan zar û nizar, le nexoşxanan
Danîşim le ser textî xwênkarî
Yan le kolanan bikem hejarî
Kurd im û le rêy Kurd û Kurdistan
Ser le pênav im, gîyan le destan
Be kurdî dejîm, be kurdî demrim
Be kurdî deydem weramî qebrim
Be kurdî dîsan zîndû debimewe
Lew dinyaş bo Kurd têheldeçimewe

Bexda, 9.7.1948

Bi kurmancî:

HER KURD IM

Bi derbederî, yan jî li mala xwe
Li erdê Ereban, li Îran û Romê
Cil û kinc li ber bim, rût û tazî bim
Koşka min dehqatî be, malwêran bim
Azad û rizgar bim, dilşa, bi devken
Yan zincîr li mil, bi tawana zîndan
Sax bim, xort bim, rûnim li ser siving
Yan bi zar û nizan, li nexweşxanan
Kurd im û li riya Kurd û Kurdistan
Ser vê oxirê de, can li ser destan
Bi kurdî dijîm, bi kurdî dimirim
Bi kurdî bersiva gora xwe didim
Bi kurdî car din dibim zindî û jîr
Li wê dinê jî her Kurdan didim bîr.

Bexda, 9.7.1948

Siving: Dema ku xaniyan ava dikin, serbanî piçekî ber û fireh çê-
dikin, ku av û baran ji banî neherike ser dîwaran. Ji wê
zêdehiya ku ber bi derve derketî re -siving-dibêjin. Sifir-
ne, siwan.

Zindî: Sax, bi ruh

Zindî bûn: Sax bûn, ji nû ve bi ruh bûn.

Derbederî: Ji ber hin sebebên ji mal û welêt dûrketin, perîşanî, mi-
hacirî.

Derbeder: Yê ku ji ber hin sebebên ji mal û welêt derketî, dûrketî,
koçkirî, miyacir, perîşan.

Tawan: Sûc, gune

Devken: Rûken, rûgeş

Rom: Di dîroka kevnare de, Rom, ji bo Bîzansiyên dibêjin. Lê bi dû re,
ji bo Anatoliyê dihat gotin. Ji sedsala 19 an bi vir de, ji ber
vebirîn û qirkirina Kurdan, şêniyên Kurdistanê ji Tirkiyê re
gotin -Rom-. Ji ber hovitî û çavsoriya wan jî, ji Tirkan re
-Roma Reş- hate gotin.

Mam HEJAR di hemû helbestên xwe de pûteyêke mezin dide rizgar-
kirina Kurdistanê. Bi xwe vê armancê bi ser hemû tiştî re dibîne.
Dilê wî ji bindestbûna welêt re pir diêşe. Heta ku welatê wî bin-
dest be, ew jî xwe mirî dizane. Ew zindîbûna xwe, bi tenê di azadiya
Kurdistanê de dibîne.

NAMIRADÎYEK

Lawekan, gewre kiçan, nazdaran! Dilberan, dilterekan, dildaran!
De meron, tawê bimênin lêre! Fatihayekê bixwênin, xêr e!
Le nêw em gore Hejar nêjrawe Zor le rêy êwe cefay kêşawe
Jîni xoy kirde fîday xoşî Kurd Le rêy azadî be nakamî mird
Tu Xuda!, katê ke azadîw send Regezî xwênmiçekanû helqond
Kîj û kur herçî be lama, lada! Pêw bilê û payî bo qebriw dada!
Ey Hejar besyetî mirdin, heste! Mujde be, mewteneket serbest e!

Bexda, 15.10.1948

Bi kurmancî:

BÊMIRADIYEK

Gelî xortan, keçên gihayî, nazdaran!
Gelî dilberan, dilteran, dildaran!
De meçin, bîskeke bimînin li êre!
Fatiheyekê bixwênin, xêr e!
Di nav vê gorê de Hejar veşartîye
Di riya we de pir cefa kişandiye
Jîna xwe bo xweşiya Kurda feda kir
Riya azadiyê de bi bêmiradî mir
Hun bi Xwedê!, ku ew azadî stand
Reh û pejên xwînmêjan helqetand
Keç û kur her kî li ba min, dûr bixin ji min
Gora min bidin ber lingan û min re bêjin:
Ey Hejar, rabe ser xwe û bes e ev birin!
Welat êdî rizgar e, ka mizgîniya min!

Bexda, 15.10.1948

Li êre(lêre, êre, li vêre, vêre): li vir, vir

Cefa: Bî erebî ye. Anç; dijewarî, zor, renc

Bêmirad: Yê ku negihaye armanca dilê xwenakam

Bêmiradî: Tiştê ku mirov negihîne kam û daxwaza dil, nakamî.

Dilter: Yê ku dilê wî ter û ciwan e. Xort, ciwan, ne bi temen.

Bîskeke: Bêhnek, piçek (dem û çax), hinek

Hozan, di afirandinên xwe de, ne ku bi tenê pesnê welatê xwe vedide. Lê herwisan rê û awayê ji bindestiyê rizgarkirina wê jî nişan dide. Ev rê jî riya rabûn û şoreşa çekdar e. Bi a wî, ji Kurdistanê qewirandina koledar, emperyalîstan û nehîştina nokerên wan ve dê Kurdistan bigihê rizgariya xwe. Bi rizgariya Kurdistanê ve hîmên aştiyê li herêma bi cîh digrin.

SIRÛD

Weten, siwênd be kêwatî serberzî to
Weten, siwênd be dahatî sed terzî to
Wulat, siwênd be befrit, be xoşî heyat
Be neftid, be awit, be Declê w Firat
Heta getre xwênekî ter şik debeyn
Be qurbanî azadî toy dekeyn
Kuranit le rêy kurdewarî mezin
Le kujranîsaz in, balam nabezin
Ser û mal be qurban dekeyn giştman
Le rêy serbexobûnî to nîştiman
Ereb, Turk û Faris le ser xakî to
Sê dirk in le ser sîney çakî to
Heçî xwênmijî Kurd û dagîrker e
Kifin helgîrin ba rûwe w meqbere
Ebê xwardinî ême derken le dil
Çaqo geyîye êsqan û xwên hate kul
Demî xencerî tîj û mûkarman
Gelê tînûwa bo xwênî bedkarman
Ser û mal be qurban dekeyn giştman
Le rêy serbexobûnî to nîştiman
Le rûy dost û rûxoş û geş her min im
Le rûy dujminî mewtenim mirdinim
"Gezenfûn" û Şêrdil deden şahîdîm
Ke şêrî şer û kotirî aşîm
Be dolar ewî wîstî dinya kirê
Yeqîn xoy detopêt û Kurd namirê
Hezar siwendî Bexda wekû pûş e lam
Le ser zorkeran merg e hêzî selam
Ser û mal be qurban dekeyn giştman
Le rêy serbexobûnî to nîştiman

Tirba Spî, 10.7.1956

Bi kurmancî

XWÊŞXWAN

Welat, sond bi çiyayên serbilindên te
Welat, sond bi dahatên sed cureyên te
Welat, sond bi berf û xweşiya hewa te
Bi petrol, av û Dicle û Firata te
Ta dilopeke xwînavî bi guman bin
Ji bo azadiya te bi gorî didin

Kurên te li riya kurdîniya mezin
 Ji dil pêşmerge ne, dê her bi ser kevin
 Ser û mal, em hemûyan dikin qurban
 Li riya serbixwebûna te nîştiman
 Ereba û Tirk û Faris li ser erdên te
 Sê dirî û pîj in ser sîng û berên te
 Heçî xwînmêj û vegirkerên Kurdan e
 Kefen hildin, bibin ber bi goristane
 Divê xwarina me derbixin jî dile
 Kêr gibaye hestî û xwîn hate kele
 Devê xencerê tûj û mûjêkirê me
 Pir tî bûye ji bo xwîna bedkarê me
 Ser û mal, em hemûyan dikin qurban
 Li riya serbixwebûna nîştiman
 Ji rûyê dost û rûxweş û geş her ez im
 Ji ber dijminên welatê xwe dimirim
 Ksenefon û Şêrdil didine şahidî
 Ku ez şêrê şer im û kevoka aşî
 Bi dolar kê bixwaze dinya dikire
 Bawer be, xwe mirar dibe, Kurd namire
 Wek pûş e li ba min hezar sondên Bexdê
 Li ser zorkezan mirin e hêzên aşî
 Ser û mal em hemûyan dikin qurban
 Li riya serbixwebûna nîştiman

Tirba Spî, 10.7.1956

Mûjêkir: Gava ku kêr yan jî gûzanan tûj dikin, ji bo ku biza-
 nibin gelo tûj bûye yan na, li mûyên destên xwe dice-
 ribînin. Heke tûj bûbe, dibêjin mûyan jêdike.

Dahat: Tiştên ku mirov bi dest dixê, hatin, mehsûl

Cure: Texlît, reng, awa

Gorî: Qurban

Kurdînî: Kurdewarî, kurdperestî

Vegirker: Yê ku erd yan jî welatekî dixê bin destên xwe û zêft di-
 ke.

XENOPHON GRYLLOU: (Li dor 430-359 berî zayînî)

Fîlozof, dîrokzan û serdarê mezin yê Yewnanî. Bi xwe ji Atî-
 nayê ye û şagirtê Sokrates bû. Hin pirtûkên berbiçav nivî-
 sandine. Di nav van de, pirtûka "Anabasis" (Maeneya vê gotinê,
 -hilkişîn-e. Anê, ji behrê ber bi bejê.) ya herî bi nav û
 deng e. Tê de bi dûr û dirêjahî kada şerê Yewnaniyan li hem-

ber Fars û Kurdan tên kirin.Hûn ji bo agehiyên hûr û kûr di-
karin van afirandinên jêrîn mêze bikin.

Xenophon,The Persian Expedition,Penguin Books Ltd.,Middle-
sex-1977. Ksenophon,Anabasis,Remzi Kitabevi,Istanbul-1939.

ŞÊRDIL:Di dîroka kevnare de,navê pêhlewanekeî îranî ye.

Mam HEJAR,di helbestên xwe de,herdem li dijî bêdadî û zordest-
tiyê rabûye.Xwe daye aliyê Kurdên dilsoz yê rizgarîxwaz.Ev hel-
besta ha ya jêrîn li ser kar û pêrabûnên Evdilkerîm Qasim yê ku
text û tacê Nûrî Seîd hilweşand,hêdî hêdî li dijî Kurdan radibû.
Wî hin nivîsevanên Erebiyên şoven nav têdida,ku ji pişaftina Kur-
dan kad bikin.Hozan jî li hember vê hewildanê derdikeve.Di rojna-
meya "Dengî Kurd" de vê helbestê dinivîse.

PÎYAWÎ ÇÎ ?

Kurde to e'bd î le layî min,beşî nexorawî çî ?

Herzîni tale bixo,sawer û şorbawî çî ?

Rencberî bê beş û mûçey bejî çî w awî çî ?

Rût le serma ye,bilerze,cil û pêlawî çî ?

Le serit derke xeyalet,gezî çî w cawî çî ?

Xwêndîni bo çî ye ? Zanîni çî ye ? Her meyzane !

Medrese bo kurî min,cêy kurî to zîndan e

Xwêy hezar salete,barkêş î le lay bêgane

Nawî azadî le bîr xot berewe azane

Kê bo toy gut bibe şit ? Xwêndîni çî,nawî çî ?

Nemdenasî berê.Pêni wa bû,be hêz î w pirsam

Beynî xoman bê,ke tom hatewe bîr,lêt tirsam

Her le tiraa bû,heram kird û gutim Kurdî biram:

Petî ew tirse pisawe ! Benî nepisawî çî ?

Sed hezar qaqezî xot hat û wutit; Kurd nabim !

Nokerî pişeyî pêşû me,minîş wek babim

Le zemanî berê çon bûme...debê her wa bim

Şert e,her kes witi Kurd im,le rêgey westa bim

Pîyawetiy to eme bû,êste bilê piyawî çî ?

Bexda,25.9.1960

Bi kurmancî:

MIROVÊ ÇI ?

Kurdo tu benî yî li nik min,yê beş nexwariyê çî ?

Zîwana tehl bixwe,savar,afik û şorbeava çî ?

Rencberê bêpar û mûçeya bejî û avî ya çî ?

Rût û tazî li ber sermê bilerze, kinc û sola çi ?

Ji serê xwe derxe xeyalan, geza çi û cawa çi ?

Xwendina te ji çi re ye ? Zanîn çi ye ? Her nizane !

Xwendegêh ji bo kurê min, cîhê kurê te zîndan e

Xwêhdana hezarsaliya te, barkêş î li nik bêgane

Navê azadî ji bîra xwe derîne bi azane

Kê ji te re got bibe tişt ? Xwendina çi û navê çi ?

Min ne dinasî berê, bi a min bi hêz î û pirsîm

Navbera me de be, ku hatî bîra min ji te tirsîm

Her ji tirsan, min qareqar û got Kurdê birê min

Huner û kirina te vêca diyar bûye li ba min

Werîsê wê tirsê getiya ! Bendê neqetiyê çi ?

Sed hezar kaxezên te hatin, te got ez Kurd nabime

Ez jî wek bavê xwe nokerê pêşeyî yê berê me

Çaxa berê de çawan bûme...divê her wisan bime

Merc e her kê got ez Kurd im li riya wî rawestime

Mirovtiya te ev bû, ka niha bêje mirovê çi ?

Bexda, 25.9.1960

Benî: E'bd, qûl, bende, kole Beş: Par, behr, pişk

Beşnexwarî: Kesê ku keda destê wî nehatiye xwarin, yê ku behra wî nehatiye xwarin.

Afik: Xwarina avî, medfûnî, goştav, şile Şorbeav: Şorbe, xwarina avî

Mûçe: Meaş, perê ku mirov qezenc dike û pê dijî, hatin.

Bejî: Erdê bêî av, bervajiyê avî Caw: Pirtî

Gez: Yekîtiya pîvanekê ye. Bi qasîcm e.

Xwendegêh: Dibistan, medrese Barkêş: Yê ku baran dikişîne, hemal

Bêgane: Dereke, biyanî, xerîb Azane: Bi azayî, bi jîrekî

Li nik: Li ba, li rex, li tenişt, li cem

Vêca: Niha, vê gavê, vê carê Noker: Xulam

Pêşe: Karê ku mirov dike, karê ku mirov tê de pispar e, meslek, sinaet

Pêşeyî: Tiştê ku bi pêşe ve girêdayî, mesleke

Merc: Şert, qed û qîrar, qeyd û bend.

Têbînî: Bêî destûr, rêdan û ageha kovara PALE, weşandin, wergerandin
û çapkirina vê nivîsarê qedexe ye.

Dûmahîk heye

DERGİMİZ PALE I YAŞINI BİTİRİRKEN

Bir yıl önce yayın hayatına başladığımızda,ülkemizde sınıfların berrak bir şekilde ortaya çıktığını ve buna bağlı olarak da her sınıfın kendi çıkarları doğrultusunda örgütlenmekte olduğunu görmüştük.Ne var ki,oluşan bu örgütlerden bazıları arasındaki uzlaşır gelişmelerin,bilerek veya bilmeyerek,uzlaşmaz bir aşamaya getirildiğine de şahit olmuştuk.Oysaki örgütler arası kardeşçe eleştiri ve örgütler içi özeleştirme mekanizmalarının çalıştırılmasıyla belirli ideolojik mücadeleler verilebilirdi.Fakat durum ve gelişmelerin seyri tam tersine bir olguyu doğurdu.Küçük grupçuklar takındıkları yanlış eylemlerinden ötürü,bir balon gibi sönmeye ve kendi potalarında eriyip yok olmaya mahkum oldular.Mevcut "artıklar"ın da yaşamak için didinmelerine rağmen,kendi kaderlerine boyun eğecekleri kaçınılmazdır.

Bizce,politik mücadelenin günbegün geliştiği günümüz Kürdistan'ında ve onun somut şartlarına bağlı olarak da ülke dışında,bütün yurtsever ve devrimcileri bir çatı altında toparlamayı amaç edinip ülkesini ve halkının haklı mücadelesini ilerici dünya kamuoyununa duyurmak ve ülke dışındaki ideolojik olarak birbirlerine yakın olan örgütler arasında kardeşçe ve devrimci diyaloglar kurmak için düzenli bir yayın hayatını başarıyla sürdürmek sanıldığından çok daha zordur.

Yukarıda bu belirlemeyi,şimdiye kadar ki yayınlarımızda (bu sayı da dahil) ve gerekli gördüğümüz anlarda devamlı olarak vurguladık.Düzenli bir yayın hayatını maddi hayat şartlarında gerçekleştirmenin zorluğu,tabi ki kendi başına soyut bir kavram değildir. Bu durumun ülkemizin içinde bulunduğu somut şartlar ve bu şartların tarihi olgularıyla organik bir bağ teşkil ettiği bir gerçektir.Çünkü,sömürgeci baskının akla gelen bütün yöntemlerinin uygulandığı,asırlardan beri halk kitleleri arasına yapmacık nifakların sokulduğu,bağımsızlık mücadelesini verecek ve bağımsızlıktan sonra ülkede hem sosyalist inşayı gündemleştirecek ve hem de dört parçanın birliği konusunda olumlu çalışmalar yapacak olan leninist bir partinin oluşumunu engellemek için marksizm-leninizm perdesi altında provakatör örgütlerin faaliyete geçirildiği Kuzey Kürdistan'da bağımsızlık,birlik ve sosyalizm için verilen mücadele yolu ne kadar engebeli ise,bu yolda üzerine ağır bir sorumluluk düşen (ülke dışında da olsa) düzenli bir yayın organının önünde de o kadar çok engebe vardır.

Fakat defalarca belirttiğimiz gibi,bu engelleri aşmak için Kürdistan devrimci yurtseverleri bütün herşeylerini feda etmek paha-

sına olsa dahi kararlıdılar.İşte dergimiz PALE bu kararlığın somut bir semeresidir.Somut bir semeredir dediğimiz zaman,acaba dergimizin dört dörtlük bir seviyeye geldiğini mi kastediyoruz?Kesinlikle hayır.Kuzey Kürdistan'daki siyasi grup,örgüt,parti vs.ler arasındaki kavram kargaşalığı devam ettiği müddetçe,tüm bu olumsuzluklardan dergimiz de payını alacaktır.Çünkü ülkemizin dışında da olsa,verilecek en ufak bir mücadelede de kendimizi ülkemizin soyut şartlarından soyutlayamayız.Soyutladığımız andan itibaren bir adım dahi ileriye gidemeyiz.Aksine devrimci mücadele diye,yukarıda bahsettiğimiz kavram kargaşalığını daha da güçlendirir ve olduğumuz yerde tökezler kalırız.Durum böyle olunca,ülke şartlarında meydana gelen bütün olumluluk ve olumsuzluklar,ülke dışında,bizleri de doğrudan doğruya veya dolaylı olarak etkiler.İşte bu sebeplerden dolayı,ne bizim ve ne de dergimizin dört dörtlük bir seviyeye geldiğinden dem vurmak,bizi kendilerini yüzde yüz marksist-leninist ilan eden ve kendilerini bu bilimin üstadlarından daha marksist-leninist kabul edip,kendilerinden başka devrimci görmeyen siyasi yoğunlukların seviyesine düşürür.Bunun da ülkemizde verilen mücadele platformunda ne gibi zararlara neden olduğu,artık herkes tarafından açık bir şekilde görülmektedir.

Düzenli bir siyasi yayın organının önündeki zorlukları,günümüz şartlarında genel olarak kaba çizgileriyle belirttikten sonra,şimdi de dergimize gelen olumlu ve olumsuz eleştirileri kendi görüşlerimizle birlikte belirtmeye çalışalım.Herşeyden önce üzülerek belirtmek isteriz ki,dergimizin I yıllık yayın hayatı döneminde bize devrimci mahiyette her hangi bir eleştiri gelmedi.Bunun yerine eleştiriden çok çamurlama mahiyetinde olan ve koca-karı lakırdılarını andıran sözüm ona eleştirilerin,bu bir yıllık dönemde dergimizi satarak kitle içinde yayılmasını sağlayan yoldaşlarımıza iletildiğini yine bu yoldaşlar kanalıyla öğrendik.Bu çamurlamaların mahiyetti devrimci ahlaka sığmadığından,bunlar üzerine burada gereksiz satır karalamaları yapmak istemiyoruz.Fakat devrimci ahlak çerçevesinde yapılacak eleştirilerin nasıl olması gerektiğini burada kısaca belirtirsek,belki bu kendini bilmez büyük eleştirmenler (!) için faydalı olur.Tüm bildiri veya üçüncü,dördüncü sıradan siyasi dergi sayfalarında görüp dikkatle okuduğumuz ve artık düşüncemizin bir parçası haline gelmiş olan eleştiri ve öz eleştiriden her siyasi yoğunluğun dem vurduğu bir gerçek.Bunun maddi hayat şartlarında uygulanma alanına konulduğu zaman,yüze göze bulaştırıldığı da ayrı bir gerçek.Masa başında oturup teorik belirlemeler yapan,Kürdistan'daki örgütlenmeyi,bağımsızlık mücadelesinin stratejisini ve bütün olgularını bir kaleme hal eden,metropol merkez-

lerinde oturup Kürdistan'a telex ve telgraflarla reçete gönderenler gibi,bizim yukarıda bahsettiğimiz bu büyük eleştirmenlerimiz (!) de masa başlarında eleştiri ve öz eleştiri üzerine belirlemeler ve de bunların teorik incelemelerini yaparak,ne yazık ki uygulama alanında bütün bu belirlemelerin içine düşüp çıkamamaktadırlar.Bu durum artık ülkemizde ve ülke dışında çoğu grupların yakalandıkları musallat bir hastalık haline gelmiştir.Bu hastalıktan kurtulmak için de devrimci bir mücadele gündemleştirilmediği için, gün geçtikçe devrimcilik adına veya devrimci eleştiri ve öz eleştiriler adına büyük ve afedilmez hatalar yapılmakta,bu hatalarla gülünç bir duruma düşülmektedir.Halbuki,devrimcilik adına yapılan eleştiri,demagoji şarlatanlıklar zarardan ötede herhangi bir fayda getiremeyeceğini ve kitlelerin düşüncelerinin berrak bir düzeye gelmesini engelleyeceğini,bu büyük eleştirmenlerimiz en az bizim kadar bilirler.Bu baylar,eleştiri ve öz eleştiri mekanizmasını devrimci ahlak çerçevesi içinde uygulamayan bir kişinin veya siyasi yoğunluğun devrimci pratiğinden de şüphe edilmesi gerektiğini,devrimci bilim üstadlarının defalarca vurguladıklarını ya unutuyorlar ya da bilerek çarpıtıyorlar.Bunlardan hangisi olursa olsun,şu şekilde yapılan eleştiriler (eleştiri olarak nitelenebilirse),bir siyasi yayın organın daha da ileri gitmesini sağlamaz.Aksine yukarıda da belirttiğimiz gibi düşüncelerin devrimci bir şekilde berraklaşmasına engel teşkil eder.

Bütün bunlara karşılık, dergimiz PALE yayın hayatına başlarken ve yayın süresince defalarca devrimci eleştiriye açık olduğunu ve böylece bunun diğer siyasi yoğunluklarla devrimci bir diyalogun kurulmasında ilk şart olduğunu belirterek, bu konu hakkındaki devrimci vazifesini yerine getirdi ve bundan sonra da yerine getirecektir.

Burada bir konuya değinmeden geçemeyeceğiz.PALE yayın hayatı na başlarken,Kürdistan'daki örgütlenme ve mücadele stratejisinin tarih belirlemelerini yapacağını hiç bir zaman belirtmedi.Ülke dışında bir vazifenin kaçınılmazlığını da iddia etmedi.PALE'nin iddia ettiği ve söylediği tek şey,Kürdistan dışında yaşamak zorunda bırakılmış işçi ve öğrenci kitlesinin,emperyalist şartlarda ülkelerinin şartlarından soyutlanmamaları ve köşe bucaklarda kalarak pasifleşmemeleridir.Onların ülkeye döndükten sonra en azından ülkede her gün büyük adımlarla ilerleyen marksizim-leninizm bilimine yabancı kalmamaları ve bu mücadeleye aktif olarak katılmalarıdır.Ayrıca, şartlara göre Avrupa ve dünya ilerici kamuoyunu Kürdistan'da temel demokratik ulusal haklar uğruna verilen mücadeleden gerçek yönle riyle haberdar ederek harekete dost kazanmayı görev edinmeleridir.

Çünkü biz, Kürdistan Devrimci-Yurtseverleri ve yayın organımız PA-
le olarak, ülkemizin dışında elde dürbünlerle Kürdistan'a bakılamı-
yacağının ve böylece bir teorik belirlemeye girilemeyeceğinin bi-
lincindeyiz. Bu vasıfeyi Kürdistan'daki devrimci yoldaşlarımız za-
ten üslenmişler ve bu uğurda da büyük adımlarla ilerliyodlar. Biz
sadece onlardan gelecek teorik belirlemeleri inceler ve doğruluğu-
na inandığımız andan itibaren de bütün gücümüzle savunur ve kitle-
ler arasında ajitesisi yazılı veya sözlü olarak yaparız. Durum böy-
le olurca, "Neden derginizde Kürdistan hakkında teorik belirlemeler
yapmıyorsunuz?" gibi soru veya eleştiriler bizce maddi bir temel-
den yoksundur. Bütün bu olumsuzlukların yanında, yayın hayatına de-
vam etmemizi ve bizi daha da ileriye götürmede en büyük dayanışma
örneğini veren ülkemizin dört parçasından, Avrupa'dan ve Sovyetler
Birliği'nde yaşayan Kürt devrimcilerinden aldığımız kutlama mesaj-
ları, devrimci dayanışma istemleri ve selamları bizleri yüreklendir-
mekte ve de halkımızın kutsal mücadelesinde yüklendiğimiz vasıfe-
nin sorumluluğuyla daha da kenetleştirmektedir. Dergimize ulaşan
bir kutlama mektubundan sonra yazı kurulundaki ark daşlarımız da-
ha azimli, daha bilinçli ve daha da sorumlu bir şekilde kaleme sa-
rıldılar. Ayriyeten PALE'nin dargrupçu siyasi bir yayın organı ma-
hiyetinden kurtulup, halkımızın kültürel alandaki zenginliğini, asır-
lardan beri sömürgeci asimilasyon metodlarıyla özgürce gelişmesi
engellenen zengin lisanımızla dile getirip, böylece Kürt halk kit-
lelerinin kendi lisanlarını öğrenmeye teşvik etmesi de dergimize
en fazla gelen övgüler arasındadır.

Bir yıl içinde gerçekleştirmek istediklerimizin büyük bir kıs-
mını yerine getirdiğimiz halde, bir kısmını da bazı imkansızlıklar
yüzünden gerçekleştiremedik. Bunların başında dergimiz PALE'nin mev-
simlik (3 aylık) yayın süresini 1 aylık yayın süresine indirgemem-
iz gelir. Bunun kendine has nedenleri vardır. İlk önce maddi olanak-
sızlıklar bu düşüncemize büyük ölçüde engel oldu. Bilindiği gibi
Avrupa şartlarında 90 sayfalık bir derginin basımı büyük harcamala-
ra yol açıyor. Dergimiz yayın hayatını maddi yönden şimdiye kadar
sürdürebildiyse, bunu Kürdistanlı devrimci ve yurtseverlerin kişi-
sel katkılarına borçludur. Fakat yapılan bağışlar ve dergimiz PALE'
nin satımından elde edilen maddi imkanlar, aylık yayın süresine geç-
memiz için henüz yeterli değildir. Biz 90 sayfa yerine her ay 30
sayfalık bir broşür yayınlatabilirdik. Ama şimdiye kadar ki tecrü-
beler 30 sayfalık bir broşürün okunduktan sonra kitaplığa konulma-
dığını, aksine el altında kalarak ya okunamaz bir hale geldiğini
yada gazete yığınları altında unutulur bir duruma geldiğini göste-
riyor. Fakat biz PALE'nin tüm Kürdistan devrimci ve yurtseverlerinin

maddi ve manevi yardımlarıyla halkımızın bağımsızlık,birlik ve sosyalizm uğruna verdiği mücadelesinin azmiyle birleşerek aylık bir siyasi yayın organı olmasını ergeç gerçekleştireceğine kesinlikle inanıyoruz.

Diğer bir olumsuzluk ise,dergimiz PALE'nin bilhassa I,2 ve 3. sayılarında yapılan matbaa veya yazının hazırlanışı sırasında meydana gelen hatalardır.Kelimelerin yanlış veya eksik yazılmasından doğan bu hatalar,bazen bütün cümlenin anlamını değiştirerek,elde olmadan daha başka anlamların ortaya çıkmasına neden oldu.Yazıların hazırlanışı ve basım sırasında meydana gelen bu hatalar her ne kadar dergimiz PALE'nin bir sonraki sayısının ilk sayfasında düzeltiliyse de,yine de bu hataları önlemek mümkün olmadı.Ama azaldı.Bunun nedenleri ise,maddi olanakların el vermeyişinden ötürü,basım işinde kullanmak zorunda kaldığımız tekniğin çok ilkel olmasındandır.Fakat bu da belirttiğimiz gibi her yayın organında mümkün olan şeylerdir.Bütün bu hataların düzeltilmesi veya asgari bir seviyeye indirilmesi,belirli bir zaman aşamasından sonra gerçekleşebilir.I yıllık yayın hayatında edinilen tecrübeler bu eksikliğin giderilmesi için henüz yeterli değildir.

Başka bir konu ise,ülkemizin dört parçasında cereyan eden olaylar ve dünya devrimci hareketindeki yeni gelişmeleri okuyucularımıza zamanında yetiştiremeyip bir sonraki sayıya bırakmamızdır.Örneğin Doğu-Kürdistan'daki mücadeleyi bütün yönleri ve olgularıyla okuyucularımıza tam zamanında yetiştiremedik.Doğu-Kürdistan halkımızın haklı mücadelesini ilk önce haber ve yorumsuz bir şekilde okuyucularımıza sunduktan sonra,ancak bir sonraki sayıda bunun detaylarına ve olguların gelişmelerine değinip yorumumuzu yapabildik.Eununda kendi başına bir nedeni vardır.Zira biz,okuyucularımıza sunmak istediğimiz konularda yüzde yüz bir gerçeklik arıyoruz.Bir olayın bütün yönlerini gerçekçi bir şekilde incelemek ve bu olaylara neden olan olgular arasında diyalektik bağı kurmayı ise kaçınılmaz bir vazife biliyoruz.Bunun içindir ki,mejdana gelen bir olayı hemen ve anında soyot ve tüm değer etkenlerden kopuk olarak ele almamak ve böylece okuyucularımıza eksik veya yanlış bilgiler aktarmamak için,eldeki imkanlarımıza göre ya yoldaşlarımızdan bir kaçını hareket içine gönderip nesnel araştırma yapmalarını deniyor,ya da olayların meydana geldiği bölgelerdeki olaylar içinde yaşayan yoldaşlarımızın bize gönderecekleri haberleri bekliyoruz.Ancak bu metodla okuyucularımıza doğru ve sıhhatli haberleri kendi yorumlarımızla verebiliyoruz.Dünya devrimci hareketlerindeki gelişmelere gelince;Üç aylık yayına hazırlanışdöneminde,dünyada o kadar çok devrimci gelişmeler oluyorki,bunların tümünü dergimiz PALE'de ya-

ynlamaya kalkarsak,kürdistan'daki gelişmeleri bir tarafa bırakmak zorunda kalırız.Zira dünya ezilen ve sömürge halklarının mücadelesi gün geçtikçe proleter devrimlerin ayrılmaz bir parçası olduğunu maddi hayatın her alanında ispatlayarak, sömürgecilige,emperyalizme,feodalizme ve faşizme büyük darbeler indiriyor.Orta Amerika'da Nikaragua halkının,Orta-Doğu'da İran halklarının zaferleri ile Afrika'da Eritre halkının mücadelesi bu somut birer örnektirler.Bu bakımdan dergimiz PALE bütün bu olaylardan en aktüel olanını seçip okuyucularına sunmayı daha olumlu bularak,Bu gelişmeleri bir sonraki sayıya (şayet dergide fazla yer varsa) bırakıyor.

Dergimiz PALE'nin bütün bu olumlu ve olumsuz yönlerini değerlendirecek olursak,olumlu yönlerin çok daha ağır bastığını göreceğiz.Bunun içindir ki bir yıldır olumlu gelişmeler kaydeden siyasi bir yayın organını maddi ve manevi yönden destekliyerek,onun ilerlemesinde ve yaşamının devamında bütün fedakarlıklara katlanmalıyız.PALE'ye sadece siyasi bir örgütün yayın organı olarak bakmamak ve onu daha çok ülke dışındaki tüm Kürdistanlı yığınlara mal etmek gerekir.Bu sadece bizim vazifemiz değil,aksine halhının mücadelesine bütün varlığıyla inanmış ve bu uğurda mücadele veren veya vermek isteyen her demokrat,yurtsever ve devrimcinin kaçınılmaz vazifesidir.

GENEL OLARAK ÜLKEMİZ ÜZERİNE

Son yıllarda dünyadaki ekonomik gelişmeler keza buna bağlı olarak gelişen askeri ve politik sorunlar,Orta-Doğu'daki sömürge ve bağımlı halklarla sömürgeci ve emperyalistler arasındaki çelişkilerin artmasıyla bu bölge bunalımların dönüm noktası haline gelmektedir.

Emperyalist devletlerle gizli veya açık anlaşmalar yaparak ülkemiz Kürdistan'ı aralarında bölüşüp sömürgeleştiren Türkiye, İran, Irak ve Suriye sömürgeci burjuvazileri içinde deekonomik ve siyasi bunalımlar doğal olarak gittikçe artmaktadır. Sosyalist sistem ile kapitalist sistem arasındaki amansız mücadele hayatın her alanında devam etmektedir.Bu mücadelenin dışında ve fakat 1917 Ekim Devrimi ile sosyalist sistemin emperyalizme karşı müttefiki duruma gelen sömürge ve bağımlı halkların bağımsızlık ve sosyalizm uğrundaki hareketleri aynı kapsamdadır.

Emperyalistler,büyük Ekim Devriminden sonra kendilerine karşı marksizm-leninizmi rehber edinerek,bağımsızlık vesosyalizm yolun-

daki mücadelelerini daha iyi örgütleyip geliştiren sömürge halklarına karşı büyük askeri, ekonomik ve siyasi yenilgilere maruz kalmışlardır. ABD emperyalistlerinden güç alarak sömürgeciliklerini devam ettiren İngiliz, Portekiz, Hollanda ve İspanya sömürge imparatorlukları sömürge halklarının yiğit mücadelesi sonunda dağılmışlardır. Emperyalistler ve işbirlikçileri olan sömürgeci devletler, mallarının sürüm pazarı olan sömürgelerin ulusal kurtuluş yolundaki mücadelelerini verip sosyalizme varmalarını engellemeye çalışırlar. Sanayi alanında kullandıkları hammadde kaynaklarını kaybetmemek ve sosyalist sisteme karşı saldırganlıklarını devam ettirmek üzere kendi yedek güçleri durumunda bulunan sömürge ülkelerin insan güçlerini ellerinden çıkarmamak için canavarlaşır. Ne var ki sonuç yine aleyhine olur. Son olarak emperyalist sistem İran halklarının mücadelesi sonunda korkunç bir darbe daha yemişlerdir. Şahlık faşizminin yıkılmasıyla ABD emperyalistleri bu ülkedeki tüm çıkarlarını ellerinden çıkarmışlardır.

Birinci emperyalistler arası sömürgeleri paylaşım savaşından sonra ülkemiz Kürdistan'ın Kuzey, Batı ve Güney kesimlerini ellerinde bulunduran feodal sömürgeci Osmanlı İmparatorluğu yıkıldı. Bu dönemde sosyalist devrim Rusya'da ilk defa pratik hayata geçiyordu. Sosyalizmin dünyadaki bu ve ilk büyük zaferi sömürge ülkelerin halklarına büyük bir ilham kaynağı oldu. Ulusal kurtuluş hareketleri emperyalizme ve sömürgeciliğe karşı daha büyük boyutlara ulaşarak sosyalis ülkelerin kampına yeni yeni üyeler kazandırdı. Buna karşılık gerilmekte olan emperyalistler ve işbirlikçileri sömürgeciler canice oyunları sahnelemekten geri kalmadılar. Birinci emperyalist savaştan sonra Lozan attlaşmasını emperyalistlerle imzalayan T.C. sömürgeci burjuvazisine ülkemizin kuzey ve batısı feodal sömürgeci Osmanlı devletinden miras kalıdı. Bu duruma karşı, halkımız Piran, Ağrı ve Dersim hareketleriyle direniş gösterdiyse de sömürgeci Türk burjuvazisi, hem bu hareketlerin yeteri kadar örgütlü olmamasından dolayı ve hem de halkımız arasında daha evel yaratılmış olan çelişkileri derinleştirip bunlardan yararlanmasını başardığından bu hareketleri kanla bastırdı. Halkımızın tüm hakları inkar edildi. Mecburi iskan kanunları, yasak bölgeler, Yatılı bölge okulları gibi projelerle ülkemiz üzerinde yoğun bir asimilasyon politikası başlatıldı. Kürdistan'da her tepe başına bir karakol, zindan ve işkencehaneler açtırıldı.

Tüm bu baskı ve katliamlar halkımızın bağımsızlığa ve insanca bir hayata olan susamışlığını daha da artırmıştır. Bugün büyük bir ekonomik çıkmazla karşı karşıya kalan sömürgeci T.C. devleti, daha kuruluşunun başlangıcından ekonomisi emperyalistlere bağımlı olma-

ya başlamıştı. Türk sömürgeci burjuvazisinin ekonomik ve siyasi açıdan değerlendirmesini yapacak olursak, temelleri üzerinde kurulduğu feodal sömürgeci Osmanlı devletiyle büyük benzerlikler göstermektedir. Daha 19.yüz yılın ilk yarısında Avrupa emperyalizmi Osmanlı Devletinin iliklerine girmeye başlamıştır. Buna örnek olarak Alman emperyalistlerinin Anadolu'dan başlayarak ülkemizi boydan boya geçen ve İran körfezine kadar varan demiryolu hatlarına gösterebiliriz. Bu dönemde Avrupa'nın genç emperyalistleri ayrıca kendi aralarında, sömürgelere uzanmak ve böylece gelişmekte olan sanayilerine hammadde yetiştirmek için yarışıyorlardı. Şunu da hatırlatalım ki, kapitalist ilişkilerin emperyalistler tarafından Osmanlı devletinin içinde ve dolayısıyla Osmanlı devletinin sömürgesi olan ülkelerin halklarının hayatında yer bulması, bu halkları bağımsızlık hareketlerine itmıştır.

Bu hareketlilikten doğal olarak ülkemiz Kürdistan da etkilenmiştir. Fakat ülkemizin yalnız Osmanlıların sömürgesinde değil, bilakis diğer bölümünün Pers sömürgecilerinin kontrolünde olması, bağımsızlık hareketlerine karşı bu iki iki feodal sömürgeci gücün ortak hareket etmesiyle güçler dengesini halkımızın aleyhine çeviriyordu. Bunun ötesinde İngilizler başta olmak üzere Avrupa emperyalistleri, ülkemizin çok stratejik durumuyla birlikte hammadde zenginliklerinin bolluğundan ötürü bağımsızlık hareketlerinin başarıya ulaşması hesaplarına (sömürgeci politikalarına) ters düşüyordu. Bu nedenlerden ötürü genç emperyalist sömürgeciler Kürdistan'da gelişen her harekete karşı çeşitli yollarla Osmanlı devletine ve Pers hanedanlığına yardım ediyorlardı. Sömürgeci Osmanlı yönetimi 19.y.y.son zamanlarında büyük borçlar altına girmişti. Hazinesi tamamen boşalmış iktisadi ve buna bağlı olarak siyasi yönden emperyalistlerin tahakkümü altına girmişti. Halkların talan ve yağması üzerine kurulmuş orta çağın köhneleşmiş devleti, tarihsel gelişmesini tamamlamıştı. Avrupa'da 1789 Fransız devrimi özgürlük fikirlerini geliştirmiş ve sömürge halklarını heyecanlandırıyor. Bunların sonucu olarak Balkanlar'da, Filistin'de, Kürdistan'da bağımsızlık hareketleri başlıyordu. Artık emperyalistlerin tüm hesapları Osmanlı devleti ve ellerindeki sömürgeler üzerinde yapılıyordu.

19.y.y.'nin sonlarında ve 20.y.y.'nin başlarında feodal sömürgeci Osmanlı devleti emperyalistlerin teşhisi ile hasta adam olarak görülüyordu. Tüm bunları söylerken üretim güçlerinin durumuna ters düşen toplumsal yapıyı da göz ardı edemeyiz. Kapitalist ilişkilerin devamlı olarak geliştiği ve sanayinin ilerlediği Avrupa'ya karşı tutunmak, feodal sömürgeci Osmanlı devleti için inkansızdı. Nihayet birinci emperyalistler arası sömürgeleri paylaşım saveşi-

nın sonucu olarak parçalanmış Osmanlı devletinin harekeleri üzerinde, sömürgeci karakterinin tıpkısı koruyan ve ülkemiz Kürdistan'ı emperyalistlerin onayını alarak elinde bulundurmaya başaran sömürgeci Türk burjuvazisinin hakim olduğu T.C. kuruldu.

Yukarıda ülkemiz Kürdistan'ın kuzey ve batı kesimlerini sömürgeci Osmanlı devletinden devralıp T.C. devletini kuran sömürgeci Türk burjuvazisinin bugünkü ekonomik durumuna Osmanlı devletinin son zamanlarıyla benzeri özellikler taşıdığına değinmiştik. Gerçekten bugün Türkiye her şeyi ile emperyalist devletlere bağımlı olmaya devam ediyor. Türk sömürgeci burjuvazisi, elinde bulundurduğu iktidarını sağlamlaştırıp işçi sınıfı hareketlerini bastırmak ve ülkemizde gelişecek bağımsızlık hareketini önlemek için ekonomik ve askeri yönden emperyalistlerle birlikte hareket edip onlarla bütünleşmek zorunda idi.

Emperyalizme kapılarını daha Lozanda iken aralayan sömürgeci T.C. devleti, ABD emperyalistlerinin kontrolünde kurulan Nato'ya girmek için CHP ve DP'nin tam bir birlik içindi karar almalarından sonra, kapılarını sonuna kadar açtı. Böylece emperyalistlerin sermayesi çeşitli kisveler altında akmaya başladı ve halen de akmaya devam ediyor. Her yeni gelen hükümetin büyük umudu emperyalistlerden borç ala bilmek ve böylelikle ekonomiyi düzeltebilmektir. Böylece sık sık çeşitli emperyalist devletlerden kredi ve yardım alabilmek için seyahatler yapılmaktadır. Fakat tüm çabalar para etmemektedir. Çünkü alınan krediler kısa bir sürede suyunu çekmekte ve ekonomik krizler yeniden başlamaktadır. Ayrıca büyük tekeller bu kredileri verirken tabii ki isteklerinin yerine getirilmesi şartı ile Türk sömürgeci burjuvazisinin taleplerini kabul ediyorlar. Bu isteklerin başında ülkedeki işçi sınıfının mücadelesini engellemek, askeri üsler ve haber toplama merkezlerinin geliştirilmesini, devalüasyon (para değerinin düşürülmesi) yapılmasını, başta ülkemiz Kürdistan'ın bağımsızlık mücadelesi olmak üzere ulusal kurtuluş hareketlerinin bastırılması ve kendi politikaları çerçevesinde hareket edilmesi gibi istemlerdir. Nitekim tekellerin buna benzer talepleri pratikte uygulamaya koyulduktan sonra borç para veriliyor. Ülkede büyük bir işsizlik hakimken, hergün paranın değerinin yeniden düşürülmesiyle hayat emekçiler, köylüler ve işçiler için dayanılmaz bir hal almıştır. Bunun yanında kapitalist dünyayı etkileyen tüm ekonomik krizler, enerji sıkıntısı onlara her şeyi ile bağımlı olan Türkiye'yi doğal olarak etkisi altına almaktadır.

Türk sömürgecileri iktisadi durumu düzeltmek için boyuna yeni vergileri halkın sırtına yüklemektedir. Hayat pahalılığının bu ar-

tışları yanında işçi ücretleri aynı artışı göstermekten uzaktır. Tabii ki ekonomik dar boğazlar karşısında siyasi bunalımlar da kendini göstermektedir. Fakat bu mali yetersizliğin yoğun olduğu bu ortamda, T.C. sömürgeci burjuvazisi her yıl bütçesinin %35'ini askeri harcamalara ayırmaktadır. Bu miktar, burjuvazinin ayrı ayrı temsilciliğini yapan hangi parti iktidara gelirse gelsin, azalmamakta ve devamlı artmaktadır. Hemen hatırlatalım ki, Türk sömürgeci burjuvazisi her yıl yeni silahlarla donatığı birliklerini ülkemiz Kürdistan'da toplamaktadır. Doğal olarak tüm bunalımlar sınıfsal ve ulusal mücadeleye yeni boyutlar kazandırmıştır. Sömürgeci burjuvazi bir yandan sınıflar arası mücadelenin politik bir aşamaya geldiği bu günlerde, asayiş ve huzuru getirme safsatalarından bahsederken diğer yandan da sınıfsal durumunun ayrıcalıklarını korumak için emrinde bulundurduğu ordu, polis güçleriyle yetinmemekte ve bunun yanında silahlı faşist çetelerini de devlet aygıtı içinde örgütlendirmekte ve devrimciler üzerine saldırmaktadır.

Buna karşılık Türk devrimci hareketinin durumu hangi noktadadır? Bu durumu belirtmek esasında başlı başına ayrı bir yazının konusu olmakla birlikte, burada kısaca değinmekte yarar vardır. Genel olarak Türk toplumunun üzerinde derin izlerini inkar edemeyeceğimiz Kemalist ideolojinin Türk devrimci hareketi üzerinde de etkisini sürdürmekte olduğunu üzülerek belirtmek zorundayız. Bu durum, Türk sömürgeci burjuvazisinin ülkemiz Kürdistan'ı kontrolünden çıkarmamak ve bunun için, yoğun bir asimilasyon gayesi ile ırkçı Kemalist eğitim sistemini hayata geçirme politikası çerçevesinde devletin tüm basın, yayın ve kurumlarıyla yürüttüğü humalı çalışmalarının sonucu olarak kendini maddi hayatta göstermektedir. Hâlâ Türk devrimci hareketinin birçok örgütleri (bir iki grup hariç), pratikte kendini somut bir şekilde gösteren maddi durumu gözardı ederek ülkemiz Kürdistan'ın emperyalistlerin desteğiyle uluslar arası bir sömürge statüsünde olduğunu kabul etmemekte ve sorunu emperyalistlerin çizmiş olduğu Türk sömürgeci burjuvazisinin de korumakta kararlı olduğu Misak-ı Milli sınırları çerçevesinde yaklaşmaktadırlar. Bu durum teoride sapmaya yol açarken pratiğe de zorunlu olarak yansımaktadır.

Fakat bu eksikliklerin yanında gelişmelerin de olmadığı sonucuna varmıyoruz. Yakın bir zamana kadar Kürdistan sorununu ağızlara almak Türk devrimci hareketi için bir cesaret işi iken, bugün bu konuda tartışmalar ve yazışmalar olmaktadır. Kuşkusuz bunları gelişme olarak değerlendirip olumlu yanlar olarak vurguluyoruz. Ama bu gelişmelerin doğru belirlemelerini yapıp, ona göre pratikte kendi

emekçi kitleleri arasında ajite etme görevleri açısından yeterli olmadığı kanısındayız. Buna rağmen Türk devrimci hareketinin Kürdistan sorununa yaklaşım tarzları için doğru belirlemeleri yapıp pratik hayata mücadelelerini artıracaklarına inancımız vardır. Çünkü halkımızın sömürülmesi herkes tarafından Kürdistan'ın sömürgeleştirilmesi olarak değil de toprak reformuyla, devletin zulmü ile açıklamak yoluna gidilirse, işçilere burjuva sistemini ve proleteryanın devrimci durumunu anlatmada yarar yoktur. Türk devrimcileri gerçekten sosyalizme varmak istiyorlarsa somut bir şekilde karşımızda olan ülkemiz Kürdistan'ın dört parçaya bölünmüş olduğunu ve bu parçalardan kuzey ve batı bölümünün Türk burjuvazisinin sömürgesinde olduğunu kendi ülkelerinde kendi işçi sınıfına ve tüm emekçilere bu meseleyi götürmelidirler. Yukarıda belirttiğimiz gibi, Kürdistan'ın hammadde zenginliğinden ve stratejik durumundan dolayı ülkemizin bağımsızlığı emperyalistlerin çıkarına ters düşüyordu. BU durumdan ötürü emperyalistler çeşitli dönemlerde bölgedeki dört sömürgeci devlete en büyük desteklerini esirgemediler. Onlarla birlikte ülkemizin tarihi sömürgeleştirme sürecini tamamladılar. Ama ne yapılırsa yapılsın, hiç bir şey halkımızın bağımsızlık ve sosyalizm yolunda verdiği mücadelesini önleyemez.

Ülkemizde bilinçlenme artmaktadır. Halkımız kendi milli değerlerine hergün daha fazla sahip çıkmakta, bunun yanında sosyalizmi ve onun getireceği gerçek özgürlüğü benimsemektedir. Bunun yanında sömürgeciler de boş durmamaktadır. Ülkemizdeki kendi işbirlikçilerinin örgütlenmelerine yardımcı olmaktadır. Marksizm-leninizmin kitleler arasındaki yayılmasını önleyemiyen burjuvazi ve onun temsilcilerinin son taktiklerinden en önde geleni "marksizm-leninizm" perdesi altında örgütlenmelerine yapmalarıdır. Bu durum son zamanlarda kendini ülkemizde pratik hayatta göstermektedir. Somut şartlar hesaba katılmadan girişilen her eylem halkımızın bilinçlenmesine ve örgütlenmesine indirilen birer darbedir. Fakat bizim halkımıza güvenimiz sonsuzdur. Çünkü artık oportünistlere, reformculara ve anarşistlere gereken cevap halkımız tarafından verilmektedir. Bugün ülkemizin şartlarında emekçi halkımızın bağımsızlığa ve sosyalizme olan özlemlerine desteklemek, zayıf ve yetersiz olan bilinçini artırıp, onun huzursuzluk, yoksulluk ve baskıdan doğan kinini sömürgecilere yöneltmek, bu yolda örgütlenmesine yardımcı olmak her yurtseverin, demokratın ve devrimcinin günümüzün görevleri arasındadır.

STALİN 100 YAŞINDA

21 Aralık 1969 günü Lenin'in en yakın yoldaşı ve Ekim Devrimi savaşıçılarında olan Stalin'in 100.doğum yıldönümüdür.O,Rusya'da devrimci mücadeleye,daha sonra genç Sovyetler Cumhuriyeti'nin geri bir tarım ülkesinden ileri bir endüstri ülkesine kavuşmasına, Hitler faşizminin ezilmesine çok büyük bir katkıda bulunmuştur.

İşçi bir silenin çocuğu olan Stalin,daha 15 yaşlarında iken devrimci çalışmaya başlamıştır.1898 de Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin (RSDİP) Gürcistan'daki Tiflis örgütüne katıldı. O dönemde RSDİP'nin tümü gibi,Tiflis örgütü de dağınık gruplardan oluşuyordu.Üyelerin çoğunluğu legal marksistlerin görüşünü savunuyordu.Üyelerin hemen hepsinde burjuva ulusçuluğu egemendi.Stalin'in bulunduğu grup devrimci marksist bir gruptu.Bu grup daha sonraları Gürcistan'da devrimci sosyal demokrat hareketin çekirdeğini oluşturdu.

Stalin daha sonraları Lenin ile bağlar kurarak Leninci çizgi- de yerini aldı.1901 de polisin tutuklama emrinden sonra illegaliteye geçti.1917'ye kadar Rusya'da illegal çalışan tüm profesyonel devrimcilerin yaşadığı hayatta yaşadı.Gürcistan o dönemlerde çarlık tarafından sömürgeleştirilmişti.Gürcistan'da çalışmalarını amansızca sürdüren Stalin illegal bir gazete çıkardı.İşçileri ve köylüleri çarlığa karşı örgütleyerek çeşitli grev hareketlerini yürüttü.Kafkasya'da bolşevizmin ilkelerinin savunulmasında önemli bir rol oynadı.Stalin,Lenin'in silahlı ayaklanma önerisini aynı güçle savundu.Kafkasya'deki menşeviklere karşı amansızca mücadele etti.Çarlık tarafından çeşitli defalar tutuklandıysa da her defasında kaçmayı başardı.

Leninizmi oportünizmin her türüne,menşevizme ve troçkizme karşı hiç taviz vermeden savundu.Rusya'da proleterya diktatörlüğünün kurulmasında büyük görevler aldı.Proleterya ya ihanet etmiş olan Buharin ve Troçki'ye karşı mücadele etti.Troçkizme karşı leninizmi yükseltti.Lenin'in ölümünden sonra özünde sınıf uzlaşmazlığı olan troçkizme karşı "Leninizmin İlkeleri"ve"Leninizmin Sorunları" isimli kitaplarını yayınladı.Stalin 1924'te şöyle diyordu:"Troçkizmi ideolojik bir akım olarak görmek partinin görevidir.Ya troçkizm ya leninizm.Pratik leninizmin doğruluğunu ispatladı ve troçkizmi yerle bir etti".Troçkizmin tersine sosyalizmin tek ülkede kurulabileceğini Ekim Devrimi ile kanıtlaması Stalin'i dönemin en önde gelen bir marksist-leninist olmasını sağladı.Hitler faşizmini Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin önderliğinde ve şanlı Kızıl Ordu'nun desteği ile yerle bir etti.

Sosyalizmin kurulması çalışmalarında,Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin savunulmasında ve savaştan sonra dünya sosyalist sisteminin doğuşunda tüm dünya proleterleri ve ezilen halkları Stalin'e derin bir sevgi ve saygı duydular.Ölümünden sonra Stalin'in dünya proleteriyasına kazandırdığı ilkeleri bir bir ortadan kaldırdılar, ortaya attıkları bir takım yeni tezlerle marksizm-leninizmin özüne aykırı olan sınıf uzlaşmacılığına girmişlerdir.

Biz Kürdistanlı devrimciler olarak; a)Sovyetler'de Ekim Devrimi ile birlikte ülkenin emperyalistlere karşı korunmasından,b)Troçkizme karşı amansız mücadelesinden,c)Leninizmin savunulması ve geliştirilmesinden,d)Hitler faşizminin ezilmesinden,e)dünya güçler dengesinin sosyalizmin yararına hayata geçirilmesinden ve onurlu bir yer bulmasından dolayı,Stalin'i 100.doğum yıldönümünde selamlıyoruz.

1917 EKİM DEVRİMİNİN 62.YILINA GİRERKEN

62 yıl önce ilk olarak Sovyetler Birliği'nde gerçekleşen ve pratikte ilk uygulanması başarıyla sonuçlanan sosyalist devrim, 1917'den sonra uluslararası proleteryanın,dünya mazlum,sömürge, yarı-sömürge,bağımlı ve yarı-bağımlı ulusların dünya gericiliğinin baş kaynağı olan kapitalist-emperyalist sisteme karşı biricik dayanağı olmuştur.

Sovyet proleteriyasının gerçekleştirdiği bu devrim bir anlık mücadelenin ve savaşın bir semeresi değildir.1917 Ekim devrimine gelinmeden önce Çarlığa karşı verilen uzun süreli mücadele 1917 Ekim devriminin şartlarını olgunlaştırmıştı.1917 Ekim devrimine kadar verilen mücadelelerin bir krokisini çizecek olursak karşımıza şöyle bir tablo çıkar: Daha 1825 yılında soyluların önderlik ettiği ve 1881 yılına kadar devam edegelen direniş mücadeleleri, o dönemin en baskıcı,sömürücü ve barbarca rejimi olan Çarlığın temellerini bayağı sarsmıştı.Bu tarihten sonra mücadelelerini bırakmayan çeşitli uluslara ve ulusal guruplara mensup bütün emekçiler,1871 Paris Komününün pratik tecrubesinden de dersler çıkararak,bu dersleri kendi ülkesinin somut şartlarına uygulayıp 1905 devrimini gerçekleştirdiler.Büyük üstad Lenin'in dahiyane fikirleri ve tüm Rusya proleteriyasının sınıf bilincine erişmesi için gösterdiği fedakarlık,Rusya proleteriyasına sosyalist devrimin ka-

cınılmaz olduğunu gösterdi. Fakat sosyalist devrimi gerçekleştirmek için şartlar henüz olgunlaşmamıştı. Bu şartların olgunlaşması için Lenin'in önderliğindeki Bolşevikler bir yandan emekçiler arasında yoğun çalışmalar yaparak onları sosyalist devrime hazırlıyor, diğer yandan da o dönemde 1. emperyalist paylaşım savaşının dünyada ve Çarlık Rusyası'nda yarattığı ekonomik ve siyasi bunalmıllardan istifade ediyorlardı. İşte bu durum 1917 Şubat devriminin zeminini hazırlamış ve Çarlığa karşı geçici bir burjuva hükümeti iktidara getirmişti. Daha önce de belirttiğimiz gibi, sınıfsal çıkarlarına savunmak için tüm Rusya proleteryaşı artık meselenin ne olduğunun bilincindeydi. Tüm Rusya proleteryaşı, geçici burjuva hükümetinin işçi sınıfının çıkarlarını savunmayacağını, tam aksine kendi burjuva sınıfının çıkarlarının devamı için sürekli baskıya maruz kalacağını ve böylece sömürü sisteminin devam edeceğini çok iyi biliyordu. Bu nedenle tüm güçlerini birleştirerek, tek bir yumruk ve tek bir yürek halinde eşine o güne dek rastlanmayan bir kahramanlık örneği vererek 1917 Ekiminde iktidarı burjuvaziden devralıyordu. Neden Rusya proleteryaşı Çarlığa karşı büyük bir kin besliyordu? Çünkü Çarlık Rusyası emperyalist bir karakter taşıyordu. Bu karakteri ile hegemonyası altında çeşitli uluslara mensup olan sömürge ve bağımlı halkları sömürüp düzenini devam ettirebiliyordu. Bütün bu baskılar kendini kaçınılmaz olarak Rus halkı ve proleteryaşı üzerinde de açık ve vahşi bir şekilde gösteriyordu. Bu baskı ve sömürü rejiminden kurtulmak için tüm Rusya proleteryaşı bütün olayları ve olgular arasındaki tarihsel bağları ince noktasına kadar incelemiş, sosyalist bir devrimin gerekliliğine inanmıştı. İşte bundan dolayıdır ki, 1917 Ekim sosyalist devrimi, sosyalist sistemi yaratırken, sömürge ve bağımlı uluslar için de kurtuluşun duyurucusu olmuştu. Ekim devrimi eski burjuva demokratik devrimlerin bir parçası olan ulusal sorunun çözümünü ülkelerin iç sorunu olmaktan çıkartmış, uluslararası bir sorun, yani sömürgeler genel meselesi ve sosyalist devrimlerin bir parçası haline getirmiştir. Sömürge uluslar gerçek bağımsızlığın ancak ve ancak sosyalizmle gerçekleştirebileceğini pratik hayatta somut olarak görebilmişlerdir.

Neden sosyalist devrimin ilk olarak 1917 Ekim devrimi ile Rusya'da gerçekleştiği gibi bir soru düşüncemizi kurcalayabilir. Bunun başlıca nedenleri aşağıda sıralayacak olursak;

- 1) 1917 Ekim devrimi gerçekleştiği sırada, yorumumuzun başında bahsettiğimiz geçici burjuva hükümeti ve genelde Rusya'daki bur-

juvazi meydana gelecek buhranlara anında bir çözüm yolu bulamayacak kadar kötü örgütlenmişti. Bu alanda Rus burjuvazisinin yeterince tecrübesi yoktu. Bunun yanında, Rus burjuvazisi Çarlık dönemindeki ekonomik buhranlardan ötürü ekonomik bakımdan kendini yeterince toplayamadığından siyasi alandaki girişimler önünde cesaretsiz kalıyordu. Rus burjuvazisinin bu durumu, proleteryaşı gelişmiş Avrupa ülkelerindeki burjuvazilerden tamamen ayrıydı. Mesela bir Fransız burjuvazisinin politik alandaki entrikalarda olan ustalığı, bir İngiliz burjuvazisinin uzlaşma konularındaki sahtekarlıkları adet haline getirmesi, Rus burjuvazisinin yapamayacağı şeyler arasındaydı. Ayrıca Rus burjuvazisi Çarlığın yerine geçtiği zaman proleteryanın hiç bir demokratik hakkını tanımadı. Aksine Çarlığa nazaran daha azgın bir şekilde proleteryaşı saldırdı. Bu nedenlerledir ki, halk, Çarlığın ve burjuvazinin temelde birbirlerinden ayrı olmadıklarını, bunların her ikisinin de sömürülerini devam ettirmek için emekçi kitlelerini ezdiklerini anlamış ve Çarlığa karşı takınmış oldukları tavrı bu defa da burjuvaziye karşı takınıp, ona karşı mücadele vermiştir.

2) 1917 Ekim devrimi, daha başlangıç günlerinde devrime öncülük edecek olan hazır ve örgütlü bir işçi sınıfına sahipti. Bu işçi sınıfı daha önceleri iki devrimi yaşamış (1905 ve 1917 Şubat) ve bu devrimlerden tecrübeler elde ederek, barış, toprak, özgürlük ve sosyalizm sloganlarını kendisine temel ilke edinmişti. Bu durumda devrime öncülük yapacak başka bir sınıf kalmıyordu. Eğer işçi sınıfı halkın güvenini sağlamamış ve devrimde öncü sınıf olduğunu ispatlamamış olsaydı, işçi-köylü ittifakını gerçekleştiremezdi. İşçi-köylü ittifakının gerçekleşmediği bir dönemde devrimi gerçekleştirmenin mümkün olmadığı ise bir gerçektir.

3) 1917 Ekim devrimi arifesinde, devrimde en kalabalık bir toplulukla yer alan yoksul köylülük ve köylülükle ittifakı gerçekleştiren işçi sınıfı büyük köylü yığınlarını devrime kazandırmakta güçlüklerle karşılaşmadı. Çünkü büyük toprak ağalarıyla ittifakları ve ilişkileri olduğunu maddi hayatın her alanında açıkça gösteren Anayasacı-Demokratlar, Sosyalist-Devrimciler, menşevikler v.b. gibi sözüm ona devrimi gerçekleştirmekte çok iddialı (!) siyasi yoğunluklar, işçi sınıfının yoğun mücadelesi sonucu (ajite ve propağanda) köylü kitlelerinden uzak kalıp bu kitlelerden tecrit oldular. İşçi sınıfı, bu alanda yapmış olduğu mücadeleyle yalnız bolşeviklerin büyük ağalarla ve toprak sahipleriyle ilişkileri olmadığını ispatlayarak, işçi-köylü ittifakının temelini atıyordu. Bu durum sınıfsal

yapısının gereği olarak Ekim devrimine kadar bocalayan orta köylülüğün, Ekim devriminin arifesinde tamamiyle devrim saflarına geçmesini sağladı. Bu geniş kapsamlı işçi-köylü ittifakı gerçekleşmemiş olsaydı, devrimin gerçekleşmesinden de söz edemezdik herhalde.

4) Şüphesiz 1917 Ekim sosyalist devriminin gerçekleşmesinde en belirleyici rolü oynayan Bolşevik yani komünist partisidir. Bolşevik partisi her şeyden önce zengin deneyimlerden geçmiş ve sosyalist bilimin dahiyane ustası olan Lenin tarafından yönetiliyordu. İşte böylesine bir bolşevik partisi bütün halk kitlelerini saldırıya geçirebilecekti ve onların önünde cesaretle yürüyebilecekti. Devrim süresi içinde ve daha önce ortaya çıkan sapmalara karşı savaşabilecekti. Her türlü tehlike, engel ve engebelerin üstesinden gelebilecekti. Köylülerin en büyük istemi olan toprak istemini büyük ağaların ellerindeki toprakları alarak gerçekleştirebilecekti: Barış uğrunda genel demokratik hareketi yönlendirecekti. Sömürge ve bağımlı ulusların temel demokratik ulusal istemlerini gündeme getirebilecekti. Ulusların kendi kaderlerini serbestçe tayin hakkını uygulamaya sokabilecekti. Proleteryanın burjuvaziye karşı olan iktidar savaşında proleterya diktatörlüğünün kaçınılmaz olduğunu kitlelere getirecekti. Böyle bir parti devrimi yönlendirmek ve kitlelere önderlik etmek için hazırды. Bu hazırlığını devrim süreci içinde kanla tamamlamıştı. Fakat o dönemde başka kapitalist veya emperyalist ülkelerde bütün bu aşamaları tamamlayabilmiş bir öncü parti henüz yoktu. Bu nedenler devrimin ilk olarak Rusya'da gerçekleşmesinin başta da belirttiğimiz gibi en belirleyici özellikleridir.

5) Diğer önemli bir etken ise, 1917 Ekim devrimi sırasında emperyalist paylaşım savaşından dolayı, emperyalist ülkeler arasındaki çelişkilerin doruk noktaya varması ve bu nedenle emperyalist kampın ikiye bölünmesidir. Bu durum emperyalistlerin Ekim sosyalist devrimine direk müdahalelerini önliyordu. Çünkü emperyalistler o dönemde birbirlerini zayıflatmak için tüm yolları deneyip, Rusya'nın iç işlerine karışıp da bir emperyalist ülkenin diğer bir emperyalist ülkeye karşı üstünlük kazanmasını istemiyorlardı. Kabul edilmesi lazımdır ki, emperyalist ülkelerden herhangi biri sosyalist devrimi engellemek için seferber olmuş olsaydı, savaş içinde olan diğer emperyalistlere karşı ekonomik, askeri ve siyasi alanlarda zayıf düşecek ve mağlubiyetten kurtulamayacaktı. İşte bu durum emperyalist ülkeleri biraz uzakta tutmuş ve onların 1917 sos-

yalist Ekim devriminin gerçekleşmesinde büyük bir tehlike olmasını önlemiştir.

Yukarıda maddeler halinde anlattıklarımız sosyalist devrimin ilk olarak Rusya'da gerçekleşmesinde önemli faktörlerdi. Biz bu maddeleri sıralamakla, sosyalist devrimlerde ve diğer ulusal kurtuluş mücadelelerinde zaman, mekan ve şartların olgunlaşmasının ne denli büyük bir rol oynadığını bir daha anlatmak istedik.

1917 Ekim devriminin gerçekleşmesi dünyada sosyalist devrimler çağını açarken, sömürge ve bağımlı ulusların, ulusal kurtuluş mücadelelerinin sosyalist bir mahiyete bürünmesine neden oluyordu. Böylece sosyalist devrim dönemine kadar ulusal kurtuluş hareketlerine öncülük eden ulusal burjuvazinin pili bitiyor ve onun yerine ilerisine umutla bakan, yepyeni bir dünyanın, sosyalist dünyanın hasretiyle yanan proleterya geçiyordu. Dünya işçi sınıfı ve mazlum halklarının bu biricik ümitlerini kökünden yok etmek için emperyalistler hemen Ekim devriminden sonra tehlikenin kendileri için çok büyük olduğunu anlıyor ve genç sosyalist Sovyetlere saldırıyorlardı. Fakat sosyalist bilinçle donanmış olan Sovyet proleteryası ülkelerini bu emperyalist ve sömürgeci saldırılara karşı ustaca korumasını bildiler. Bu durum emperyalist ülkeleri çileden çıkarıyordu. Bunun üzerine, bir yandan kendi ellerindeki sömürgeleri korumak, başka emperyalistlerin sömürgelerini kendi hegemonyaları altına almak ve sosyalist Sovyet'i yıkmak için ikinci paylaşım savaşına neden oldular. Ama emperyalistler bu savaştan da elleri boş çıkıyor ve bu tutumlarıyla sosyalist devrimleri ve ulusal kurtuluş hareketlerini hızlandırıyordu. İkinci emperyalist paylaşım savaşı sonucu birçok mazlum ulus bağımsızlığına kavuşuyor ve sosyalist sistemi güçlendiriyordu. Bu güçlülük günümüzde emperyalist ve sömürgecilerin en büyük korkusu halini almıştır. 62 yıl önce gerçekleşip bir sistem olarak emperyalizmin karşısında yıkılmaz bir duvar gibi duran sosyalizm, günümüzde Asya, Afrika, Latin-Amerika ve Orta-Doğu'ya kadar kök salmıştır. Bu köksalmalar kendini parçalanmış bir sömürge olarak yaşamını sürdüren ülkemiz Kürdistan'da da göstermiştir. Yukarıda vurguladığımız gibi 1917 Ekim devrimi ile birlikte ulusal sorun sosyalist devrimlerin bir parçası haline geldi. Ekim devriminden kısa bir müddet sonra (1923) ülkemiz Kürdistan tekrar bölüşülüp (bu defa dört parçaya) sömürgeleştirilmiştir.

1. emperyalist paylaşım savaşı sırasında Orta-Doğu'da çöreklenmek isteyen Fransız ve İngiliz emperyalistleri, daha sonra ülkemizin Güney (Irak) ve Batısının bir kısmını (Suriye) sömürüleri altına al-

dılar.Daha sonra Fransız ve İngiliz emperyalistleri ülkemizin bu parçalarını Arap sömürgecilerine bırakmayı uygun görüp,böylece Türk,Arap ve Fars sömürgecilerini kutsal ittifaklar kurmaya zorladılar.Bu durum(Kürdistan'ın dörde parçalanması) 1923 Lozan konferansıyla resmi olarak hayata geçiyordu.Bu parçalanış ve 1917 Ekim devriminin Kürdistan halklarına verdiği umut kendini silahlı direniş mücadeleleriyle somutluyordu.Bu direniş mücadeleleri çeşitli yönleriyle günümüze dek gelmiş ve hala devam etmektedir.1923 ve daha öncesi dönemden 1974-75'e kadar devam edegelmış Kürdistan silahlı direniş mücadeleleri ulusal karakterlere sahip olup,ancak feodal-burjuva önderliğinde verilmiş mücadeledir.26 Mayıs 1976 devrimiyle tekrar ulusal direniş mücadelesine başlayan güney Kürdistan direniş güçleri,gerek siyasi ve gerekse politik örgütlenme alanında olsun,Kürdistan'ın diğer parçalarındaki sosyalistlere ve halkımıza geleceğe dair büyük ümitler veriyordu.Fakat son gelişmeler feodal-burjuva kliğinin geleneksel önderliğinden kolay kolay taviz vermeyeceğini ispatlar bir durumdadır.Bu konu ayrı bir araştırma istediğinden,şu anda konuya çarpık bir şekilde yanaşmak istemediğimizden bir başka yazımıza barakıyoruz.Fakat Kürdistan'da bu feodal-burjuva (Güney'de) önderliğinin sonu,artık tarihe bütünlüğüyle gömülme üzere yaklaşmaktadır.Kürdistan'da,tam anlamıyla egemen olmasa dahi,kısa bir gelecekte kendini mutlaka egemen kılacak olan bir görüş,bugün artık hemen hemen her alanda kabul edilir bir duruma gelmiştir.Bu görüş;Kürdistan'da proleteryanın ideolojik politik ve örgütsel(fiili önderliğinden bahsetmiyoruz.Çünkü Kürdistan gibi parçalanmış sömürge bir ülkede,üretici güçlerin ve buna bağlı olarak da proleteryanın özgür gelişmesi büyük oranda engellenmiş ve böylece günümüze kadar cılız bir proleterya gelişebilmiştir) öncülüğü egemen olmadıkça,işçi-köylü temel ittifakı gerçekleşip bir örgütlenmeye gidilmedikçe,ne kurtuluştan,ne bağımsızlıktan,ne sosyalizmden ve ne de birlikten bahsetmek mümkün değildir.Bu yukarıda bahsettiğimiz örgüt leninist bir örgüt olup, proleteryanın ve sömürge,bağımlı ve yarı bağımlı bir çok ulusların kurtuluşunu gerçekleştirmiştir.Bunun yaratılması da büyük ölçüde proleter ve marksist-leninist kadrolara bağlıdır.Bütün bu bahsettiğimiz örgütlenme biçimi mutlaka süreç içinde gerçekleşecek ve yine Kürdistan halkları süreç içerisinde tüm eksikliklerini gidererek,bağımsızlığına ve sosyalizme kavuşacaktır.Bunu ne sömürgeciler ve ne de onların can çekişen efendileri olan emperyalistler

önleyebileceklerdir.Biz demokratik muhtevalı tarihimizin savunucuları ve onların koruyucuları olduğumuza göre,bu zengin tarihimizden ve 1917 büyük sosyalist Ekim devrimini de dahil olmak üzere,bütün sosyalist devrimler ve ulusal kurtuluş hareketlerinden dersler çıkararak,bu dersleri günümüzün bilimsel gerçeği içinde eritmek ve halkımıza tekrar geri vermek zorundayız.Bu derslerden çıkardığımız sonuçlar ve şimdiye kadar yapılan hatalara düşmemek için;marksizmleninizmi Kürdistan gerçeğiyle bütünleştirmek,sınıfsal örgütlenmeyi karakteri itibarıyla en iyi gerçekleştirecek olan proleteryanın örgütlenmesini tercih edip,leninist örgütlenme açısından hareket etmemiz gerekir.Revizyonizm,oportunizm,anarşizm,troçkizm,burjuva milliyetçiliği gibi bütün sağ ve sol sapmalara karşı proleteryanın ve dünya mazlum halklarının tek dünya görüşü olan bilimsel sosyalizm ve öğretisi marksizmleninizmi inatla savunmamız gerekir.Herşeyden önce.halkımızın öz gücüne güvenmeli ve gerçek dostlarımız olan sosyalist sistem,uluslararası işçi sınıfının ve anti-emperyalist tüm ulusal kurtuluş hareketlerinin desteğini almamız gerekir.Böylece bütün bu belirlemeler altında halkımızın ve dünya işçi sınıfı ile mazlum halkların baş düşmanları olan sömürgeciliğe,emperyalizme,feodalizme,faşizme ve gericiliğin her türüne karşı amansız mücadele vermemiz gerekmektedir.Biz ancak bu şekilde Kürdistan halklarının sosyalist sistemin bir savunucusu ve bu sisteme karşı olan bütün güçlerin gerçek ve amansız bir düşmanı olduğumuzu tüm dünya halklarına ispat edebiliriz.

PALE' Yİ OKU VE OKUT!

EĞİTİM KÖŞESİ

TOPLUMLARIN TARİHİNE GENEL BİR BAKIŞ (4)

ASYA VE AFRİKA'NIN ANTIK-ÇAĞ İMPARATORLUKLARINDA ÜRETİCİ GÜÇLERİN GELİŞMESİ: Üretici güçlerin gelişmesi sonucu zanaatçılık sürekli olarak ilerliyordu. Demirden ve tunçtan aletler büyük ölçüde kullanılıyordu. Hamurabi yasaları, demircilerden, dokumacılardan, tuğlacılardan, gemi yapımcılarından söz ediyor. Zanaatçılıkta çok ilerleyen Mısır'da eski yatay dokuma tezgahı yerine, dikey yeni dokuma tezgahı kullanılmaya başlanıyordu. Bakır işleyen demirciler, körük yerine tulumdan yararlanıyordu. Camcılık ayrıca kendi başına bir zanaat kolu olmuştu. Zanaatçılığı genel olarak özgür yurttaşlar geliştiriyordu, ama kaba işlerde ve inşaatlarda köleler çalıştırılıyordu. Mısır'da piramitlerin yapımında ağır taşları kaldırmak için özel tesisler yapılmıştı. Asya ve Afrika devletlerinde sulama kanalları, su depoları, barajlar kölelik çağındaki teknik ilerlemeleri ispat ediyor. Ayrıca deniz ticaretinin gelişmesi sonucu gemi inşaatlarını geliştirdi. Bu arada silahlar da gelişiyordu. Savaşlarda, savaş arabaları, koçbaşları kullanılıyordu. Savaş gemilerine mancınık konulmuştu.

META-PARA İLİŞKİLERİNİN GELİŞMESİ: Daha ilkel topluluk dönemlerinde değişimlerin (mal değiş tokuşu) ilerlemesi sonucu metaların genel eşdeğeri (karşılığı) ortaya çıkmıştı. Önceleri bulunmayan değerli mallar, değişim için genel eşdeğer olarak tesbit ediliyordu. Örneğin bir yerde az bulunan bir meta (ki bu deri, hayvan kürkleri, fildişi oluyordu) değişimlerde ölçüt olarak kullanılıyordu. Köleci toplumda ise genel eşdeğer rolünü demir, bakır ve daha sonra altın yerini özellikle gümüşe bırakıyordu. Sonunda para genel eşdeğer dolaşım olarak ortaya çıktı. Önceleri madenler gibi külçe halinde kullanılan para kullanıldı. Ticaretin gittikçe gelişmesi sonucu, üretime katılmayan, yalnız değerinin bir kısmını kendilerine mal edip, metaların değişimi ile uğraşan tacirler ortaya çıktılar. Tacirler ülkeden ülkeye dolaşıyorlardı. MÖ. 6-7. yüzyıllarda Çin'de ve Yunanistan'da sike şeklinde para ortaya çıktı. Üretim ticarete dönüşüyor, yani tüketimden çok değişime yöneliyordu.

KENTLERİN (şehirlerin) DOĞUŞU VE TİCARİ İLİŞKİLERİN GENİŞLEMESİ: Zanaatçılığın gelişmesi ve ticari ilişkilerin artması ile zanaatçıların toplanıp alış veriş yaptıkları yerlerde yavaş yavaş şehirler (kentler) doğuyordu. Zanaatçıların toplandıkları yerler, eski konaklama yerlerinin yanında, su kaynaklarının (şifalı su kaynaklarının bulunduğu yerler de dahil) kenarında, büyük yol kavşaklarında idi. Buna bağlı olarak buralar yavaş yavaş birer ticaret merkezi oldular. Böylelikle kentleş-

me başlıyordu.Mekke kenti MÖ. 2 bin yıllarında şifalı özellikleri olan bir su kaynağının yanında doğdu.MÖ.bin yıllarında,coğrafi ortamın elverişliliği ile Suriye çölünün vahalarından birinde bir site devleti doğdu(Palmir site devleti).Ticari ilişkiler daha çok su ve deniz kenarında yerleşmiş olan ülkeler arasında geliyordu.MÖ. 3 bin yıllarında Akdeniz'in doğu kıyılarında Fenike köleci şehir devletlerinin küçük Asya(bugünkü Kürdistan,Güney Mezopotamya ve İran),Kıbrıs ve Yunanistan ile ticari ilişkileri vardı.Küçük Asya'dan demir,kurşun ve gümüş,Kıbrıs'tan bakır ithal ediyorlardı.Eski dünyaya birbirine bağlayan büyük ticaret yolları vardı.Güney Arabistan'dan Kızıl Denizi kuzeyinden doğru geçip,doğu Akdenizin kıyılarından gelen kervan yolu Mezopotamya'ya bağlanıyordu.Bu yolla(Baharat Yolu) Hindistan ve Afrika'dan sağlanan baharat,altın,gümüş ve daha sonraları köle ticareti yapılıyordu.Başka bir yol da yine Güney Arabistanı Mezopotamya'ya bağlıyordu.Tacirler Doğu Afrika'nın ticari eşyalarını kuzeye(Mezopotamya) gönderiyorlardı.Ayrıca başka bir yol da Çin'i İran'a ve Akdeniz ülkelerine bağlıyordu."Büyük İpek Yolu" adı verilen bu yol,Çin'den ipek ve madeni eşyaları gönderiyordu.Böylece ticaret gelişiyor ve ülkeler arasındaki ilişkiler artıyordu.Ticaretin ilerlemesi ile meta-para ilişkilerinin ilerlemesi ile servet eşitsizliği hızlanıyordu.Yoksullar hayatlarını devam ettirmek için zenginlerden borç para almak zorunda idiler(veya iş aletleri).Bunların ödenememesi halinde borçlu alacaklının kölesi oluyordu.Köleler ordusu gittikçe büyüyordu.Borç verenler gittikçe zengin oluyordu ve tefeci haline geliyordu.Bunların işi para biriktirmek ve bu parayı faiziyle ödünç (borç) vermektir.

SINIF SAVAŞIMI VE ROLÜ: İnsanlık tarihi sınıflı toplumun ortaya çıkışı ile,bazı sınıfların yok olması,bazı sınıfların yükselmesi tarihi haline ve acımasız bir sınıf savaşı tarihi haline geldi.Köleci toplum tarihi boyunca,köleler ile efendiler arasındaki sınıflar arası kavgalar ve çatışmalarla doludur.Sınıf savaşımı,sınıfların ekonomik durumları ve çıkar gelişmelerinin zıtlıklarının sonucudur.Sınıfların çıkarları,belirli bir sınıfın belirli bir toplumsal üretim sistemindeki yeri ve durumu ile belirlenir.Görülmemiş bir sömürüye tabii tutulan köleler mülkten yoksun ve kendileri efendilerin mülkiyetinde idiler.Kölelerin bu durumda kendilerini bütün bu hallere sürükleyen üretim biçimini ve politik rejimi ortadan kaldırmakta çabaları vardı.Fakat tam tersine efendiler bu üretim şeklini ve politik rejimi koruyorlardı.Kölelerin devrimci duyguları az gelişmesine rağmen yine efendiler karşısında(rejim karşısında) devrimci bir sınıf oluşturuyorlardı.Asya ve Afrika imparatorluğunda silahlı isyan-

lar görüyoruz.Eski Mısır'da imparatorluğun sonuna doğru kölelerle birlikte zanaatçı mülksüz ve yoksul köylülerin de görüldüğü bir silahlı isyan patlak verdi.MÖ.18.nci yüzyılda Çin'de büyük bir isyan patlak verdi.İsyancılar(köleler,zanaatçılar,küçük esnaf balıklar) düzenli birlikleri mağlup ettiler ve başkenti ele geçirdiler.Yönetici sınıf tüm askeri güçlerini seferber ederek ayaklanmayı bastırabildi.Başkaldırmaların başarısızlığa uğramalarının sebebi,isyana katılanların örgütten ve gerekli disiplinden yoksun olmalarındandı.İsyancıların güçleri dağınık,fakat egemen sınıfın iyi silahlanmış ve düzenli güçleri vardı.Bu nedenlerden ötürü isyancılar başarısızlığa uğruyordu.Fakat yenilgilere rağmen bu isyanlar sömürünün kaba biçimine darbeler vuruyordu.Ne var ki henüz bu çağda insanın insan tarafından sömürülmesinin ortadan kaldırılması için gerçek şartlar yoktu.Ortam buna elverişliydi.Yine de bu ayaklanmalar halkın özgürlük savaşının ilk deneyleri oldular.Nisbi başarılar bile üretici güçlerin durumlarında az çok bir iyileşme getiriyordu.Bununla üretici güçler gelişip deneyler kazanıyordu.

İDEOLOJİ: Köleci devletlerin ideolojilerinin ortak özelliği dinsel nitelikli olmalarındandır.Bu durum,Babil,Mısır,Urartu Kürt devleti ve Eski Amerika devletleri için geçerlidir.Keza Hindistan ve İran için yine aynı ölçüde doğrudur.Değişik dinler,ayın şekilleri ,efsanelerin konusu değişik olmakla birlikte,bütün dinsel öğretilerin temeli aynı kalıyordu.Çalışanlar söz dinlemeli,boyun eğmeliydi.Yoksa bu dünyada ya da öbür dünyada tanrılar kendilerini cezalandırırdı.Tüm dinler daha o zamanlardan beri otoritelere boyun eğmiyenlerin tanrı tarafından cehenneme atılacağını,yeryüzündeki acıların ve güçlüklerin mükafatı olarak da cennete gönderileceği kavramlarını getiriyordu.Emekçiler doğa ve sömürücüler karşısında güçsüz olduğundan,Rahiplerin fakir halka,zenginlerin iktidarının tanrıdan geldiğine dair propogandaları,(egemen sınıf ideolojisi) halk yağınlarının bilincinde yerleşmesi için uygun ortam yaratıyordu.Fakat yinede,daha o zaman,idealist dünya görüşü artık fazla güçlü değildi.

MATERYALİZMİN VE DİYALEKTİK ÖGELERİN GELİŞMESİ: Dinsel görüşleri baltalayan başlıca iki görüş vardı.Üretici güçlerin gelişmesi sayesinde pozitif bilgiler geliyordu.Bu da doğa yasalarının birbiri ardına keşfedilmesine fırsat veriyordu.Fırat ve Dicle havzasında oturan ve bugünkü Kürtlerin ataları olan Kardakalar(MÖ 2000 yıllarından kalma Sümer arkeolojik yapıtlarından) suların yükselmesini bilinmiyen doğa üstü güçlerin ani öfkelenmesi olarak de-

ğerlendirirlerken,daha sonraları bunların nedenlerini bulup,nehir-lerin peryodik kabarmalarını Önceden bilebildiler.Bu arada mater-yalist görüşler giderek insanların bilincinde geliyordu.M.Ö 2000 yıllarının sonlarına doğru,evrenin yapısı üzerine,dinsel görüşlere bir darbe indirildi.Antik çağın materyalist filozofları evrenin öğelerden meydana geldiğini,herşeyin hareket halinde olduğunu ve herşeyin iki kozmik kuvvetin karşılıklı etkileri sonucunda(aydınlık ve karanlığın birbirlerini etkilemeleri) değiştiğini söylüyorlardı.Egemen sınıf(efendiler sınıfı) ideolojisininin halk yığın-ları üzerindeki etkisini azaltan ikinci ve önemli bir etken ise,emekçilerin çetin yaşantısıdır.Emekçiler haklarından yoksun olduk-ları için,yoksulluktan kurtuluş yolu olmadığı için,yalnız köleci devlete karşı değil,aynı zamanda Rahiplere karşı da ayaklanıyor-lardı.

BİLİM VE SANATLAR : Yalnız ekonomik ihtiyaçlardan Asya ve Afrika'nın köleci devletlerinde soyut düşüncenin ilkel biçimlerine da-yanan bilimsel bilgilerin ana çizgileri ortaya çıkıyordu.Taralaları ölçme zorunluluğu matematik ve astronomiyi(takvimler sistemi) do-ğurdu.Daha sonraları kimya ve fizik gelişme gösterdi.İnsanlar,ön-celeri "tasviri şekillerle yazayı"(piktografi) kullandılar.Konuşu-lan lisanlardan bağımsız olan ve figürlerle ifade edilen bu yazı, hareketlerin anlaşılmasına imkan veriyordu.Gelişen köleci devlet; yasaları ve yargıları kesinlikle ifade etmek,zenginliklerin sayı-mını yapmak,satılan,satı alınan veya depo edilen metaların nite-liklerini ve niceliklerini belirtmek gereğini duydu.Daha sonrala-rı,alfabetik yazı ilk olarak Fenikeliler tarafından bulundu.Bu a-rada edebiyatın gelişmesine Mezapotamya halklarının çivi yazısı yardım etti.Asya ve Afrika halkları sanatta güzel eserler bırak-ıyorlardı.Bu halklar güzel bir şekilde süslenmiş seramikler,kemik ağaç veya başka maddelerden heykeller,tapınak ve mezarlar üzerinde şahane figürler yaratıyorlardı.Şu gün Batı Avrupa'nın Ve Kuzey Ame-rika'nın pek çok müzeleri bu halkların değerli eserleri ile dolu-dur.Bu halkların kültürlerinin eseri olan bu yapıtlar,sömürgeciler tarafından ya çalınmış ya da çok ucuz fiyatlarla alınmıştır.Asya ve Afrika halklarının bilimde,üretimde,edebiyat ve sanat alanında-ki bu gelişmeleri,Avrupa ve Akdeniz ülkeleri üzerinde önemli etki-lerde bulundu.

ASYA VE AFRIKA DEVLETLERİNDEKİ KÖLELİK İLİŞKİLERİNDE GELİŞME-NİN ÖZELLİKLERİ: Eski Mısır'da kurulmuş olan Mısır Despotluğu(MÖ 3000-2400) Sina yarımadasını ve Kuzey Afrika'nın bazı bölgelirini, mevcut güçlü ordusuyla ele geçirmek için savaflara girişiyordu.

Ülkede yönetimin merkezi olması ve tek elde toplanması, tarımın esasını teşkil eden sulama sisteminin gelişmesini ve genişlemesini sağlıyordu. Balıkçılık ve avcılığın yanında, Nil kıyısında hayvancılık da yapılıyordu. Köle sahipleri tarafından kır toplulukları acımasız olarak sömürülüyorlardı. Mezopotamya'da olduğu gibi Mısır'da da kır topluluklarının topraklarına, köle sahipleri tarafından el konulmasıyla kır toplulukları da dağılıyordu. Yoksullaşan özgür köylüler, kölelerin durumuna düşüyordu. Büyük zenginliklerin krallık hazinesine aktığı Mısır'da, krallığın başlıca görevi kölelik düzeninin sağlanmasıydı. Başlıca gelir, savaş ganimetleri ve halktan toplanılan vergilerdi. Kölelik düzeninde olan mahkemeler de köle sahipleri çıkarına hizmet ediyordu. Firavun tanrısal yargılama yetkisinin temsilcisi ve yardımcıları da eyaletlerde yargıçlık görevini yapan valilerdi. Firavunların ve efendiler sınıfının şanına, halkın emeği ile piramitler yapılıyordu.

ESKİ HİNDİSTAN: MÖ 3 bin ve 2 bin yıllarında Hindistan halklarının yüksek bir uygarlık düzeyine erişmiş olduklarını, Hindistan'ın İndus vadisinde yapılan arkeolojik araştırmalar kanıtlıyor. MÖ bin yıllarında Hint federasyonları ilk köleci devletleri kurdular. Hindistan'da Askeri şef olan Raca'nın çevresinde aşiret aristokrasisi gruplaşmaya başladı. Sonraları Raca'nın görevleri, devlet aygıtının içinde, babadan oğula geçti. Kesin olarak Hindistan'ın despotik devleti MÖ 4. ncü yüzyılda kuruldu. Hindistan'da çok yaygın olan köleliğin kendisine göre bazı özellikleri vardı. Başka köleci devletlerde (ülkelerde) olduğu gibi, Hindistan'da da köleler savaşlardan ve borcunu ödeyemiyen borçlulardan oluşuyordu. Ayrıca özgür yurttaşlar da eşit değildi. Fakat bunlar iki guruba değil dört guruba ayrılıyorlardı. Bu guruplardan "varna"lar ve "Cati"ler her zaman köleleşen guruplardı. Efendilerde üst "varna"lara ait bulunuyorlardı. Devlete ve topluluğa ait olan köleler vardı. Toplumda köle "dvipada" (iki ayaklı mülk), evcil hayvan "çatuşpada" (dört ayaklı mülk) idi. Toprak en yetkili kurum olan devlete aitti. Bu mülkiyet biçimi yalnız ileri gelenlerin köleleri sınırsız olarak sömürmelerine değil, aynı zamanda vergiler vasıtasıyla özgür vatandaşları soymalarına da izin veriyordu. Öteki despotik idarelerde olduğu gibi, Hindistan'da kral tanrılaştırılıyordu. Bu işi Rahipler yapıyordu. Kral tanrının yeryüzündeki temsilcisi idi. Aynı dönemde, Hindistan'da eski köleci toplumun dini olan Brahmanlık yerini yavaş yavaş yeni bir dinsel akım olan Budizme bırakıyordu. Fakat Budizm'de, sınıflı toplumdaki diğer bütün dinler gibi, ezilenleri manevi olarak silahsızlandırmak ve egemen durumda olan sömürücülerin durumunu sağlamlaştırmakla yükümlü idi.

ESKİ ÇİN : Çin'de köleci devlet MÖ 18.inci yüzyılda kuruldu. Kölelik düzeninin gelişmesi ise, çok sonraları MÖ 5 ve 3.üncü yüzyıllarda oldu.Çin'de de köleler özel kişilere ait olduğu gibi devlete de ait olabiliyordu.Komşu aşiretlerle yapılan sonu gelmez savaşlar,ayrıca imparatorluk düzeninden önce iç savaşlarla,köle sağlanıyordu.İşlenen suçların cezalandırılması ise,başka ve önemli bir köle kaynağı idi.Bu cezalandırma usulü egemen sınıf için çok yararlı ve etkili bir baskı aracı idi.Yasalara karşı gelenler ağır cezalarla cezalandırılıyordu.Çin'de köle alış verişi özellikle çinli olmayanların alım satımı büyük bir seviyeye gelmişti. Her tarafta kullanılan köle emeği ilkölece özel işletmeler ortaya çıkmıştı.Büyük mülk sahiplerinin zenginlik ölçütü sahip oldukları köle miktarıyla belirleniyordu.

KÜRT URARTU KÖLECI DEVLETİ : MÖ ikibin yılın sonları ile bin yılın başlarında Transkafkasya'da ve Ermenistan yaylası üzerinde bir çok köleci devletler kurulmuştur.Bunlar arasında MÖ 9.uncu yüzyıldan MÖ 6.ncı yüzyıla kadar devam eden Kürt Urartu devleti büyük bir gelişmeye ulaşmıştı.Urartu devleti,bu günkü Kürdistan'ın Van bölgesi ve civarında kurulmuş ve Transkafkasya topraklarının bir bölümünü içine alıyordu.Urartu kölelik düzeninde,ilkel topluluğun önemli kalıntıları ile kölelik düzeninin ilişkileri Kürt Urartu köleci devletini karakterize ediyordu.Urartu kölelik düzeninde,köleler özel kişilere ait olmakla birlikte,devlete de ait köleler vardı.Köle emeği,sulamaya dayanan tarımda geniş olarak kullanılıyordu.

HARZEM VE KUŞANLAR KRALLIĞI : Orta Asya'da ve Orta Asya'nın kuzeybatı kesimlerinde MÖ bin yıllarının başlarında köleci devletler kuruldu.(Harzem krallığı) MÖ 1.yüzyılının başlangıcında topraklarını Kuzey Hindistan'a kadar genişleten Kuşanlar krallığı kurulmuştu.Kuşanlar krallığı toplumsal ilişkileri birbirinden farklı bölgelerden oluşmasına rağmen,kölece düzen sonradan krallığın tüm toprakları üzerinde yerleşti.

MİNALILAR KRALLIĞI : Eski Arabistan'da Yemen'i Batı Hadremut'u ve Kızıldeniz kıyılarını içine alıyordu.Burada da klan ve aşiret ilişkilerinin yanında kölelik ilişkileri geliyordu.Köleler en fazla Afrikalı,Habeş ve Nubyalı idiler.MÖ 7 ve 6.ncı yüzyıllarda, köleci başka bir Arap devleti olan SABA krallığı Mina krallığını yıktı.Saba krallığının başkenti Maryaba kentinin yakınında,dünyanın eski ve önemli bir su bendi bulunuyordu.

Evrin yasalarının evrensel ve dokunulmaz oldukları,bazı eski devletlerin tarihinden çıkarılan bilgilerle ispatlanmaktadır.Her yan da üretici güçlerin gelişmesi,ilkel topluluğun parçalanmasına ve köleci düzenin ortaya çıkmasına imkan vermektedir.

MEVSİMİN OLAYLARI VE YORUMLAR

1 Ekim Pazartesi

- Ecevit, Demirel hükümetinin alternatif getirmediğini söyledi.
- Tarsus'ta bir jandarma eri öldürüldü.
- Ermenek'te yapılan MHP mitinginde çıkan olaylarda bir kişi öldürüldü.
- Bursa'daki olayla mitingle ilgili 6 kişi adliyeye verildi. TÖP-DER valiyi suçladı.
- FKÖ'nun Türkiye temsilcisi, "FKÖ, Türk-Arap ilişkilerinde önemli rol oynayacağını" açıkladı.

2 Ekim Salı

- Yurdakul için yapılan cenaze töreninde çatışma çıktı. Çok sayıda kişi yaralandı. TIT (Türk İntikam Tuğayı) adlı örgüte silah sağlayan 3 kişi, Adana'da yakalandı.
- Karamanlis'in Moskova ziyareti başladı.
- Çin Halk Cumhuriyeti'nin kuruluşunun 30.ncu yıldönümü, Çin'de kutlandı. Sovyetler Birliği uzun bir kutlama mesajı gönderdi.

3 Ekim Çarşamba

- Adana'da, Yurdakul'un katlini protesto eden 52 polis açığa alındı. İzmir, Kırşehir, İstanbul ve Ankara'da 4 kişi öldürüldü.
- IMF ve Dünya Bankası Genel Kurulları Belgrad'ta toplandılar.
- Karamanlis, Kremlin'de onuruna verilen yemekte, Türkiye'ye sert bir şekilde çattı.
- İran'da SAVAK yetkililerinde bir ajan, çarptırıldığı 400 kirbaçlık cezadan 350'sini satın aldı.

4 Ekim Perşembe

- AP Kars senatör adayı Salim Dursunoğlu'nun öldürülmesi büyük tepkilere yol açtı. Ecevit, olayla ilgili üzüntülerini bildirdi. Demirel bunu "timsahın gözyaşları" olarak nitelendirdi.
- ABD ile savunma ve işbirliği anlaşmasının 9 Ekime kadar yetiştirilemeyeceği ve üslerin geçici statüsünün 3 ay uzatılacağı açıklandı.
- Almanya İçişleri Bakanlığı Müsteşarı, MHP'nin Almanya'daki siyasi etkinliğine son vermediğini açıkladı.
- DİSK, CHP ve sol partilerin desteklenmesini kararlaştırdı.
- İran Savunma Bakanı Mustafa Şamren, gerekirse Irak'a savaşa hazır olduklarını açıkladı. Bu arada, Tudeh'in yayın organı Merdom gazetesinin yayınına izin verilmesi kararlaştırıldı.

5 Ekim Cuma

- Yargıtay Başsavcı Akdoğan emekli oldu.
- IMF ve Dünya Bankası Genel kurulunda konuşan Müezzinoğlu, koşullara uymakta zorluk çekildiğini açıkladı.
- Uzun zamandır AP yönetimini eleştiren AP üyesi Hilo Ocak için Saadettin Bilgiç; "O dengini bağladı, gitme hazırlığı ve karlılığı içinde" dedi.
- Kosigin, Kıbrıs sorununun çözümünün Detantın amaçlarına uygun olması gerektiğini açıkladı.

6 Ekim Cumartesi

- Yaser Arafat Ankara'ya geldi ve FKÖ temsilciliğini açtı. Ecevit, Filistin halkını sonuna kadar destekleyeceklerini açıkladı.
- Adana ve Ankara'da iki kişi öldürüldü.
- İsrail İşçi Partisinden Peres'in, Türkiye'ye davet isteği CHP'ce reddedildi.
- Bir kadın sanatçı ile ilişkileri ortaya çıkan İçişleri Bakanı Hasan Fehmi Güneş istifa etti.
- Yunan-Sovyet ortak bildirisinde, Kıbrıs'ta BM kararlarına uyulması istendi.

7 Ekim Pazar

- BM'e bağlı UNCTAD'ın raporuna göre, özellikle petrol üreticisi olmayan yoksul ülkelerin durumlarının 1978'de daha da kötü olacağı açıklandı.

- Demirel, İstanbul'da yaptığı konuşmada, "yaptıklarımız olmasaydı Türkiye ileri sanayii ülkeleri arasında 2.sırayı nasıl alabilirdi" dedi.
- Dünya Bankasının Türkiye ile ilgili gizli raporunda haritalara eklenen bir notta, "Bu sınırlar bir devletin egemenliği altındaki toprakların hukuki statüsü hakkında resmi görüş ifadesi, yada mevcut sınırların olduğu gibi kabulü anlamına gelmez" denildiği bildiriliyor.
- İran Başbakanı, Orta Doğu'da ve Körfezde jandarma rolünü oynamak istemediklerini açıkladı.
- İki ülke arasında imzalanan anlaşmada, ABD'nin Sovyetler Birliği'ne 25 milyon tahıl satması kararlaştırıldı.

8 Ekim Pazartesi

- Yankı dergisi, Genelkurmayın ABD'nin kabul ettiği yardım miktarını yeterli bulmadığını açıkladı.
- MHP lideri Türkeş, Milliyet gazetesinin sorularını cevaplandırırken, hem sağ hemde sol terörün MHP'den kaynaklandığını açıkladı.
- AP Milletvekili Nihat Kaya, bir trafik kazasında öldü.
- Urfa ve İstanbul'da iki kişi öldürüldü.
- Brejnev, Sovyetler Birliği'nin Demokratik Almanya'daki 20 bin askeri ve bin tankı geri çekeceğini açıkladı.

9 Ekim Salı

- ABD Üselerinin statüsü 3 ay müddetle uzatıldı.
- Korutürk tüm halkı oy vermeye çağırdı.
- Bir ziraat mühendisi Kırşehir'de öldürüldü.
- ABD'nin Ankara elçiliği, ABD'nin Türkiye'de aşırı suçları desteklediği iddiasının asılsız olduğunu açıkladı.
- Urfa ve İstanbul'da iki kişi öldürüldü.
- Brzezinski, ABD'nin Avrupa'ya orta menzilli füze yerleştirmekten vazgeçmeyeceğini açıkladı.
- Karamanlis Çekoslovakya'ya gitti.
- Hua Gua Feng, "dörtlü çete"nin yargılanacağı, ancak ölüm cezasına çarptırılmayacaklarını açıkladı.

10 Ekim Çarşamba

- Vecdi İlhan İçişleri Bakanlığına getirildi.
- MHP yanlısı Türk Metal İşçileri Sendikası Başkanı Özbek, Türkeş'in ücretleri dondurulması önerisine karşı çıktı.
- MSP milletvekili Abdülkadir Kaya, hükümet krizi istemediğini açıklıyarak partisinden istifa etti.
- İstanbul'da fiyatlar bir yılda % 79 oranında yükseldi.

11 Ekim Perşembe

- Ecevit, İstanbul Sultanahmet'te yaptığı konuşmada, sol oyların bölünmemesini istedi.
- Gizli örgüt kurmak, bomba imâl etmek vs. gibi iddialarla yargılanan Edip Özbaş radyoda MHP adına konuştu.
- Nato Güney Avrupa Başkomutanı Amiral Shear, Nato'da en çok modernizasyona ihtiyacı olan ordunun Türk ordusu olduğunu açıkladı.
- İran Kürdistanı'nın Pave kentinde çıkan çatışmada Kürtler 22 devrim muhafızını öldürdü.

12 Ekim Cuma

- Ecevit, seçimin boykot edilmesini isteyen grupların sağdan emir aldığı açıkladı.
- Mersin'de bir kişi öldürüldü.

13 Ekim Cumartesi

- İzmir'teki bir soygun girişiminde iki kişi öldü. Adapazarı'nda bir kişi öldürüldü.
- Ecevit, seçimden sonra faşizmin sırtının yere getirileceğini açıkladı.
- Fidel Castro, BM'de konuşmak için ABD'ye gitti.

14 Ekim Pazar

- Hollanda Türk Büyükelçisinin oğlu Ahmet Bezler öldürüldü.
- Türkiye'de,hergün 5'i ölümlle sonuçlanan 743 kaza olduğu açıklandı.
- İran Kürdistanı'ndaki Mahabad kentinin Emniyet müdürü öldürüldü.

15 Ekim Pazartesi

- 14 Ekim seçimleri,AP'nin büyük zaferiyle sonuçlandı.AP,5 milletvekilliğinin tümünü,50 senatörlükten 33'ünü kazandı.MHP ve MSP'de,oy oranlarını çeşitli ölçülerde arttırdılar.
- Seçim dolayısıyla çıkan olaylarda,Mardin'de 5 Van ve Hatay'da ikişer kişi öldürüldü.
- Carter,SALT-2'nin onaylanmamasının Sovyetler için propaganda yaratacağını açıkladı.
- İran'da,"Furgan" adlı faşist yeraltı örgütü,bir Alman işadamını öldürdü.

16 Ekim Salı

- Seçim tepkileri sürüyor.Demirel,"bundan sonra olacakları sonra tartışırız" diye,açık bir şey söylemekten kaçındı.Ecevit ise,"devir aldıkları sorunların bedelini ağır ödediklerini" açıkladı.
- Halit Narin,"milletin,nedenleri ne olursa olsun yokluğa hayır" dediğini açıkladı.
- Başsavcılık görevine Fahrettin Kiyak getirildi.
- Devlet planlama teşkilatı ile bir anlaşmaya varamayan Dünya Bankası heyeti geri döndü.

17 Ekim Çarşamba

- CHP ve Hükümetin ayrı ayrı yaptıkları toplantılar sonunda,Ecevit hükümeti istifa etti.Demirel,"Hükümet istifa etmiş değil,millet bu hükümeti kovaladı" dedi.Bayar,"seçim sonuçlarının erken seçimi gündeme getirdiğini" açıklarken,MHP bir AP hükümetini destekleyeceklerini açıkladı.
- Hua Gua Feng,Avrupa gezisine,Paris'ten başladı.Hua,ilk demecinde,Sovyetler Birliği'ne,sert biçimde çattı.

18 Ekim Perşembe

- Cumhurbaşkanı,çeşitli parti liderleriyle temaslarına başlıyor.Erbakan,AP hükümetinin dışardan desteklenmesi ya da koalisyon yoluna gideceklerini açıkladı.
- Adana'da,Yurdakul'un katliani protesto eden 6 polis tutuklandı.

19 Ekim Cuma

- MSP sözcüsü Battal,MHP'nin katılacağı bir hükümetin Türkiye'yi bir iç savaşa götüreceğini açıkladı.
- CHP milletvekili Yalır AP'ye girdi.
- Mersin'de iki,Istanbul,Denizli,Kayseri ve Diyarbakır'da birer,Adiyaman'da da üç kişi öldürüldü.Balget katliamı sanıkları ölüme mahkum oldu.

20 Ekim Cumartesi

- Cumhurbaşkanı ile görüşen Ecevit,yeniden görev almayı kabul etmedi.AP Genel idare kurulu,AP'nin hükümeti kurmasını kararlaştırdı.
- CHP olağan üstü kurultay kararı aldı.
- Eski CHP'li Boztepe AP'ye,eski CGP'li yıldız CHP'ye girdi.
- Ankara ve Antep'te iki kişi öldürüldü.
- ABD,El-Salvador'da düzenlenen darbenin kendisinin desteğiyle gerçekleştiği iddiasını redetti.

21 Ekim Pazar

- Bakan Karaslan AP'ye katıldı.
- Türk-İş geniş tabanlı,Öbeler Birliği ise güvenilir bir hükümet kurulmasını istedi.Metin Tokar kendisi ve arkadaşları adına Başbakanlığa talip olması,tepkilere yol açtı.
- Gaziantep,Trabzon ve İstanbul'da 3 kişi öldürüldü.

22 Ekim Pazartesi

- Gebze,Trabzon,Istanbul ve Diyarbakır'da 4 kişi öldürüldü.
- MHP Genel Başkan yardımcısı Gün Sazak,Newyork Times gazetesine

- verdiği demecde, komünizmin orduda girdiğini açıkladı.
- İran Kürdistanı'nın Mehabad kenti yeniden Kürtlerin eline geçti.
 - Sovyetler Birliği Batı Avrupaya yeni NATO nükleer silahlar yerleştirilmesi planını şiddetle eleştirdi.

23 Ekim Salı

- MGK, sıkıyönetimin 19 ilde iki ay daha uzatılmasını kararlaştırdı. MGK, Yunan TV'sinde yayınlanan iki programı da değerlendirdi.
- Demirel, "önemli olanın, kurulacak hükümetin şekli değil, ne yapacağı" olduğunu açıkladı. Bu arada CHP'de gerginliğin ve iç çelişkilerin alabildiğine arttığı bildiriliyor.
- Kızılay'daki kanların bozuk olduğu saptandı ve dağıtım durduruldu.

24 Ekim Çarşamba

- Cumhurbaşkanı ile görüşen Türkeş ve Erbakan, AP'nin azınlık hükümetini destekleyeceklerini açıkladılar.
- Irak, Libya ve Sovyetler Birliği Türkiye'ye sattıkları petrol fiyatını % 10 arttırdılar. Bunun yılda 250 milyon dolarlık ek paraya yol açacağı bildiriliyor.
- CHP'de muhalefetin ortak liste çıkaracağı açıklandı.
- Siverek'te bir kişi öldürüldü.
- Hua Gua Feng iki Almanya'nın birleşmesi gerektiğini açıkladı.
- Devrik İran Şahı ABD'ye gitti.

25 Ekim Perşembe

- TBMM, 19 ilde sıkıyönetimin iki ay daha uzatılmasını kararlaştırdı.
- Cumhurbaşkanı hükümeti kurma görevini Demirel'e verdi.
- İzmir ve Malatya'da iki kişi öldürüldü.
- Maden-İş ve Otomobil-İş sendikaları, MESS'e karşı işbirliği kararı aldı.
- Çekoslovakya'da Charta 1977 üyesi 6 kişi hapis cezasına çarptırıldı.
- S. Arabinistan bu yıl ABD'den 5,1 milyar dolarlık silah askeri araç ve gereç aldı.

26 Ekim Cuma

- AP Genel sekreteri Bayar, bir azınlık hükümetinin kurulacağını açıkladı.
- Mısır Elçiliğini basan gerillalar ölüm cezasına çarptırıldı.
- Dışişleri Bakanlığı, orta menzilli ABD füzelerinin Türkiye'ye yerleştirilmesinin söz konusu olmadığını açıkladı.
- Eskişehir'de iki kişi öldürüldü. Kayseride de bir kişi öldürüldü.

27 Ekim Cumartesi

- CHP Genel Yönetim Kurulu, Kurultay öncesinde istifa etti.
- CIA, Fas kralının bir yıl içinde tahtını yitirebileceğini açıkladı.

28 Ekim Pazar

- Ecevit, yönetim kurulunun istifasına üzülmediğini açıkladı ve "CHP'nin gücünü kişilerde aramanın yanlış" olduğunu açıkladı.
- Karamanlis, Türkiye'nin, Yunanistan'a karşı tavrının içteki siyasal karışıklıktan kaynaklandığını açıkladı.
- Güney Kore Devlet Başkanı Park Chung Ha, haber alma örgütü başkanınca öldürüldü.
- Moşe Dayan, İsrail'in Arap topraklarını ilhak etmek istediği gerekçesiyle görevinden istifa etti.

29 Ekim Pazartesi

- Cumhuriyetin 56. yılında, Ecevit, "Türkiye'yi ve ulusu bölme teptilerine alet olanların toplumun ve devletin kendi varlığını sürdürme güdüsünden kaynaklanan aşılmez bir dirençle karşılanacağını" açıkladı. Orgeneral Kenan Evren ise, yaptığı açıklamada; "Türkiye'nin durumundan yararlanmak isteyenlerin Türkiye'yi hasta adam olarak nitelendirmelerinin, silahlı kuvvetleri rahatsız ettiğini" belirtti.
- İstanbul Bayrampaşa'da bir kahvehane basıldı, 6 kişi öldürüldü.
- İran'da Kürt sorununu çözmek için özel bir komisyon kuruldu.

30 Ekim Salı

- Korutürk, 29 Ekim dolayısıyla yaptığı açıklamada sorunların çözüm yerinin TBMM olduğunu açıkladı.
- Eskişehir'de bir kişi öldürüldü.
- Pravda, Çin Başbakanını sert bir şekilde eleştirdi.

31 Ekim Çarşamba

- Eskişehir'de bir kişi öldürüldü.
- Parti liderleri kurban bayramı için mesaj yayınladılar.
- İran'da Kürtlerin 6 istek ileri sürdükleri belirtiliyor.

1 Kasım Perşembe

2 Kasım Cuma

3 Kasım Cumartesi

- Kurban Bayramı nedeniyle gazeteler yayınlanmadı. Bu günlere ait bir kısım haberler 4 Kasım haberleri arasındadır.

4 Kasım Pazar

- CHP kurultayı başladı. Ecevitçi Üstündağ, "kurultay CHP'de işbirliği güçlendirecek" derken, Topuz, muhalefetin birlik içinde olduğunu açıkladı.
- Bayram süresinde 9 kişi öldürüldü.
- Teodarikis, Ege'de bulunması muhtemel petrolün Türkiye ile paylaşılmasını istedi.
- BM sömürgecilik komisyonunda, Batı Sahra ile ilgili oylamada Türkiye çekimser kaldı.

5 Kasım Pazartesi

- Kurultayda bir konuşma yapan Ecevit, parti içindeki hizipleşmeyi eleştirdi. Muhalefet üyeleri ise toparlanmanın gereğine işaret ettiler.
- Çeşitli yerlerde 5 kişi öldürüldü.
- Demirel Türkeş ile görüştü. Türkeş, özellikle milli eğitim ile ilgili görüşlerini Demirel'e bildirdiğini açıkladı.

6 Kasım Salı

- Ecevit, kurultayda 20'ye karşı 1341 oyla yeniden genel başkan seçildi. Topuz ve Baykal Ecevit'i eleştirdiler ve parti-içi demokrasinin gereğini vurguladılar.
- İpekçi'nin katili Ağca, Adli Tıp'tan kaçmak isterken yakalandı.
- Aralarında Diyarbakır'ın AP'li Belediye Başkan yardımcısının da bulunduğu 9 kişi öldürüldü.
- Viranşehir, İstanbul ve Bolu'da üç kişi öldürüldü.
- İran'da hükümetin desteklediği bir grup öğrenci ABD Büyükelçiliğini işgal etti. İşgalciler, ABD'de bulunan Şah'ın İran'a teslim edilmesini istediler. Bu arada bir grup öğrenci de İngiliz konsoloslughunu bastı.

7 Kasım Çarşamba

- Genel Başkan'dan sonra, CHP içinde Ecevit'in sunduğu Genel Merkez delegeleri de seçimi kazandılar. Seçimde Ecevit 723, muhalefet 604 oy kazandı. Ecevit bunun başarı olduğunu söyledi.
- Çağlayan'ın Senato, Karakaş Meclis başkanı oldu.
- İran'da Bazargan hükümeti istifa etti.

8 Kasım Perşembe

- Demirel-Erbakan görüşmesi sonucunda, MSP'nin Demirel hükümetine güven oyu vereceği açıklandı.
- Aralarında bir MHP'li ve bir komiserin bulunduğu 7 kişi öldürüldü.
- Humeyni, ABD rehinelерinin serbest bırakılmasını red etti. Washington, Humeyni ile görüşmesi için iki temsilci gönderdi.

9 Kasım Cuma

- Demirel, Korutürk'le görüşmesinden sonra Başbakanlık görevini aldığı açıkladı.
- Aralarında bir MHP'li, bir lise müdürü ve bir sendikacının da bulunduğu 6 kişi öldürüldü.
- Ankara'da Sovyet devriminin yıldönümü dolayısıyla Sovyet Elçili-

ğinde yapılan toplantıya Genel Kurmay Başkanı ve kuvvet komutanları katıldılar.

- Humeyni, iki ABD temsilcisi ile görüşmeyi reddetti. ABD, askeri bir operasyon yapılacağı haberini yalanladı.

10 Kasım Cumartesi

- Aralarında Osmanlı Bankası eski genel müdürü ve Intercontinental oteli yönetim kurulu başkanının da bulunduğu 3 kişi öldürüldü.
- Hür Teşebbüs Konseyi liderleri, hükümetin tutarlı bir politika gütmesini istediler.
- Ecevit, Atatürk'ün ölüm yıldönümü nedeniyle "Atatürk'ün kurduğu devletin özüne ters düşen her girişimin etkisiz kalacağını" açıkladı.

11 Kasım Pazar

- TÖB-DER Genel Başkanı ve 10 yöneticisi tutuklandı. Çeşitli yerlerde 5 kişi öldürüldü.
- Ecevit, Demirel'in TRT'yi eleştirmesinin "hayra işaret" olmadığını açıkladı.
- DİSK, parti kurma çabalarına başladı.
- TİSK Genel Başkanı Rafet İbrahimoglu, Ecevit hükümetini bir kez daha sert bir şekilde eleştirdi ve bu hükümet döneminde, Disk'in kayrıldığını Türk-İş'in ise zor duruma düşürüldüğünü iddia etti.

12 Kasım Pazartesi

- Demirel, şimdiden seçimden bahsetmenin doğru olmayacağını açıkladı.
- Türkeş, bir an önce anarşiye karşı tedbir alınmasını istedi.
- Kars ve Giresun'da iki kişi öldürüldü.

13 Kasım Salı

- Demirel hükümeti kuruldu. Listede özellikle 12 Mart generallerinin bulunmayışı, gözlemcilerin dikkatini çekiyor.
- Batman Belediye Başkanı, Bucaklardan 3 kişi, bir ilkokul müdürü ve kasap öldürüldü.

14 Kasım Çarşamba

- Ecevit, başbakanlığı Demirel'e teslim etti.
- Çeşitli yerlerde dört kişi öldürüldü.
- İstanbul Sanayi Odası, ilk işin, üretimin artırılması olması gerektiğini açıkladı.
- ABD İran'dan petrol alımını durdurdu.

15 Kasım Perşembe

- Ecevit, Demirel hükümetine "dövizi artmış, ticaret açığı azalmış" bir Türkiye devredildiğini açıkladı.
- Yeni kabine, tüm atama ve nakilleri durdurdu. Hükümet programının hazırlanmasına başlandı.
- İstanbul ve Urfa'da 5 kişi öldürüldü.
- ABD, İran'ın ABD bankalarındaki 5 milyar dolarını bloke etti.
- IMF, Türkiye ile ilişkilerin düzelmesi için Demirel'in, eskisi gibi olmadığını açıklamasını istedi.

16 Kasım Cuma

- Boğazda bir Yunan ve bir Romen gemilerinin çarpması sonucu 50 kişi öldü.
- Demirel, ülkenin, Ecevit'in belirttiği gibi olumlu bir yapıya sahip olmadığını açıkladı.
- CHP'li 34 parlamenter, faşizme yeşil ışık yakma gayretlerinin arttığını açıkladı.
- Tisk, DGM'lerin yasalaşmasını ve Anayasanın değiştirilmesini istedi. MHP ise, devletim tüm gücüyle anarşiye karşı çıkmasını istedi.
- Aralarında TÖB-DER İstanbul eski Başkanının da bulunduğu 4 kişi öldürüldü.
- Boliviya'da darbeci Albay Maturch başkanlıktan istifa etti.
- Carter, rehinelere zarar gelmesi durumunda, Humeyni'nin sorumlu tutulacağını açıkladı.

17 Kasım Cumartesi

- Kayseri ve Bursa'da iki kişi öldürüldü.
- MHP'li Somuncuoğlu, sıkıyönetimin süreceğini, ancak kadroların değiştirileceğini açıkladı.

18 Kasım Pazar

- Türk-İş üyesi 13 sendika, demokratik hakların yok edilmek istendiğini açıkladı.
- Humeyni, kadın ve zenci rehinelere salınmasını istedi.
- Bursa'da bir kişi öldürüldü.
- TÜSİAD, Türkiye ekonomisinin düzeltilebilmesi için, tutarlı bir politikanın izlenmesini istediler.
- IMF'nin yeni hükümete petrol, şeker ve gübre zammı önerilceği ile geleceği bildiriliyor.

19 Kasım Pazartesi

- Ankara milletvekili Adıbelli CHP'den istifa etti.
- Çeşitli yerlerde üç kişi öldürüldü.
- Türkeş, Ecevit iktidarının yolsuzluklarının saptanıp hesap sorulacağını açıkladı.

20 Ekim Salı

- Demirel'in hükümet programı, meclis ve senatoda okundu. Programda katılığı çekilen malların piyasaya verilmesi, enerji açığının kapatılması, DGM'lerin kurulması, fevkalade hallere başvurulması, bir dizi kanunun değiştirilmesi vs. gibi önemli maddeler yer almakta. Demirel hükümetinin programı, can ve mal güvenliğinin sağlanması sorununu baş mesele olarak işlemekte.
- Tahran'da 13 rehine serbest bırakıldı.
- MSP'li Battal, fevkalade hal yasasının inanç hürriyetinin tahrip edilmesi için kullanılmasına izin vermeyeceklerini açıkladı.
- Aralarında MHP'li yazar Darendelioğlu'nun da bulunduğu 4 kişi öldürüldü.

21 Kasım Çarşamba

- SBF Dekan yardımcısı Prof. Ümit Doğanay öldürüldü. Korutürk olayla ilgili yaptığı açıklamada, "satılmış hainler kanlı eylemlerini arttırdı" dedi. İstanbul, Ankara ve Antep'te 5 kişi öldürüldü.
- İçel milletvekili Ali Haydar Eyüpoğlu CHP'den istifa etti.
- Kıbrıs'la ilgili bağımsızların BM'deki tasarısı 5'e karşı 99 oyla onaylandı.

22 Kasım Perşembe

- İran'daki olaylardan sonra, Mekke'deki Mescid-ül Haram da işgal edildi. İşgalcilerin niteliği hakkında, kesin bir bilgi yok. Pakistan'da ABD Büyükelçiliği İslamcı guruplarca basıldı. Olaylarda iki kişi öldürüldü.
- İçişleri Bakanlığında kadro değişikliğini düzenlemek için Faik Türün, Ömer Naci Bozkurt (Eski Ankara valisi) ve Gültekin Kızıllık'tan oluşan bir komisyon kuruldu.
- Çeşitli yerlerde ikisi polis olmak üzere 9 kişi öldürüldü.
- IMF, OECD ve çeşitli uluslararası bankalar, Türkiye'ye açacakları kredinin 2. dilimini ertelediler.
- İran'da durum ciddiyetini korurken, ABD filolarının Körfez çevresinde biriktiği bildiriliyor. İran'da ise sürekli mitingler yapılarak ABD protesto ediliyor.
- Odalar Birliği, hükümet programıyla uygulamasının aynı doğrultuda olması gerektiğini açıkladı.
- Ankara'da Kıbrıs ile ilgili olarak BM'de alınan karar kınandı.

23 Kasım Cuma

- Hükümet programı mecliste tartışıldı. Çoğu defalar kavgalı geçen toplantıda, MHP af istedi.
- Doğanay toprağa verilirken 5 kişi daha öldürüldü.
- Emniyet Genel Müdürü Atama Dairesi Başkanı görevden alındı.
- Türk-İş hükümet programını eleştirdi.
- İran KDP lideri Kasımlo, ABD'ye karşı yönetimi desteklediklerini açıkladı.

24 Kasım Cumartesi

- Demirel, İran'ın "sıcak bir hadiseye" sebep olmamasını diledi. İran Ordusu, üst düzeyde alarma geçirildi. Bu arada, Mekke'de olup bitenlerden, henüz sağlıklı bir haber alınmadığı bildiriliyor. Ankara'daki diplomatik çevreler, ABD'nin Incirli Üssünü kullanmak istemesi halinde izin verilmeyeceğini açıkladı.
- Arap Birliği'nin Tunus'ta yaptığı 10. zirve toplantısında, ABD kınandı.

25 Kasım Pazar

- Millî Eğitimde, Danıştayın aleyhlerine karar verdiği kişiler yeniden en üst görevlere getirildi.
- Rum Basını, Denktaş'ın bağımsızlığa doğru hergün biraz daha ileri gittiğini açıklıyor.

26 Kasım Pazartesi

- İpeki'nin katili Ağca, İstanbul'daki askeri Cezaevinden asker elbisesi giydirilerek kaçırıldı. Olay büyük tepkilere yol açtı.
- Demirel hükümeti 208'e karşı 229 oyla güven oyu aldı.
- CHP'li Öztir ve Simav partilerinden istifa ettiler.
- Ankara'da iki kişi öldürüldü.
- ABD kongresinden bir kişi Tahran'da rehinelere görüştü.

27 Kasım Salı

- Adalet Bakanı Ucuşal, 7 bölgede birer DGM kurulacağını açıkladı.
- 5'i İstanbul'da olmak üzere 8 kişi öldürüldü. Mehmet Ali Ağca, Papa'yı öldürmek için kaçtağını açıkladı. Eski İçişleri Bakanı Güneş, "Ağca kaçmadı, kaçırıldı" dedi.

28 Kasım Çarşamba

- Papa 2. Paul'un Türkiye gezisi başladı.
- 5 ilde 6 kişi öldürüldü.
- Senatodaki çatışmada, CHP'li Güneş AP'li Bozkurt'u tabanca kabzasıyla yaraladı.

29 Kasım Perşembe

- Papa 2. Paul'u korumak için 5 bin polis görevlendirildi.
- İstanbul'da bir kişi öldürüldü.
- Türk-İş'e bağlı Sosyal-demokrat sendikaların, DGM'lerin kuruluşuna karşı çıkacakları açıklandı.
- ABD'nin Avrupa'ya yeni NATO füzeleri yerleştirmesine karşı çıkılması için, aralarında TİP ve TSİP'nin de bulunduğu bazı örgütler Başbakanlığa başvurdu.
- Brejnev, bu yılki buğday üretiminin planlanandan 49 milyon ton daha az olduğunu açıkladı.

30 Kasım Cuma

- Kayseri'de iki gün içinde çıkan olaylarda 11 kişi can verince, sokağa çıkma yasağı ilan edildi.
- İstanbul'da iki kişi öldürüldü.
- Margarine büyük oranda zam yapıldı. Cumhuriyet gazetesi, bu zammın ilgili fabrikatörlere 1 milyar TL haksız kazanç sağlayacağını açıkladı.

1 Aralık Cumartesi

- Trabzon'da bir kişi öldürüldü.
- Demirel, zorlukların bir süre daha süreceğini açıkladı.
- Meksika, Şah'ın ülkeye geri dönmesini kabul etmedi.

2 Aralık Pazar

- Maliye Bakanı Sezgin, 700 milyar aşacağı tahmin edilen 1980 yılı bütçesini açıkladı. Sezgin, enflasyonla mücadele edileceğini, KİZ yatırımlarına ağırlık verileceğini, vergi yasalarının değiştirileceğini, buna karşın fiat artışlarının yine de % 70'i bulacağını açıkladı.
- Eski hükümetin yaptığı tüm öğretmen atamaları geçersiz sayıldı.
- İstanbul'da 4, Uşak'ta bir kişi öldürüldü.
- Türkeş, MHP küçük kurultayında yaptığı konuşmada, partisinin hiçbir yasadışı eyleme karışmadığını açıkladı. Türkeş, konuşmasında, "AP hükümeti hepimizin hükümetidir" dedi.

- CHP kurultayının ardından, iç çelişkiler sürüyor. Turan Güneş, "Ecevit kendisini istemiyorsa, bunu guruba söylemesi gerektiğini" açıkladı.

3 Aralık Pazartesi

- Yağa % 100 oranında zam yapıldı.
- Sıkıyönetim komutanlığı, Ağca'nın kaçmadığını, kaçırdığını açıkladı.
- MESS Genel Başkanı, Başbakanlık müsteşarlığına atandı.
- İstanbul'da bir kişi öldürüldü.
- Şah, Texas'taki askeri bir hastahaneye nakledildi.

4 Aralık Salı

- 56 ile yeni vali atandı. 11 vali yer değiştirdi. Bu arada devlet dairelerindeki tasviyeler de büyük hız kazanıyor.
- Çeşitli yerlerde çıkan olaylarda 6 kişi öldürüldü.
- MHP küçük kurultayının bildirisinde, devletin gücünü göstermesi istendi.
- IMF ile görüşmeler Ankara'da başladı.
- Senatör ve başkan adayı E. Kennedy, Şah'ı sert bir dille eleştirdi ve ABD'den ayrılmasını istedi.

5 Aralık Çarşamba

- Demirel sıkıyönetim ile ilgili kanunun değiştirileceğini açıkladı.
- Çeşitli yerlerde 6 kişi öldürüldü. Kırıkhan'da patlayıcı madde atılan bir Alevi yurttaşın evinde, 6 sı çocuk 8 kişi yanarak can verdi.
- Yüksek Planlama Kurulu, 1980'de yatırımların % 15,4 oranında artırılmasını kabul etti.
- Vietnam'a bağlı birliklerin, Pol-Pot'a bağlı Kızıl Kmer gerillalarını bastırarak için yeni bir saldırıya giriştiği bildiriliyor.

6 Aralık Perşembe

- Demirel, "fevkalade hal hükümeti" olarak ilan ettiği hükümetin, "yıldırım mücadele yapacağını" açıkladı. Başbakan: "Bu sıkıyönetim başarısız olursa, Türkiye çok hadiselerle geber kalmak tehlikesiyle karşı karşıya olacaktır. Aksi halde bugünler bile aranır" dedi.
- Çeşitli yerlerde 6 kişi öldürüldü.
- Sovyetlerle 21. ticaret protokolu imzalandı. Protokol, ticaret hacminin % 40,5 artırılmasını öngörüyor.
- Demirel, Brejnev'e yazdığı bir mektupta, yeni ABD füzelerine üs verilmeyeceği yolunda SSCB'ne güvence verdi.
- Çimentoya büyük oranda zam yapıldı. Bir ton çimento 2300 L. çıktı.
- Sıkıyönetim askeri savcısı, "Ağca'nın kaçırılışı cirayetinin bir öngüt tarafından istendiğinin ortaya çıkarıldığını" açıkladı.

7 Aralık Cuma

- Çeşitli yerlerde 4 kişi öldürüldü. Öldürülenlerden biri, Maltepe'de N. Cevahir'in ölümüyle sonuçlanan operasyonda komiser idi.
- Türkeş, ülkenin bir iç savaşa sürüklendiğini, bunu önlemek için işbirliğinin zorunlu olduğunu açıkladı.
- Rauf Denktaş, tüm çabaların boşa çıkması durumunda, bağımsızlık ilan edileceğini açıkladı.
- İran'daki ABD konsolosluğu trajedisi, ABD'nin İran'a karşı ekonomik baskı kararı almasıyla yeni bir boyuta ulaştı. FKÖ temsilcisi Abu Firas, İslam ülkelerinin İran'a destek olmasını istedi.
- Rodezya konusunda, taraflar arasında ateşkes ve yeni seçimler hakkında bir anlaşma sağlandı.

8 Aralık Cumartesi

- Aralarında Prof. Cavit Orhan Tütengil'in de bulunduğu 5 kişi öldürüldü. Demirel anarşi içindeki bir çok kimsenin devletten ve belçidyelerden maaş aldığı açıkladı. Ecevit, anarşinin önlenmesi için sağ ve solun birlikte ele alınmasını istedi.
- DPT, üst düzeydeki yöneticiler görevden alındılar.
- Türk-İş hükümetten 10 öneride bulundu. Demirel, konunun bir bakanlar kurulu toplantısında ele alınacağını açıkladı.

- İran Şah'ının yeğeni Paris'te öldürüldü.
- İran'da Humeyni ile Medari arasındaki çelişkiler artıyor. Azerbaycan'da Humeyni'ye karşı seri miting ve protestoların sürüdüğü bildiriliyor.
- Hollanda, topraklarında nükleer başlıklı füze yerleştirilmesine karşı çıkacağını açıkladı.

9 Aralık Pazar

- Fevkalade hâl hükümeti olduklarını açıklayan Demirel, "meydan okuyorum. Bu rezaletler son bulacak" dedi. Demirel, ilk 100 gün içinde yapacakları icraatı da açıkladı.
- Çeşitli yerlerde biri çocuk 5 kişi öldürüldü.
- ABD hükümeti, İran'a müdahale etmeyeceklerini açıkladı.
- Başta Sovyet talebi olmak üzere, dünyada tahıl talebinin rekor düzeye eriştiği ve bu durumun fiatlarda artışa yol açtığı bildiriliyor.

10 Aralık Pazartesi

- Tütengil'in cenaze töreni olaylı geçti. Cenazeye katılanlar dipçiklendi, 12 yaralı var. Ağrı ve Malatya'da iki kişi öldürüldü.
- CHP, DGM'lerin kuruluşunu koşullu olarak destekleyecek. Genel sekreter Üstündağ, "hükümetin getireceği yasa önerileri ulus yararına ve demokrasi anlayışına uygun olursa destekleriz" dedi.
- Şeriat Medari yandaşı eski Azerbaycan valisinin ABD ajanı olarak suçlanması üzerine, İran'da yeniden olaylar çıktı.
- Libya'nın ABD'ye yaklaştığı gerekçesiyle Yasir Arafat'a cephe aldığı bildiriliyor.

11 Aralık Salı

- Korumak, İstanbul Üniversitesi rektörü Alp'in "Türkiye yeraltından işgal edilmiştir" sözlerinin açıklanmasını istedi.
- Çeşitli yerlerde 5 kişi öldürüldü. Aşırı sağ eğilimiyle tanınan Şükrü Balcı, İstanbul Emniyet Müdürü oldu.
- Humeyni, "İran'da, karışıklıkların yabancı ajanlar tarafından çıkarıldığını" açıkladı. Tebrizde ise çatışmaların sürdüğü bildirildi.
- Erbakan, İran'a bir müdahale durumunda, ABD üslerinin kullanılmasına izin vermeyeceklerini açıkladı.
- NATO'nun yeni füzelere sorununu görüşecek olan NATO toplantısı, Brüksel'de başladı.
- 1980 yılında, ulusal gelir artışının % 6,5 olacağı bildiriliyor.

12 Aralık Çarşamba

- 7 KİT'in genel müdürü değiştirildi.
- DGM'lerle ilgili kanun hazırlığının bizzat Demirelce üstlendiği belirtildi.
- Çeşitli yerlerde biri komiser 5 kişi öldürüldü.
- Kaddafi, Yasir Arafat'ı sert bir dille suçladı ve onun, Filistin devriminin başarıya ulaşmamasından sorumlu olduğunu açıkladı.
- Zimbabve'de seçimlere hazırlık dönemi için, tüm yasama ve yürütme yetkileri İngiltere'ye devredildi.
- İmalat Sanayi üretiminin 1979'da % 2,9'luk bir artış sağladığı bildiriliyor.

13 Aralık Perşembe

- 66 CHP'li milletvekili, silah kaçakçılığı sorununu meclise getirdiler. Milletvekilleri, 2 yılda 2 milyar liralık silah ele geçirildiğini açıkladılar.
- NATO Bakanlar Konseyi, 572 adet nükleer füzenin Avrupa'ya yerleştirilmesini kararlaştırdı.
- TRT Genel Müdürlüğüne Doğan Kusuuroğlu atandı.
- Türkiye Savunma Bakanı Birincioğlu, Türkiye üzerinden İran'a müdahale yapılamıyacağını açıkladı.
- DPT, DET ile ilişkilerin Türkiye aleyhine geliştiğini iddia etti.

14 Aralık Cuma

- SSCB'nin resmi TASS ajansı, NATO'nun yeni kararına sert bir şekilde karşı çıktı ve "silahsızlanma engelleniyor" dedi.
- ABD, 183 İran diplomatını sınır dışı etme kararı aldı.

- Ecevit, MHP konusunda, adalete görev düştüğünü açıkladı. Ecevit, "örtülü cephe hükümetinin örtüsünün bir ay içinde kalktığını" da açıkladı.

15 Aralık Cumartesi

- Florya'da, biri asker 4 Amerikalının da aralarında bulunduğu 7 kişi öldürüldü.
- Irak silahlı kuvvetlerinin Güneybatı İran'a saldırdığı "İran Devrim Radyosu'nca" açıklandı. İran devrim radyosu, olayı, Carter'in "bir oyunu" olarak niteledi.
- IMF ile, % 40 oranında devalüasyon için uzlaşmaya varıldı. Bu arada, gelir vergisinin düşürülmesi için çalışmaların başladığı bildirildi.

16 Aralık Pazar

- İstanbul Beşiktaş'ta bir kafeteryaya yerleştirilen bomba patladı. 5 ölü 22 yaralı var. "Türk İslam Birliği" adlı örgüt üstlendi. Rize'nin Ardeşon ve Fındıklı ilçelerinde meydana gelen olaylarda 4 kişi öldürüldü.
- Eski İçişleri Bakanı, yaptığı bir açıklamada "silah kaçakçılarının şiddet örgütleriyle işbirliği yaptıklarını, gerekli döviz tahtakale piyasasında, bazı siyasi kuruluşların Avrupa'daki örgütlerinden ve uyuşturucu madde satışından sağlandıklarını" bildirdi.
- Şah sürekli yerleşmek amacıyla Panama'ya gitti.
- Amerika, BM Güvenlik Konseyine baş vurarak, İran'a karşı ekonomik ambargonun uygulanmasını isteyecek.
- Irak'ın Cuma günü bir İran sınır merkezine topçu birliklerle bir saldırıda bulunduğu bildiriliyor. Irak haberi yalanlarken, İran saldırısının ABD ve Irak tarafından hazırlandığını iddia etti.

17 Aralık Pazartesi

- İstanbul Beşiktaş'ta güvenlik kuvvetlerinin "dur" emrine uymayan biri öldürüldü. Zile'de taranan bir kahvede 8 kişi yaralandı. Kırıkkale lisesi müdürü ve İzmir'de bir işçi öldürüldü. Seydişehir'de Maden-iş sendikası, CHP ilçe binası ve bazı işyerlerini tahrip eden sanıkların yargılanmasına Ankara'da başlandı.
- Bilim adamları "önlemler paketi"ne karşı çıktı. Hukukçular, "anarşiyi önleyecek yetkinin yürürlükteki yasalarda var olduğunu, özgürlüğü kısıtlayıcı yasa tasarıları ile demokratik örgütlenmenin engellenmesi amaçlandığını" açıkladılar.
- Devlet borçlarının taksitleri Ekim ayından beri ödenmiyor.
- OPEC üyeleri petrole yapılacak zammı tartışıyor.
- Şah'ın Panama'ya gidişi, rehinelerin yargılanma tarihini öne alacağı sanılıyor.

18 Aralık Salı

- Demirel, 36 ilin Vali, Emniyet ve Eğitim Müdürleri ile yaptığı toplantıda "kurtarılmış bölge rezaletini sileceksiniz, istiklal marşı söylemeyen, bayrak çekilmeyen okul ve müessese tanımam" dediği bildiriliyor.
- DGM'ler için Anayasa değişikliği ve CHP-AP işbirliği formülleri gündeme geliyor. AP'de de bu isteye karşı belli bir yumuşamanın olduğu bildiriliyor.
- Milli Güvenlik Kurulunun bugünkü toplantısında sıkıyönetim uygulanan illerin arttırılması görüşülecek.
- İran Dışişleri Bakanı Gotbzade, bazı rehinelerin Noel'den önce salınacağını açıkladı. Bu arada, Devrim Konseyi ve Dışişleri Bakanı, Uluslararası Adalet Divanı'nın rehineler konusunda aldığı kararı tanımadıklarını ve kararın tek taraflı olduğunu açıkladılar.

19 Aralık Çarşamba

- UGD lokallerinde Pazar günü yapılan aramada birçok olaylarla ilgili kanıt bulundu.
- MGK dünkü toplantısında "anarşinin kontrol altına alınmadığını ve bu nedenle 19 ilde uygulanmakta olan sıkıyönetimin 2 ay daha uzatılması" için tavsiye kararı alındı.
- CHP'li 37 parlamenterin yaptıkları açıklamada, DGM'lere karşı tüm güçleriyle karşı olacakları bildiriliyor.

- Rodezya'da 7 yıldan beri süren gerilla savaşı,bugün imzalanacak olan bir ateşkes antlaşmasıyla son buluyor.

20 Aralık Perşembe

- CHP Genel Yönetim Kurulunun İstanbul İl yönetim kurulu ile Eyüp, Şişli,Kadıköy,Fatih ve Gaziosmanpaşa ilçelerindeki kurulların feshi örgütte büyük tepkilere yol açtı.
- 19 ilde uygulanan sıkıyönetimin 2 ay daha uzatılmasına TBMM'nin birleşik toplantısında karar verildi.
- Ülkücüler tekbir getirerek Gümrük ve Tekel Bakanlığına saldırdı. Olayda bir kişi bıçakla ağır yaralandı ve 42 kişi gözaltına alındı.Muş Sağlık Lisesi Müdürü öldürüldü.
- Bir polis müdürü milyarlık eroin kaçakçılığından ötürü gözaltına alındı.

21 Aralık Cuma

- İran'daki Türk diplomat aileleri geri çağrıldı.Olaya,Humeyni'nin vermiş olduğu bir demeçte Türkiye'nin içişlerine karıştığı neden getirilmekte.
- Manisa,Antakya ve Tunceli'de üç kişi öldürüldü.
- Türk lirasının değeri düşürüldü.Lastige % 80-150 arasında zam yapıldı.
- OPEC toplantısında petrole yapılacak zam için anlaşmaya varılmadı.
- İran'ın İskandinav ülkelerindeki büyükelçisi CIA ajanı olduğu gerekçesiyle Tahran'da tutuklandı.

22 Aralık Cumartesi

- Ham petrol dışalımını için ayda 200 milyon dolar lazımkən ancak 80 milyon dolar ayrılabiliyor.Petrol ürünleri dışalımını ise,döviz yokluğundan durdu.
- Petrol fiyatlarının serbest bırakılması üzerine,Türkiye'nin petrole yaptığı ödeme 500 milyon dolar artıyor.
- Anarşik olaylarda üç kişi öldü.
- Fransa Irak ve Katar'a 24 Mirage uçağı satıyor.
- ABD İran'a karşı ekonomik ambargo için Güvenlik Konseyine başvuracak.

23 Aralık Pazar

- SÜkan,silah kaçakçılığını yönetenleri açıkladı.
- MSP,hükümetin İran'a karşı izlediği dış politikanın Amerika gündümünde olduğunu açıkladı.
- Eskişehir,Kütahya,Antakya , Bursa ve İstanbul'da 7 kişi öldürüldü.
- Cezayir petrole zam yaptı,varil 30 dolar oldu.
- İran Belucistan'ında hükümete karşı direnişlerde 6 kişi öldürüldü.

24 Aralık Pazartesi

- Samsun-Ankara seferini yapan "Trabzon" uçağı düştü,39 ölü var.
- İçişleri Bakanı,kaçakçılıkla mücadelede MIT'in devre dışı bırakıldığını öne sürdü.
- Töb-Der Adana,Kahramanmaraş,Gaziantep ve Adıyaman şubelerinin faaliyetlerini sıkıyönetim durdurdu.
- İstanbul Şişli MHP Yönetim Kurulu Başkanı öldürüldü.
- Waldheim,"rehinelerle ilişkin Humeyni'ye yaptığım çağrılar hiç bir sonuç vermedi" diyor.
- İran Belucistan'ında üç kişi daha öldürüldü.

25 Aralık Salı

- Maraş katliamının yıldönümünde çıkan olaylarda göstericilerle askerler çatıştı.Binlerce kişi gözaltına alındı.
- İstanbul'da bir öğretmen öldürüldü.
- Humeyni'nin "Türkiye,İrak ve Mısır'da hükümetler süngü tehdidiyle hüküm sürmektedir.Akıllarını başlarına almazlarsa,Şah'ın başına gelenler onların başına gelecektir" sözleri için İran uyandı.

26 Aralık Çarşamba

- Tunceli Savcısı,İstanbul'da iki kişi ve Ankara'da MHP Çankaya İlçe Başkanı öldürüldü.

- Maraş katliamı yıldönümü için direniş yapan öğretmenlerden çoğu açığa alındı.TÖB-DER Genel Merkezi Ankara sıkıyönetimce kapatıldı.
- ABD ile sürdürülen savunma işbirliği görüşmeleri için ABD'den yetkililer Ankara'ya gelecek.
- Demokratik Parti Başkanı Sükan "Devlet başkanı,AP ve CHP'yi anarşi konusunda uzlaştırmalıdır" dedi.
- İran'da Belucistan valisi idam edildi.ABD'li din adamları Tahran'da,rehinelerle görüştüler.
- Rodezya'da yapılacak genel seçimlere ZANU ve ZAFU ayrı listelerle katılıyor.

27 Aralık Perşembe

- Barolar MHP'nin kapatılması için Başsavcının eyleme geçmesini istediler.
- MHP İstanbul Gençlik Kolları Başkanı Kazım Ayaydın,Politika gazetesi yazı işleri Müdürü Ali İhsan Özgür'ü öldürmekten sanık olarak tutuklandı.
- Erbakan "Batıya yaranmak için İran'a sırt çevirme politikasını AP'ye yürüttürmeyiz" dedi.
- Tarsus,Malatya ve İstanbul'da toplam olarak 7 kişi öldürüldü.

28 Aralık Cuma

- Ankara,Erzurum ve Bursa'da dört kişi öldürüldü.
- Demirel hükümetinin 1980 yılı programından Referandum,memurlara sendikal haklar ve toprak reformu ile ilgili konular çıkarıldı. Toplu sözleşmelerin ena hatları Başbakanlıkta oluşturulacak kurul tarafından düzenlenecek.
- Türk-İş'e bağlı Tez-Büro İş ile Disk Üyesi Banksen ve Sosyal-İş güç ve eylem birliği kararı aldı.
- Humeyni "İran-ABD çatışması İslam ile Putperestliğin çatışmasıdır" dedi.
- ABD,Sovyetler'i Afganistan'a yığınak yapmakla suçladı.
- 87 gerilla lideri 7 yıllık sürgünden sonra Zimbabve'ye döndü.

29 Aralık Cumartesi

- Devlet Demir Yollarına % 150-300 arasında zam önerildi.
- Maraş katliamı yıldönümünün direnişine katılan öğretmenlerden 1711'i işten alındı.
- İstanbul,Bursa,Elazığ'da üç kişi öldürüldü.
- Demirel CHP ve MSP liderleriyle görüşecek.
- Enerji yokluğundan duran işyerleri sayısı yükseliyor.
- Afganistan'da darbe oldu.Eski Başkan Amin kursuna dizildi.Binlerce Sovyet askeri Kabul sokaklarında güvenliği sağlamaya çalışıyor.
- Kamboçya'da Kızıl Kmerlerin siyasi programı değişti.Pol Pot Milli Savunma Bakanlığına getirildi.

30 Aralık Pazartesi

- İstanbul,Mersin,Malatya,Aydın ve Elazığ'da 5 kişi öldürüldü.Ankara'da THKP-C Acilciler gurubundan 43 kişi yakalandı.
- Türkiye,"Darbe,Afganistan'ın içişlerine ağır bir müdahaledir" dedi.Carter ise,"Sovyet müdahalesinin dünya barışını tehdit ettiğini" açıklayarak müdahaleyi protesto etti.
- Sedat ABD'yi Basra Körfezi ülkelerine müdahaleye çağırdı.
- Ecevit,önlemler için AP'yi diyaloga çağırdı.

31 Aralık Salı

- İstanbul Yeşilköy Hava Limanında iki,ayrıca kentin çeşitli yerlerinde toplam 5,Manisa'da 3,Antalya'da 2 ve İzmit'te 1 patlama oldu.Manisa'daki patlamada bir kişi öldü.
- AP,assayış tasarıları için partilerarası bir komisyon önerdi.
- Afganistan'daki darbe ve Sovyet müdahalesi çeşitli direnişlerle karşılaşılıyor.Müslüman gerillalar ve Sovyet kuvvetleri arasında yer yer çarpışmalar devam ediyor.ABE,Pakistan'a karşı koyduğu silah ambargosunu kaldırmayı düşünüyor.
- ABD,İsrail'e yaptığı yardımı 400 milyon dolar arttırdı.

Türkiye,1979 yılının son mevsimini artan anarşik ve terör hareketleri,siyasi,ekonomik ve hükümet buhranlarıyla bitirerek yeni yıla girdi.

14 Ekim'de yapılan senato üçte bir yenileme ve milletvekili ara seçimleri AP'nin lehine ve CHP'nin aleyhine sonuçlandı.Böylece 22 aylık iktidar döneminde vatandaşın faşist saldırılara karşı can güvenliğini koruyamayan ve artan ekonomik krizin ağır yükünü yoksul emekçi halk kitlelerinin sırtına yükleyen Ecevit,ummadığı darbeyi yiyiyordu.Muhalefette iken bol keseden vaatler veren Ecevit, iktidar döneminde sömürü düzenini ekonomik krizlerini ve buna bağlı olarak gelişen sosyal ve siyasi buhranların yükünü kazabilecek babayığit değildi elbete.

Günümüz Türkiyesinde döviz bulunamamakta,enflasyon alabildiğine artmakta,ihracat yapılamamakta ve gerekli temel ihtiyaç maddeleri ithal edilememektedir.Uluslar arası para fonu IMF'nin vereceği yardım dilimi için Liranın değerinin düşürülmesi talep edilmektedir.IMF'den yardım koparmak uğruna paranın değerini düşürmek demek, daha önceleri Ecevit'in yaptığı gibi,çeşitli temel ihtiyaç maddelerine zam yapmak ve emekçi halk kitlilerinin yaşam koşullarını daha da ağırlaştırmak demektir.NE var ki,halkın bu ağır koşullar altından kalkması olanaksızdır.Halk,insanca yaşamının özlemini çekmekte ve insanın insanlar tarafından sömürülemediği bir düzeni arzulamaktadır.Ecevit'in yamalı CHP iktidarına vurulan darbenin nedeni bu açıdan ele alınmalıdır.Doğal olarak,doruğuna erişen faşist çetelerin anarşik ve terör eşlemlerine son verilmeyişinin de katkısı unutulmamalıdır.

Ecevit döneminde 2 binden fazla insan öldürülmüştür.Akşamları saat 7'den sonra sokağa çıkmaya cesaret edemiyen halk,içeriye kapanmak zorunda bırakılmıştır.Başta Kürdistan'ın I6 ilinde olmak üzere İstanbul,Ankara ve Adana'da uygulanan sıkıyönetim halka olmadık acılar çektirmiş ve de çektirmektedir.Ecevit MHP'li faşist komandoların örgütlenmelerine göz yummuş,onların devrimci ve demokretlere karşı giriştiği katliamlarına karşı sessiz kalmayı yeğ tutmuştur.MC'ler döneminde devlet mekanizmasının kilit noktalarına yerleştirilen beslemelere karşı etkin bir tedbir almamış ve devlet dairelerini bu faşist ve halk düşmanı unsurlardan temizlememiştir.Faşist çetelerce öldürülen öğretim üyeleri,avukatlar,gazeteciler , düşünürler,devrimci ve demokrat unsurların katilleri yakatılmamış yakalananların ise kaçmalarına yardımcı olunmuştur.Sözün kısası,Ecevit hükümeti faşist çetelerin üzerine yürümemiş,MHP'nin faşist ocaklarını kapatmamıştır.Buna karşılık,faşizme karşı savaşan ve

bu uğurda halk kitlelerini harekete geçirmeyi amaçlayan vatandaşlara karşı elde silah ve kelepçelerle yürümüştür. Kürdistan'da gelişen anti-sömürgeci ulusal demokratik hareketleri ezmeyi yeltenmiş ve İran'daki gelişmelerden ötürü faşist ordu güçlerinin üçte ikisini Kürdistan'a yığdırmıştır. Maraş'ta bine yakın Alevi Kürdün kanına giren Ecevit, sıkıyönetime işleme koymakla Kürt halkına karşı beslediği kinci şöven duygularını sergilemiştir. Oysa ki temsilcisi olduğu sömürgeci yönetimin ne faşist ordusu ve ne de bel bağladığı emperyalistler Kürdistan halklarının gelişen anti-sömürgeci ulusal demokratik mücadelesini bozguna uğratanıyacaklardır.

Tüm bunlara karşın, 14 Ekim seçimlerinin galibi AP ve oluşturduğu yeni üstü kapalı MC hükümeti, Türkiye'ye neler getirebileceklerdir? Türkiye'yi bu anarşik ortandan kurtarabilecekler mi? Kürdistan'ın sömürge statüsünü değiştirebilecek mi? Hayır. Hele Kürdistan'ın sömürge statüsünde herhangi bir değişikliği sömürgeci T C' - dän, sömürgecilik üzerine kutsal bir ittifakı olan partilerden veya onların sömürgeci parlamentolarından beklemek mantıksızlığın ta kendisidir.

Kasım ayının sonlarında MHP ve MSP'nin güvenoyu desteği ile iş başına geçen Demirel hükümeti, beraberinde daha katı bir terörün ve ekonomik krizlerin dalgalarını getirmiştir. Demirel'in ilk işi İçişleri Bakanlığının personelini yeni baştan tanzim etmek olmuştur. Bu kutsal görevi de 12 Martın ünlü faşist generallerinden biri olan Faik Türün'e yüklemiştir. Demirel hükümetinin ilk günlerinde Kayseri'deki katliam sonunda 11 kişinin katledilmesine neden olan olayın yeni atanan vali tarafından tezgahlandığı da unutulmamalıdır. Diğer bir önemli olay ise, Abdi İpekçi'nin katili Mehmet Ali Ağca'nın hapisshaneden kaçırılmasıdır. Hatırlanacağı üzere, Ağca önceleri İpekçi'yi kendisinin öldürdüğünü itiraf etmiş, sonraları kendisinin yapmadığını fakat konuya ilişkin bazı önemli ipuçları verebileceğini söylemişti. Kaçırıldıktan sonra izine rastlanamayan (!) Ağca'nın beslemeleri tarafından gerçeğin bilinmemesi için öldürüldüğü akla gelen ilk ihtimaldir.

Muhalefette iken "hükümeti bana verin 5 syda düzeltirim" diyen ABD emperyalizminin mütemed adamı Demirel, bu kısacık dönemde de olsa, ilk meyvelerini vermeye başladı. Faşist ocakların kapıları sonuna kadar açıldı. Besleme çetelerin katliam hareketleri daha da arttı. Devrimci ve demokrat unsurlar, örneğin Maraş katliamının birinci yıldönümünü anan bini aşkın kişi tutuklandı. Tutuklulara yapılan insanlık dışı işkenceler artırıldı. Sıkıyönetim uzatılarak sıkıyönetimin sıkıyönetimin halk kitleleri üzerindeki baskı, yıldırma ve toplu işkenceleri yoğunlaştırıldı. Bu konuda, özellikle Kürdis-

tan'daki tüm emniyet müdürlüklerine ve diğer sömürgeci organlara gerekli izin ve talimatlar verildi.Faşist Devlet Güvenlik Mahkemelerinin (DGM) yeniden kurulması,Dernekler Kanununun değiştirilmesi,düşünce özgürlüğünü ve sendikal hakları kısıtlayan faşizan kanun teklifleri meclise sunuldu.

Ekonomik duruma gelince,Demirel hükümetinin Türkiye'deki mevcut ekonomik krizlere emekçi halk kitleleri yararına çareler bulacağı asla düşünülemez.Tam tersine,Ecevit döneminde olduğu gibi,Demirel iktidarı da sınıfsal hareketleri gereğince bir avuç soyguncu burjuvaziyi memnun etmek için ekonomik krizlerin ağır yükünü yine dar gelirli ve yoksul emekçi halk kitlelerinin sırtına yükletecektir.Gerek borç para vermek isteyen bazı Avrupa ülkeleri ve gerekse yardım dilimini vermeyi vaadeden IMF,yukarıda da belirttiğimiz gibi,develüsyonu şart koştuklarıdır.Demirel'in bu develüsyonu yapacağı da şüphesizdir.Zaten yönetimin devralınmasından hemen sonra liranın değeri düşürülmüş ve bazı temel ihtiyaç maddelerine önemli bir oranda zam yapılmıştı.

Türkiye ekonomisini ellerinde tutan bir avuç soyguncu işadamları ise,Demirel'den memnun gözükmeğe. Demirel'in hükümet programında sözünü ettiği işçi ve memurların sendikal haklarını kısıtlama kanunu da işadamları çetesinin memnuniyetini artırmaktadır.Kıssacası sömürücü düzen ve sömürgecilik olgusu var oldukça,ABD emperyalizminin mütemeti ve su işleri mühendisi Demirel'in işin altından çıkabileceği tasarrulanmaz.

Orta-Doğu'daki gelişmeler,özellikle İran'daki Kürt halkının KDP önderliğinde verdiği silahlı ulusal kurtuluş hareketi ve Sovyetler Birliği'nin Afganistan'a askeri müdahalesi sömürgeci TC.'yi oldukça korkutmaktadır.Bu gelişmeler karşısında faşizmin vurucu gücü ve sömürgeciliğin geleneksel müdafii TC.ordusunun azgın generallerinin uykusuz geceler yaşadığı şüphesizdir.Bölgedeki siyasi konjüktürün emperyalizmin aleyhine değiştiği gözönüne alınırsa,Türkiye'nin emperyalizmin başı ABD için bir odak noktası konumunda olduğu görülecektir.Dolayısıyla,ABD emperyalizmi bölgedeki çıkarlarını korumak amacıyla,faşist ordunun yönetime müdahalesine ve açık faşist bir cunta yönetimine yeşil ışık yakacağı ihtimali büyüktedir.Son dönemlerde ordu içindeki kıpırdamalar,ABD'nin askeri bütçesini gereğinden çok artırması ve müttefiklerine bol keseden karşılıksız yardım teklifleri bu ihtimalin gerçekleşebileceğini vurgulamaktadır.

Bu konuda kesin bir yargıya varmak yerine,gelişmeleri çok titiz izlemek zorunluluğu vardır.Buna rağmen,genelde Türkiye halkla-

rının ve özelde Kürdistan ulusal kurtuluşçu güçlerin önüne acil sorunlar çıkmaktadır.Emperyalizmin tüm planlarının boşa çıkacağı şüphesiz olmakla beraber,halklarımızın geleceğini güvence altına almak zorundayız.Tüm akli başında kişi ve grupçuklar kendi sektör ve der grupçu anlayışlarını bırakmalı,işçi,köylü ve tüm emekçi sınıf ve tabekaların çıkarları doğrultusunda ileri adımlar atmalıdırler.Sağlam ve kalıcı ittifaklar kurmalı ve bu ittifakları pratiğe en ileri biçimi ile yensatmalıdırlar.

İRAN

Geçtiğimiz aylarda İran'daki gelişmeler dünya kamu oyununda en çok tartışılan ve yer alan konulardan biri oldu.Yıllardan beri ABD emperyalizmine karşı biriken İran halkının kini kasım ayı başlarında doruğuna vardı.Devrik Şah'ın Amerika'ya "tedaviye" gitmesi,Tahran'da mevcut gerginliğe yeni bir katkıda bulundu.Bu arada Amerika'nın Şah'a iltice hakkı verdiği tartışılırken,günlerden beri Tahran'daki Amerikan Büyükelçiliği binasını işgale didinen bir grup öğrenci nihayet amaçlarına ulaşabildiler.Elçiliği işgal ederek 60 kadar personeli de rehin alan öğrenciler,Amerika'nın devrik Şah'ı İran'a teslim etmesini talep ediyorlardı.Ayrıca gerek Şah'ın ve gerekse ailesinin İran'dan kaçırdıkları ve çeşitli dış bankalara yatırdıkları paralarının İran'a iadesi de bu istemler arasında bulunuyordu.

Elçiliğin işgali ardından Bazargan hükümeti olayı tasvip etmemekte direnirken,Humeyni tüm gücü ile öğrencilerin eyleminidestekledi.Öğrenciler elçiliğin bir ispiyon yuvası olduğunu,ele geçen belgelerin bunu doğruladığı ve daha önceleri pazarlarda elden ele dolaşan bahte paraların Elçilikçe piyasaya sürdürüldüğünü ileri sürüyorlardı.Dünyada büyük yankılara neden olan bu olayın ardından Bazargan istifa ederek,Tahran'daki şekli yönetim tamamıyla ülkenin gerçek yöneticileri Ayatullahların eline geçiyordu.Başta Humeyni olmak üzere tüm Ayatullahçı çevreler doğan ortamdan yararlanmak için ellerniden gelen çabayı gösterdiler.Yüzbinlerce halk kitlelerini sokaklara dökerek,anayasanın halk oyuna sunulduğundan mevcut muhalefeti susturmayı denediler.Ne var ki,halk oylaması Ayatullahlarca beklenen başarıyı sağlayamadı.İran'daki tüm ilerici ve demokrat grupların yanı sıra,başta Kürt halkı olmak üzere Azeri,Beluçi ve Arap halkları da oylamayı boykot ettiler.Oylamaya sadece oy hakkına sahip olanların beşte biri katılmasına rağmen,hemen hemen tümü Ayatullahlardan oluşan Üzmenler Meclisinin hazırladığı şeriatçı anayasa kabul edildi.Bu anayasa yeni bir şahlık monarşisi oluşturmayı ön gördüğünden,İran halklarının demokratik bir İran

uğruna verdikleri kavga büyük bir darbe yemiş oluyordu.Humeyni,ülkenin başına ömrü boyunca tek şef olarak atanmakla kalmıyor aynı zamanda silahlı kuvvetlerin de başkomutanı oluyordu.

ABD Büyük Elçiliğinin işgali.Humeyni'ye oldukça olumlu bir ortam yarattı.Bununla Humeyni'nin son kozlarından birini daha kullandığı açıktı.Hemen belirtelim ki,biz İran halklarının emperyalizmin başı ABD'ye karşı verdiği savaşı sonuna kadar destekleriz.Ancak bu destekleme Humeyni ve geriçi çevresini destekleme ve halk kitlelerine karşı güttükleri siyasete yandaş olma anlamında değildir.Olamaz da,Ne var ki,emperyalizme karşı savaştan siyasetlerin dünya görüşleri ve sınıfsal yapıları savaşın kaderini belirledikleri açıktır.Bu arada kullanılan yöntem,metod ve araçların neleri ön gördükleri de unutulmamalıdır.Her ne kadar ABD emperyalizmine karşı verilen mücadele,devrik Şah'ın ve yıllardan beri halkı soyup soğana çevirerek dış bankalara yatırdığı milyarların İran'a geri verilmesi haklı ve yerinde bir istem ise,ön görülen araç ve uygulanan yöntem de bir o kadar yersizdir.Bu yöntem herkesçe saygı duyulan tüm diplomatik kuralları,uluslararası kanunları ve devletler hukukunu ayaklar altına aldığından elbette tasvip edilemez.Yukarıda da belirttiğimiz gibi,Humeyni son kozlarından birini daha kullanmıştır.Üstelik Şah'ın İran'a teslim edilmesi olgusu,ülkede mevcut tüm sosyal,ekonomik ve siyasi krizleri çözecek bir mucize değildir.Oysa ki Humeyni,mevcut sorunların çözülemeyişinin nedenini Şah'ın İran'a teslim edilmemesinde buluyor ve halk kitlelerine de böyle eşılıyor.Açıktır ki,konu böylesine yüzeysel bir içeriğe sahip değildir.Sorunların nedenleri,Humeyni ve çevresinin görmek istemedikleri sosyal,ulusal,ekonomik ve siyasi nedenlerdir.

İran'daki halk hareketinin başarısı üzerinden bir yıl geçmek üzeredir.Bu dönemde ne gibi ilerlemeler kaydedilmiştir?Halk Humeyni'den umduğunu bulabilmişmidir? Elbetteki hayır.

Humeyni faşist Şah monarşisine karşı henüz yeterince bilinçlenip örgütlenmemiş emekçi kitleleri,sömürge ve ezimen halkları ayaklanmaya teşvik ettiğinde bir takım ulusal ve demokratik hakların gerçekleştirilmesi vaatlerinde bulunmayı da unutmamıştı.Fakat aradan kısa bir zaman geçmeden,emekçi halk kitlelerine amansız darbeyi vurmakta geçikmedi.Başta Kürt halkı olmak üzere Azeri,Beluçi,Türkmen ve Arap halklarının temel demokratik ulusal hak taleplerinin üzerine acımasızca yürüdü.Uşak Şahlık yönetimine taş çıkartacak katliamlarda ve terrör hareketlerinde bulundu.Başta Kürdistan halklarının siyasi ve askeri öncüsü olan gözüpek Kürdistan Demokrat Partisini (KDP) yasa dışı ilan ederek yöneticileri hakkında idem fermanları çıkarttı.Faşist millislerini savunmasız Kürt halka-

nın üzerine saldırtarak binlerce kişinin kanına girdi.Şahtan daha çok şahçı kesilerek yeni bir dikta rejim kurdu.

Kurulan bu yeni dikta rejimin genelde İran işçi,köylü ve tüm emekçi yığınlarının,özelde sömürge ve ezilen halkların özlem ve taleplerine cevap vereceği şüphesiz düşünülemez.Artan işsizlik,pa-halılık,yoksulluk,kaos,anti-demokratik ve ulusal baskılar olsa olsa Humeyni'nin dikta hevesini boğazında bırakacaktır.

Tüm bunları bilen ve gelişmeleri yakından takip eden emperyalizmin başı ABD,bölge halklarının başına yeni dümenler çevirmekle meşgul.Çıkarlarının tehlikeye girdiğini gören ABD emperyalistlerinin sessiz kalacağı zaten düşünülemez.Bunun içinde,Hint Okyanusu ve Basra Körfezine filolarını kümelemektedir.Orta-Doğu'nun bazı bölgelerinde yeni askeri üsler oluşturmaya çabalamaktadır.

Humeyni'nin dikta rejimini güçlendirme ve halkın dikkatlerini mevcut krizlerden dış sorunlara çekme uğraşısı,ABD emperyalizminin bölgeye askeri yağınak yapması gibi olgular bölge halklarının önüne çıkan zor ve uzun bir mücadele döneminin işaretlerini vermektedir.Bu uğurda gerekli duyarlılıkla bölge halklarının bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm uğruna verdikleri savaşa destek olmalı ve parmaklar tetikte beklemeliyiz.

AFGANİSTAN

Aralık ayının son günlerinde tüm dünya basını Sovyetler Birliği'nin Afganistan'a askeri müdahalesini bildiriyorlardı.Olayın hemen ardından başta ABD emperyalistleri olmak üzere diğer batılı kapitalist ülkeler her türlü yaygarayı kopararak gelişmeleri çarpıttıp kendi çıkarları doğrultusunda propağanda yapmaya koyuldular. Artan gerginlik,hem dünyanın genelinde ve hem de Orta-Doğu'nun özelinde yeni siyasi ve askeri gelişmeler kaydediyordu.ABD,müttefikleri ile bağlarını sıklaştırıp Sovyetler'e karşı ekonomik ve siyasi saldırılara geçerek bunalmı daha da derinleştirmenin yanı sıra yeni paktlar kurma çalışmalarına giriyordu.ABD keza Çin ile ilişkilerini geliştirip Sovyetler'e karşı mücadele konusunda anlaşmaya varıyordu.

Afganistan dünyanın en az gelişmiş ülkelerinden biri olup,coğrafi durumu itibari ile çok önemli bir konuma sahiptir.Halk kitlelerinin uzun bir zaman Hanlar idaresine karşı kendi demokratik hakları uğruna mücadele ettikleri bilinmekteydi.Daha sonraları,Nisan 1978 de yapılan bir darbe ile Nur Muhamed Taraki iktidarı ele geçirdi.Ardından Sovyetler Birliği ile ilişkilerini geliştiren Tara-ki,Sovyet uzman ve danışmanlarını Afganistan'a çağırdı.Halk kitle-

lerinin ekonomik yaşantılarını köklü olarak değiştireceğini ve halkın yaşam seviyesini yükselteceğini vaat eden Taraki,köklü bir toprak reformu yapmaya koyuldu.Bundan korkan ve çıkarları tehlikeye giren ülke feodalleri ve gerici sınıflar bölgenin gerici (S.Arabis-tan,Mısır,Pakistan,İran,Arıp Emirlikleri vb.)ölkeleri,ABD ve İngil-tere ile ittifaklar kurarak Taraki'ye karşı harekete geçtiler."Müs-lüman Gerillalar" adı altında oluşan yedi ayrı grup,herhangi bir siyasi program ve birlikten yoksun ve fakat dinci ve feodal bir yapıya sahiptirler.Kurtuluşu kendi sınıfsal çıkarlarını korumakta bulan bu çetelerin tek amacı Kabul'ün yeni rejimini yıkmaktır.Bu arada Çin de boş durmadı.Geleneksel tutumuyla bu karşı devrimci dal-gayı destekledi...

Eylül 1979 da yapılan darbe sonunda yönetimi ele geçiren Hafu-zullah Amin ve çevresi,Taraki'yi öldürerek ülkeye bir aile dikta-törlüğü kurmaya yöneldi.Fakat üç ayını dolduramayan bu yönetim,Af-ganistan'a müdahale eden Sovyetler Birliği'nce yönetimden düşürül-dü.Ülkenin başbakanlığına daha önce Çekoslovakya'da Afganistan Bü-yükelçiliği görevinde bulunan Babrak Karmal getirildi.Şu anda ül-kede Sovyet askeri birlikleri ile Afganistan ordu birliklerinin "Müslüman Gerilla"lara karşı savaşı sürmektedir.Dünya yeni geliş-meler içindedir.Bölgede gerginlik artmaktadır.Durumun nasıl neti-celeneceğini şimdiden kestirmek güçtür.

Ne var ki,doğan durumaşağıdaki görüş açılarından bakmadan ge-çemeyeceğiz.

a)Afganistan'a Sovyetler'in askeri müdahalesine neden olan em-peryalistler,bölge gericileri ve karşı devrimci güçlerdir.Bu güç-ler,Afganistan'da kendilerini piyon bularak,Afganistan halklarının demokratik hakları uğruna verdikleri mücadeleyi bastırmak,bölge gericiliği ve emperyalizmin Orta-Doğu ve Asya'daki çıkarlarını ko-rumak istemişlerdir.Ayrıca Afganistan'daki feodalizmi aysakta tuta-rak barbar sömürünün devamını arzulamışlardır.

b)Diğer yandan,Afganistan Beluçistan'ın bir bölümünü sömürge-leştirmiştir.Afganistan'da mevcut Beluçistan sorunu,Kürdistan so-runu ile ortak bazı özelliklere sahiptir.Beluçistan'ın İran,Pakis-tan ve Afganistan arasında bölüşüldüğü göz önüne alındığında,duru-mun ne derece karmaşık bir yapı arzettiği görülecektir.Bununla bir-likte,Afganistan halklarının kendi kaderlerini kendilerinin serbst-çe tayin etmeleri hakkı göz ardı edilemez.Halkların kendi temel demokretik ulusal hakları uğruna verdikleri mücadele desteklenmeli-dir.Zaten ülkedeki ulusal ve sınıfsal sorun çözülmedikçe,Afganis-tan işçi,köylü ve tüm emekçi halk kitleleri kendi öz düzenlerini kurmadıkça yağınların mutlu olacağı düşünülemez.

c)Sosyalizm askeri,sivil cuntalar veya tepeden inme metodlarla gerçekleştirilemez.Hele bu yöntem,geri kalmış ülkeler ve sömürge halklara asla ve asla model olamaz.Bizce gerçek sosyalizmin ancak işçi sınıfı partisi önderliğinde tüm ezilen sınıf ve tabakaların iştiraki ile ve ülkenin somut koşullarının tespiti ardından yapılacak bir halk devrimi sonunda gerçekleştirilebileceğidir.

Tüm bu saydığımız nedenlerden ötürü Sovyetler'in Afganistan'a askeri müdahalesi tasvip edilemez.Bu müdahale gericilere,emperyalistlere ve karşı devrimcilere önemli kozlar vermiş,dünya sosyalist hareketinin onur ve prestijini düşürmüştür.Keza kardeş bir halkın işlerine karışma anlamında olan bu müdahale,Leninizmin getirdiği ilkelerle çelişmekte ve bu ilkeleri zedelemektedir.Müdahale ile ilgili olarak gösterilen nedenler tatmin edici olmamakla beraber,Sovyetler'in askeri müdahalesi haklı değildir.

ZİMBABWE

Zimbabwe'de 14 yıldır süren gerilla savaşı,geçici de olsa,yapılan ateşkes anlaşması gereği durduruldu.

bilindiği gibi,zimbabwe ilk önceleri bir İngiliz sömürgesi idi.1965 yılında beyazların yaptığı bir darbe ile Ian Smith yönetimi ele geçirmiş ve tek taraflı olarak ülkenin bağımsızlığını ilan etmişti.Fakat ilan edilen bu bağımsızlık,ülkede küçük bir azınlığı oluşturan beyazlara ait imtiyazlı bir hak idi.Ülkenin çoğunluğunu oluşturan siyahlar hayvanlarla eş anlamda bir muameleye tabii tutuluyorlardı.Örneğin, siyahlar beyazların bindikleri taşıtlara binme,suyunu içtikleri çeşmeden su içme,alışveriş yaptıkları tükkanelardan alışveriş yapma,çalıştıkları yerlerde çalışma,okul,hastahane,kilise,hapishane vs.gibi yerlerde beraber olma haklarından yoksun idi.Siyahçoğunluk tek bir hakka sahip idi.O da beyazlara köle olma hakkı.

Bu haksızlıklara karşı baş kaldıran siyahlar,özellikle ZANU ve ZAPU adlı ulusal kurtuluşçu örgütlerde örgütlendiler.Daha sonraları ZANU ve ZAPU arasında oluşturulan YURTSEVER CEPHE,siyah halkın siyasi ve askeri öncülüğünü yükledi.Gerilla savaşının gün be gün güç kazanması ırkçı Ian Smith'ın Nisan 1978 de istifasını doğurdu.Irkçı Smith'in yönetimden çekilmesi şekli olmakla beraber,bu olgu gerilla hareketi açısından olumlu bir başarı sayılır.

Irkçı Smith'ten boşalan yere siyah papaz Musorewa getirilerek gerçekler kamufle edilmeğe çalışıldıysa da,başarılı olamadı.Hileli seçim ise,halkın ırkçı beyaz azınlığa karşı biriken kinini apaçık gösteriyordu.Bu durum, "yeni rejimi"tanımayan Yurtsever Cephe'nin daha da güçlenmesini sağladı.Gerillalar başarılarına yeni başarılar katarken,ırkçı efendilerin kuşkusu de arttı.Son olarak çare eski efendi İngilterenin araya girmesine bulundu.İngilterenin gerici

Başbakanı ve Dışişleri Bakanı 10 hafta kadar uzun süren görüşmelerin sonucu olarak taraflar arasında bir ateşkes anlaşması imzalandı. Bu anlaşmaya göre, 26 Aralık 1979 tarihinden 2 Ocak 1980 tarihine kadar gerilla ordusu ve liderleri Zimbabve'ye gelip kendilerine gösterilen yerlere yerleşecek ve 2 ay sonra da seçimler yapılacaktır. gerek ZANU ve gerekse ZAPU seçimlere katılacak ve bu 2 aylık dönemde herhangi bir silahlı eyleme girişmeyeceklerdir. Diğer yandan İngiltere anlaşmanın uygulanması için ülkeye bir vali gönderecektir.

Anlaşmanın olumlu ve olumsuz yanları çoktur. İngiltere tarafından tayin edilen lorda verilen statünün eski sömürge valilerine verilen statüleri anımsaması kuşku vericidir. Ne var ki, uyanık, güçlü örgütlü bir ulusal kurtuluş hareketinin gerillaları öylesine kolay kolay tuzağa düşmez. Yine de çok iyimser olmamalı, gelecek aylardaki gelişmeleri ve onların doğuracakları sonuçları gözlemeliyiz.

İSVEÇ

Geçtiğimiz aylarda, İsveç Yazarlar Birliği SFF Türkiye Cumhurbaşkanı Korutürk'e ve Başbakan Demirel'e iki ayrı telgraf gönderdi. Telgraflardan biri, SFF'in kongresinde alınan bir karar. Bu karar gereğince, TC'nin Kürt ulusuna karşı uygulamakta olduğu ulusal baskılar protesto edilmekte. Bir başka telgrafta ise, insanlığın simgesi ve Kürt ulusunun en büyük dostu İsmail Beşikçi yoldaşın serbest bırakılması istenmekte. TC'nin Kürt ulusuna karşı işlediği vahşi cinayetleri sergiler nitelikte olan bu telgrafların İngilizce metinlerini Türkçeye çevirerek yayınlamayı görev bildik.

Stockholm, 10 Aralık 1979

Ekselans

Fahri Korutürk

Cumhurbaşkanı

Ankara-Türkiye

Ekselans,

Tüm ulusların kendi öz dillerine, edebiyat ve kültürlerine sahip olmaya hakları vardır.

Bu kuralın gerçekleşmesi, konuşma ve yayın özgürlüğünün temel bir koşuludur.

Kürt dili, Kürt edebiyatı ve Kürt kültürü Kürdistan'ın tüm Türkiye parçasında yasaktır. Bu Avrupa konseyince beyan edilen İnsan Hakları Bildirgesinin insan haklarına ve temel özgürlüklere saygı ilkelerine karşı işlenen bir cürümdür.

Biz 24 Kasım 1979 günü İsveç Yazarlar Birliği kongresinde toplanan İsveç yazarları olarak, konuşma ve yayın özgürlüğüne karşı ko-

nan her türden kısıtlamayı protesto ediyoruz.Türkiye hükümetinden, Kürdistan'da Kürt dilinin konuşulmasına,Kürtçe yayınlara ve Kürt kültürünün serbestçe işlenmesine karşı konan yasakların bir an önce hükümsüz kılınmasını talep ederiz.

Saygılarımla
İSVEÇ YAZARLAR BİRLİĞİ
Jan Gehlin
Başkan

. . . .

Stockholm,8 Aralık 1979

Ekselans
Fahri Korutürk
Cumhurbaşkanı
Ankara-Türkiye

İsveç Yazarlar Birliği (SFF) tüm ulusu kapsayan yazar ve edebiyatçı çevirmenlerden oluşan sendikal bir örgüttür.Genel olarak edebi sahada çalışan hem İsveçli ve hem de İsveç'te devamlı oturma izni olan yabancı yazar ve çevirmenler SFF ile yakın ilişki içindedirler.Birliğin tüzüğü gereğince,SFF her zaman için konuşma özgürlüğünü savunur ve bu yolla özgür tartışma hakkını garanti altına alır.Aslında daha çok uluslararası önemi olan bu kural,özellikle bizlerin ülkemize iltica etmek veya ülkemizde iş sahası bulmak isteyen meslektaşlara karşı yüklendiğimiz sorumlulukla uluslararası bir nitelik kazanmaktadır.

İsveç'te barınak bulabilen bulabilen yazarlar arasında bazı Kürdistanlılar da vardır.Dolayısıyla bizlerin ülkenizdeki ve komşularınız olan ülkelerdeki Kürt halkının ve Kürt kültürünün kaderini izlememizin özel bir nedeni vardır.Özellikle Kürt halkının sorununu ele alan ve bu gerçeğe gerekli önemi vererek eserlerinde sorunu işlemesinden ötürü Türk yazarı İsmail Beşikçi'nin tutuklandığını büyük bir üzüntü ile öğrenmiş bulunuyoruz.Biz şüphesiz ki böylesine bir yazarlığın hoşnutsuzluk yarattığını anlıyoruz.Ne var ki,ileriye dönük tüm çabalar komplikasyonları içerir.Karşıt görüşlü tartışmalara yol vermemekte veya rıza göstermemekte diretme ise,hem vatandaşlık haklarına ve hem de ülkenin çıkarlarına aykırıdır.

İsveç Yazarlar Birliği, yukarıda belirtilenlere dayanarak, elinizdeki yetkileri kullanarak İsmail Beşikçi'nin serbest bırakılması için size çağrıda bulunuyoruz.

Saygılarımla
İSVEÇ YAZARLAR BİRLİĞİ
Jan Gehlin
Başkan

. . . .

Geçen mevsimin, Kürt ulusu açısından tarihi bir mevsim olduğu söylenirse yerinde olur. İran Kürdistanı'ndaki gelişmelerin yeni boyutlara ulaşması, Irak Kürdistan Demokrat Partisi'nin 9. kongresi sonunda geleneksel feodal ve gerici burjuva unsurların partiye yeniden hakim olmaları, Türkiye Kürdistanı'nda ileriye görmez küçük burjuva çetelerinin maceraları ve Suriye Kürdistanı'nda yoğunlaşan baskılar hiçte iç açıcı değildir. Ne var ki, uluslararası platformda Kürt ulusu yararına bir takım olumlu didinmeler göze çarpmaktadır. Bunlar arasında, İsveç Solcu Komünist Partisi parlamento üyelerinden Oswald Söderqvist'in parlamentoda İsveç Dışişleri Bakanı Ola Ullsten'e yönelttiği istizah (parlamentoda sorulan yazılı soru) ilginç olmaktan öte çok önemli . İsveç Solcu Komünist Partisi (VPK) tarafından yapılan bu girişim, Kürdistan halklarının ilerici ve temel demokratik ulusal hakları uğruna verdikleri mücadeleye kapitalist dünyadaki proleteryanın verdiği en büyük yardımlardan biridir. Bu girişim ve Kürdistan halklarının doğal dostlarından görüğü bu yardım, dayanışla ve sempati selanlanmalıdır.

VPK'nin önderliğinde verilen bu dayanışma örneği, Kürdistan ulusal kurtuluş savaşını kan ve barutla bastırmak isteyen Orta Çağ kalıntısı sömürgeci kafalara ve beyleri emperyalistlere vurulan darbelerin en ağır olanıdır. Bu girişim, Kürdistan işçi, köylü ve emekçi halk yığınlarının mücadelelerinde yalnız olmadıklarını, tam tersine ilerici dünyada namuslu dostlara sahip olduğunu açıkça belgelemektedir. Kürdistan ulusal kurtuluş hareketi devrimci rotada yürüdükçe, sömürgecilğe, emperyalizme siyonizme ve yerel gericiliğeamansız darbeler indirdikçe böylesi nice dostlar kazanacağı şüphesizdir. Kürdistan halkları kendi öz güçlerine dayanarak, devrimci ilkelerden taviz vermeden yürütecekleri savaşı, ancak dünya sosyalist sistemi, ulusal kurtuluş ve proleterya hareketleri ile perçinleşmekte ulusal ve de sosyal kurtuluşlarını güvence altına alabilirler.

VPK'nin yazılı bu sorusunu, İsveççeden Türkçeye çevirip yayımlayarak, Kürdistan ulusal kurtuluşçu güçlerine ve Kürdistan halklarına iletmekte büyük yararlar görüyoruz. VPK'ye, Kürdistan ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelesinin devrimci selamlarını iletir, kendilerini bu girişimlerinden ötürü dostça kutlarız.

. . . .

SOLCU KOMÜNİST PARTİSİ (VPK)

Kürt sorunu üzerine Oswald Söderqvist'in parlamentoda Dışişleri Bakanı Ola Ulsten'e yönelttiği soru :

28 Ağustos günü Humeyni'nin idam birlikleri İran Kürdistanı'nın Sakız kentinde 80 Kürdü kurşuna dizdiler. Kurşuna dizilenlerden sekizinin resimleri dünya basınında yayınlandı. Ertesi günü, hepimiz bu resmi en büyük günlük gazetelerimizde de gördük. Aynı gün, 29 Ağustos günü, zamanın Dışişleri Bakanı Hans Blix İran'daki durumla ilgili olarak bir demeç vererek, İranlı liderlerden şevkat göstermelerini diledi. "Şu anda din adına Kürtlere karşı girişilen şefkatsiz zorbalık sadece daha fazla kaba kuvette ve kanlı olayların doğmasına neden olur" diyordu.

İran'da durum bugün değişmiştir. Bir ay önce varılan ateşkes antlaşması, İran'da yaşayan 6 milyonluk Kürt halkına bir nefes alma olanağı vermiştir. Humeyni, otonomi hakkında bazı vaatlerde bulunmuştur. Ne var ki ülkedeki durum düzelmiş değildir. Kürtleri silah zoruyla yoketmede başarılı olanayan Humeyni, halkın kinini şimdiki ABD emperyalizmine karşı yöneltmiştir.

Günümüzde, Orta-Doğu'da durum çok gergindir. Şah'ın düşmesiyle ABD en güçlü işbirlikçilerinden birini kaybetti. Orta-Doğu'nun en iyi eğitilmiş ve teçhizatlandırılmış ordularından biri İran'da idi.

ABD, İran'ın en yakın komşularından biri olan Türkiye'yi halen sıkıca elinde tutmaktadır. Askeri müdahale tehlikesi büyüktür. Böylesi bir durumda bu sınır bölgesinde yaşayan 20 milyon Kürt, çeşitli büyük devletlerin çıkarları arasında ezilip gideceklerdir. Orta-Doğu'da kalıcı bir barışın sağlanabilmesi için, Kürt sorunu Filistin sorunu kadar önemlidir. Bu iki sorun çözülmedikçe ve Kürt sorunu Birleşmiş Milletler'de tartışmaya sunulmadıkça bölgede barış sağlanamaz.

Günümüzde, Orta-Doğu'daki Kürtlerin sayısı yaklaşık olarak 20 milyonu bulmaktadır. Onların sayısı biz Kuzey Ülkelerinde yaşayan-

ların toplam sayısı kadardır.Üzerinde yaşadıkları 500.000 km²'den geniş bir bölgede çoğunluğu teşkil ediyorlar.

Ne var ki, İsveçliler, Norveçliler, Danimarkalılar, Finlandiyalılar ve İslandalıların tam tersine Kürtlerin devleti yoktur. İtilaf devletlerin 1918 yılında Osmanlı İmparatorluğunu yenmelerinden sonra Orta-Dogu bölüşüldü. Bölgede yaşayan halkların durumu göz önüne alınmadan yeni devletler oluşturuldu. Çeşitli galip güçlerin bunu yapmalarındaki temel neden, petrolü ellerinden çıkarmak istemenele-riydi. Bu nedenle Kürdistan'ın çeşitli parçaları dört ayrı devlet arasında bölüşüldü; Türkiye, İran, Irak ve Suriye. Kürtlerin birkaç bin sene önceleri yaşadığı bu toprakları üzerinde rastgele sınırlar çizildi.

Bugün Türkiye'de 10, Irak'ta 3, İran'da 6 milyon ve yaklaşık olarak 800.000 Kürt de Suriye'de yaşamaktadır. Kürtler, bu ülkelerin hepsinde 50 yılı aşkın bir zamandan beri ağır siyasi, askeri ve kültürel baskılar altında acı çekmektedirler.

Şah'ın 1979 baharında düşmesi Kürtlere ümit verdi. Şah'ın ordu- su dağıldığında, Kürtler İran Kürdistanı'nda hem askeri hem de sivil yönetimi ellerine geçirerek, 8 maddelik bir programla demokratik bir İran çerçevesinde siyasi ve kültürel otonomi talep ettiler. Fakat Humeyni, İran'ın toplam olarak yarısından çoğunu oluşturan Azeri, Kürt, Beluçi, Arap ve Türkmenler gibi çeşitli halkların ulusal haklarını vermeye yanaşmak istemiyor. Taleplere kaba kuvvetle karşı konuldu.

Aynı kaba kuvveti: bugün Irak ordusu da Irak'taki Kürt halkına karşı kullanmaktadır. Irak'ta, 1976'dan beri Irak ordusu ile Kürt gerilla birlikleri arasında bir savaş devam etmektedir. Kürtler gün- begün Pinochet'in Şili'sine dönüşen Saddam Hussein'in Baas rejimine karşı ülkenin muhalefet gruplarının çoğunluğu ile bir cephe oluş- turmaktadırlar.

1975 yılından bu yana, Türkiye ve Irak sınır boylarında 25 000km² lik bir arazi Kürtlerden boşaltılmıştır. Köyler yıkılarak su kıyı- ları çimento ile kapatılmıştır. Bunu yapmalarındaki amaçları zengin petrol yatakları bulunan Irak Kürdistanı'nın büyük bir kesimini a- raplaştırmaktır. Son üç yıl içinde 600.000 kişi zorla sürgüne gön- derilmiş ve 1000'den fazla muhalif idam edilmiştir. Irak hapishane- leri Saddam Hussein'in rejimine karşı direnen muhaliflerce doludur. Kadın ve çocuklarda tutuklanmaktadır. İran Kürtleri gibi, Irak Kürt- leri de demokratik bir Irak çerçevesinde siyasi ve kültürel otono- mi istemektedirler.

Bu son yılda İran'daki gelişmeler Türk hükümetini korkutmuştur. 26 Aralık 1978 günü, II Kürt kentinde ve Türkiye'nin üç büyük kent-

lerinden olan İstanbul, Ankara ve Adana'da sıkıyönetim ilan edildi. Bu sıkıyönetim, 26 Nisan 1979⁽¹⁾ günü uzatılarak ayrıca 5⁽²⁾ yeni Kürt kentini de kapsadı. Şah'ın düşmesiyle İran'daki gelişen olaylardan endişelenen zamanın Başbakanı Ecevit, Kürdistan'ın Türkiye parçasına yeni ordu birlikleri yerleştirmeyi gerekli buldu. Şu anda Türk ordusunun 650.000 askerinden 400.000'i Kürdistan'da bulunmaktadır.

Yaklaşık olarak 120.000 Türkünü Makarios'tan "kurtarmak" ve Akdeniz'de ABD'ye filo üssü sunmak için Temmuz 1974'te Kıbrıs topraklarının %40'ını işgal eden zamanın Başbakanı Bülent Ecevit, 10 milyonluk Kürt halkının Türkiye'de insani, siyasi ve kültürel hak taleplerini ve de varlıklarını asla tanımadı. Atatürk'ün Kürt halkına hiyanet etmesinden ve 1924 yılında Kürt dilini yasaklamasından bu yana, tüm Türk hükümetleri Kürt halkını sert yöntemlerle zorla asimile etmeyi denediler. Fakat Türk hükümetinin çeşitli iktidar sahipleri iç savaş, sürgünler, hapis cezaları ve yasaklamalara rağmen Türkiye'deki Kürt halkını yok etmeyi başaramadılar. Bu son yılda durum daha da vahimleşmiştir. Oldukça çok Kürt siyasi militanları, yazarlar ve gazeteciler tutuklanmıştır.

Geçenlerde Ecevit'in yerini alan Başbakan Demirel, şimdi meclise yeni bir takım kanun teklifleri sunmuştur. Bu kanunlar özellikle Kürt halkına karşı sert baskı tedbirlerini amaçlamakta ve bunlar doğal olarak Türk halkına da çile çektirmeye yönelmektedir.

1. Devlet Güvenlik Mahkemeleri yeniden kurulacaktır.

2. Yeni Dernekler Kanunu teklif edilmiştir. Bundan amaç, Türk devletine zarar vereceğine inanılan derneklerin, siyasi kuruluşların ve sendikaların çalışmalarını sınırlandırmaktır.

3. Ülke alarına geçirilecektir. Bu da olağanüstü yetkilerle donatılan ordunun daha güçlü bir pozisyona sahip olmasına neden olacaktır.

Yukarıda verilen bilgilere dayanarak, Dışişleri Bakanı Ullsten'e soruyorum:

1. Hükümet, diğer tarafsız veya İskandinavya ülkeleri ile işbirliği yaparak, Kürt sorununu Birleşmiş Milletlerin İnsan hakları Komisyonunda veya siyasi ve kültürel ayrımcılık ve baskıları inceleyen diğer özel organlarında tartışılmaya sunulması için teşebbüse geçmeye hazır mıdır?

2. Hükümet, Kürt halkına karşı Türkiye, İran, Irak ve Suriye hükümetlerinin uyguladığı baskıları tetkik etmek için, Vietnam savaşı sırasında oluşturulan konferanslar gibi, uluslararası bir konferansın oluşturulması için çağrıda bulunma teşebbüsüne hazır mıdır?

3. Hükümet, örneğin Afrika'daki Ulusal Kurtuluş Hareketlerine

daha önceleri verdiği ve halen de vermekte olduğu yardımı, Kürt demokrat ve ilerici örgütlerine de vermeye ve aynı zamanda İsveç'te bir Kürt Enformasyon Bürosu'nun açılması için gerekli yardımı yapmaya hazır mıdır?

4. Hükümet, Kürtlere karşı Türkiye, İran, Irak ve Suriye'nin uyguladığı baskı ve asimilasyon politikasını, keza İran ve Irak'ta Kürtlere karşı gerçekleştirilen idamları mahkum etmeye ve ayrıca İstanbul, Ankara ve Adana da dahil olmak üzere Kürdistan'ın Türkiye parçasındaki sıkıyönetimin kaldırılmasını talep etmeye hazır mıdır?

Stockholm, 7 Aralık 1979

(inza)

(Oswald Söderqvist VPK 72)

(1)-Bu tarih, metinde 25 Mart 1979 olarak verilmiştir. Tarafımızdan 26 Nisan 1979 olarak düzeltildi.

(2)-Metinde 4 olarak verilmiştir. Tarafımızdan 5 olarak düzeltildi.

• • •

PIRSNASIYA KOVARA PALE

Azmûn : İmtihan, tecrübe

Azmûn dan : İmtihan vermek

Azmûn kirin : İmtihan etmek

Bajar : Şehir, kent il, pazar

Bajarî : Şehirli, kentli

Bajargêr : Belediye başkanı, Belediye reisi

Bajarvan : Şehir planlamasını yapan kişi

Bajarvanî : Medeniyet, şehircilik

Bêhiş : Akılsız, baygın, kafasız, aptal, hafızasız

Bêhişî : Baygınlık, akılsızlık, baygınlık, aptallık

Bêhiş bûn : Kendinden geçmek, bayılmak, akılsız olmak, baygın olmak, aptal olmak

Bêhiş ketin : Baygın düşmek, bayılmak

Bêhiş kirin : Bayıltmak

Bêgav : Mecbur, amansız sıkışık bir durumda olma, davranamama

Bêgavî : Mecburiyet, zorunluluk, imkansızlık

Bêgav man : Mecbur kalmak

Cewher : Öz, cevher

Civîn : Toplanmak, toplantı, kümelenmek, üşüşmek

Civandin : Toplatmak, kümeletmek, kümeleştirmek, yağmak, biriktirmek, biraraya getirmek

Çek : Silah, takım, kadın zineti, elbise

Çekdar bûn : Silahlanmak

Çekdar kirin : silahlandırmak

Çek jê şandin : Silahını almak,silahtan yoksun bırakmak
Çek danîn : Silahları bırakmak,ateşkes,mütareke
Çekfiroş : Silah satıcısı
Çekfiroşî : Silah satıcılığı
bi çek kirin : Silahlandırmak
ji çek kirin : Silahsızlandırmak
Çeper : Siper,korunak,sur
Darbest(lezag,darmeyt): Sedye,tabut
Behbe : Yarıtcı hayvanlar
Destgeh : Tezgah
Destkar : El işleriyle uğraşan kimse
Destkarî : El sanatı,el işleri,tahrifat,değiştirme,kalem oynatma
Destkarî pê kirin : Tahrif etmek,kalem oynatmak,değiştirmek
Derbeder : Derbeder,perişan olan,göçmen,mülteci,fakir,dağınık
Derbederî : Derbederlik,perişanlık,göçmenlik,mülteciilik,fakirlik,dağınıklık
Derbeder bûn : Derbeder olmak,perişan olmak,dağılmak,fakirleşmek,göç etmek
Derbeder kirin : Derbeder etmek,perişan etmek,zorla göç ettirmek,dağıtmak,fakirleştirmek
Derman : İlaç
Derman kirin : İlaçlama,çaresine bakmak,iyileştirmek,iyileşmesini sağlamak
Derman dîtin : İlacını bulmak,çaresini bulmak
Dermansaz : İlaç yapan
Dermansazî : İlaç yapımı
Dermanfiroş : İlaç satıcısı,eczacı
Dermangeh(Dermanxane): Eczahane
Dermanas : İlaç mütehassısı,terapöt
Dermanasî : İlaç bilgisi,terapötik
Dermanzan : Farmakolog,eczacı
Dermanzanî : Farmakoloji,eczacılık bilimi
Dij-emperyalist : Anti-emperyalist
Dij-faşist : Anti-faşist
Dîn(cunî): Deli,aklını yitirmiş
Dîn bûn : Delirmek,aklına yitirmek
Dîn kirin : Delirtmek
Domdar : Devam etme,berdevam
Dudilî : Şüphe,şüphecî,şüphecilik
Dudilbûn : Şüphelenmek,endişelenmek
Êrişbaz : Saldıran,hücum eden,saldırgan.Eu kelime 4.sayıda yanlışlıkla Êrişsaz olarak yazılmıştır.
Êrişsaz : Saldırı tertipleyen,hücum planları hazırlayan
Fêrbûn : Öğrenmek,alışmak,alıştırma
Fêr kirin : Öğretmek,alıştırmak,alıştırma yapmak
Fêlbaz : Hilleci,sahtekar,dolandırıcı,uç kağıtçı
Fêlbazî : Hilecilik,sahtekarlık,dolandırıcılık,hille,uç kağıtçılık
Fêlbazî kirin : Hille etmek,sahtekarlık etmek,dolandırıcılık etmek
Gels(gelşî) : İhtilaf,geçimsizlik,anlaşmazlık,uyuşmazlık,ayrılık
Gurc : Aceleci,acele davranan,harekette seri olan,acilci
Havîn : Yaz mevsimi
Havîngeh : Mesire yeri,yazlık,yazın dinlenen yer
Hawir : Etraf
Hawirdor : Etraf,çevre
Heval : Arkadaş
Hembêz : Kucak
Hember : Karşı
Hevbîr : Aynı fikri paylaşan,fikirdaş
Hevrê : Aynı yolu paylaşan,yoldaş
Hevkar : İşbirlikçi,ortak
Hevkarî : İşbirliği,güç birliği

Hevkarî kirin : İşbirliği yapmak, işbirliği etmek, güçbirliğinde
Hevalbend : Sempatizan, bağlı, sadık, yandaş bulunmak
Hevalbendî : Sempati besleme, bağlılık, sadakat
Hewin : Barındırmak, tapmak
Hewandin : Barındırmak, tapmak
Hêmen : Unsur, eleman, öge
Hişyar : Uyanık, bilinçli, şuurlu
Hişyarî : Bilinç, şuur
Hişyar bûn : Uyanmak, bilinçlenmek, şuurlanmak
Hişyar kirin : Uyandırmak, uykudan kaldırmak, bilinçlendirmek
Ji hev ketin : Çözülme, dağılma, birbirinden çözülme, birbirinden düşme, sökülüp düşme, bozulma
Jihevketin : Çözülme, dağılma, bozulma

Kargeh : İş yeri, imalathane, atelye
Karîn : Edebilmek, yapabilmek, müktedir olmak, imkan, olanak
Kavil : Viran, virane, harap, yıkık
Kavil bûn : Viran olmak, harap olmak, yıkmak
Kavil kirin : Viran etmek, harap etmek
Kedxwar : Emek sömürücüsü, sömürücü, sömüren
Kedxwarî : Sömürücülük, sömürme
Kom : Topluluk, küme, kitle, yığın, grup, cemaat, kalabalık, yekün
Komik : Topluluk, küme, kümecik, grupçuk, kitlecik, yığincık

Laş : Vücut, ceset, gövde, leş
Leşkergeh : Askeri kışla
Li ber ketin : Değmek, değerinde olmak, ehemmiyete haiz olmak
Li ber xwe ketin : Üzülme
Livîn : Hareket etmek, hareket
Livandin : Harekete geçirmek, eyleme geçirmek
Li hev parve kirin : Aralarında bölüştürmek, kısımlara ayırmak, hisselerine ayırmak

Mêw : Asma ağacı
Mêjî : Beyin, akıl
Mirovperwer : İnsansever, insançı
Mirovperwerî : İnsanseverlik
Mîr : Hükümet, hüküm etme, hüküm sürme

Navnîşan : Adres
Nehîştin : Bırakmamak, izin vermemek
Nezan : Cahil, okunmuş, okuma yazması olmayan
Nezanî : Cehalet, okur-yazarsızlık
Nezeweperwer : Milliyetçi
Nîr : Ortam
Nîştimanî : Yurtsever
Nûbişkivî : Yeni açılmış(gül)

Qapan : Baskül, kantar
Qapan : Mağrur, kibirli
Qapanî(qapantî) : Gurur, kibir, fiyaka
Qewimîn : Vukua gelmek, vuku bulmak, vuku, oluş, başına gelmek
Qewimandin : Vukua getirmek, olay yaratmak, başına getirmek, olmak
Qewîti : Vasiyet, tutsu, tembih
Qewîti kirin : Vasiyet etmek, ısmarlamak, tembih etmek
Qewitîname : Vasiyetname
Qul : Delik
Qulêr : Delik

Par : Hisse, bölüm, kısım, pay
Pardar : Hissedar, ortak
Parve kirin : Bölme, paylaşım, kısımlara ayırmak, hisselerine ayırmak
Pale : Tarım işçisi, amele, rençber
Paletî(paleyî) : Tarım işçiliği, amelelik, rençberlik

Fergal : Düzen, bir ev veya ailenin düzeni ve durumu, form, formunda olma
Perwerde : Eğitilmiş, terbiye edilmiş
Perwerde bûn : Eğitilmek, terbiye edilmek
Perwerde kirin : Eğitmek, terbiye etmek
Perwerdekirin : Eğitim, terbiye
Perwa : Perva, saygı, haya, had, hesap
Pîroz : Mukaddes, kutsal, kutlu, mübarek
Rast : Doğru, sağ (taraf), düz, düzgün
Rastî : Doğruluk, gerçek, hakikat
Rastin : Gerçek, hakiki
Rastbêj : Doğru sözlü, doğru konuşan, sözünün eri
Rastbîn : Doğruyu gören, gerçeği gören, objektif
Rast bûn : Doğrulamak, doğru olmak, gerçek olmak, gerçekleştirmek
Rast kirin : Doğrultmak
Rastnivîsin : Yazı ve imla kurallarını göz önüne alarak doğru yazmak
Rawir : Vahşi hayvanlar
Rêz kirin : Tertiplemek, sıraya koymak, sıralamak, düzene koymak, düzen vermek, düzmek
Serbûyerî : Olağanüstü, istisnai
Serek : Başkan, lider
Serekti : Başkanlık, liderlik, öncülük
Serketin : Başarmak, üstesinden gelmek, başarı, zafer
Serobino : Karmakarışık, alt-üst olmuş bir durum
Serobino bûn : Alt üst olmak, karışmak, karışık bir hal almak
Senger : Siper
Sêpi : Sehpa
Sinçî : Ahlak
Şerm : Ayıp, utanç, utanma
Şerm bûn : Ayıp olmak
Şerm kirin : Utanmak, utanç duymak
Şermokî (şermoke) : Utangaç, çekingen, sıkılğan
Şiyan : Edebilmek, yapabilmek, muktedir olmak, imkan, olanak
Tang : İstikamet, yön, yan, taraf
di tanga xwe de ye : Kuvvet doludur. Kuvvet dolu, yetişmiş, ermiş, olgun
Teba : Hayvan
Têvel : Değişik, başka, farklı, türlü
Têkûz : Tam, mükemmel, eksiksiz
Topavêj : Topçû
Tengezar : Fakir, yoksul
Tengezarî : Fakirlik, yoksulluk
Veger : Geri dönüş, geriye dönüş, dönüş, iade
Vegerandin : Geri vermek, geri çevirmek, iade etmek
Vegerin : Geri dönmek, geri dönüş
Velo (pelo) kirin : Teftiş etmek, kontrol etmek
Vexwendî : Davetli, çağrılı
War : Yerleşim yeri, obanın konulduğu yer, kalınan yer, konaklama yeri, yurt, ocak
di vî Warî de : Bu hususta, bu konuda, bu mevzuda
Wargeh : Yerleşim yeri, konaklama yeri, konak, kamp yeri
Zembîlfiroş : Sepet satıcısı
Zembîlfiroşî : Sepet satıcılığı, sepet satışı
Ziving : İçinde yaşanılabilinen maxara, kışlak
Zêrker : Kuyumcu
Zanê : Bilen, bilgili, bilgin, alim
Zordest : Baskı, baskı yapan
Zordestî : Baskı
Zorker : Zülûmkar, zor kullanan, zorba

WEŞANÊN PALE

Dîwana CEGERXWÎN

Dîwana helbestvanê bi nav û deng Cegerxwîn ya didwan SEWRA AZADÎ hat weşandin. 224 rûpel, biha 10.- DM

Dêmenên KURDISTANÊ

8 lib dêmenên Kurdistanê, bi reş û spî û cûrbecûr hatin weşandin. Liba wan bi 1.- DM e.

STRANÊN REWANÊ

Stran û meqamên govendê yê Kurdên Sovyetistanê. 3 cûre, liba kasêtan bi 7,5 DM an e.

XWEŞXWAN Û STRANÊN SORESÎN

Stran û xweşxwanên kurdi yê soresîn ji hevalê hunermend DILGEŞ, kasêt, biha 7,5 DM

PALE YAYINLARI

CEGERXWÎN'IN ŞIIRLERI

Unlû Kürt şairi Cegerxwîn'in, şiiirlerini içeren SEWRA AZADÎ (Özgürlük Devrimi) adlı divanını yayımlandı. 224 sayfa, fiatı 10.- DM

KÜRDİSTAN'DAN MANZARALAR

Siyah-beyaz olarak basılan 8 çeşit kartpostal, tanesi 1.- DM

KÜRTÇE TÜRKÜLER

Sovyetler Birliği'nde yaşayan Kürtlerin müziği, 3 kaset, tanesi 7,5 DM

DEVİRİMCİ MARŞLAR VE KÜRT HALK TÜRKÜLERİ

Kürt ozanı DILGEŞ'ten devrimci marşlar ve Kürt halk türkülleri, kaset, fiatı 7,5 DM

PALE, li benda alîkariya te ya bi her rengî ye. Piştâ xebat û têkoşîna wê bigre û xwe jê dîr mexe!

postgirokonto . 431 60 94.4

PALE'nin mücadelesini destekle ve çalışmalarına yardımcı ol. PALE'ye her türlü yardımını esirgeme!

www.arsivakurdi.org